

Nr 18.

Ankom till riksdagens kansli den 15 juni 1933 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition nr 209 med förslag till förordning om erkända arbetslöshetskassor m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 17 mars 1933 dagtecknad proposition, nr 209, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga här nedan omförmälda förslag till

lag angående ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 (nr 184) om understödsföreningar,

lag angående bidrag från arbetsgivare till bestridande av statens omkostnader för de erkända arbetslöshetskassorna och den offentliga arbetsförmedlingen,

förordning om erkända arbetslöshetskassor,

förordning om riksförsäkringsanstaltens uppbörd av avgifter jämlikt lagen angående bidrag från arbetsgivare till bestridande av statens omkostnader för de erkända arbetslöshetskassorna och den offentliga arbetsförmedlingen samt

förordning om ändrad lydelse av § 5 i förordningen den 31 mars 1922 (nr 130) angående uppbörd av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

I samband med propositionen nr 209 har utskottet till behandling förehåft följande med anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

inom första kammaren

nr 318 av fröken *Hesselgren* och herr *Bergström*,

nr 319 av herr *Löfvander* m. fl.,

nr 334 av herrar *Larsson*, *Sam*, och *Andersson*, *Elof*, och

nr 336 av herr *Pålsson* samt

inom andra kammaren

nr 488 av herr *Gustafson* i Vimmerby m. fl.,

nr 489 av fru *Nordgren* m. fl.,

nr 496 av herr *Spångberg* m. fl.,

nr 497 av herrar *Hagberg* i Luleå och *Brädefors*,

nr 498 av herr *Jeppsson* m. fl. och

nr 499 av herr *Petersson* i Lerbäcksbym m. fl.

Beträffande det närmare innehållet av ifrågavarande författningsförslag får utskottet hänvisa dels till den kungliga propositionen jämte därvid fogade ut-

drag av protokoll, förda i statsrådet och lagrådet, och dels till den här nedan lämnade redogörelsen för förslagens huvudsakliga innehåll.

Vad motionärerna hemställt återgives i det följande. I fråga om de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden tillåter sig utskottet att, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 334, I: 336, II: 488, II: 489, II: 496, II: 497 och II: 499.

Historik. De genom propositionen framlagda författningsförslagen avse införandet av arbetslöshetsförsäkring enligt ett frivilligt system. Frågan om införandet av en dylik försäkring har vid flera tillfällen varit föremål för övervägande.

Riksdagarna 1908, 1909 och 1910. Första gången frågan om arbetslöshetsförsäkring framfördes i riksdagen var genom motion vid 1908 års riksdag av herr Wavrinsky. Motionen vann icke riksdagens bifall. Ej heller biföllos de förnyade motioner i ämnet, som herr Wavrinsky väckte vid 1909 och 1910 års riksdagar.

Socialförsäkringskommitténs förslag 1922. Den 31 december 1915 uppdrog Kungl. Maj:t åt socialförsäkringskommittén att verkställa utredning, huruvida och i vad mån åtgärder från det allmänna skulle kunna vidtagas för främjande av arbetares försäkring för de ekonomiska följderna av oförevallad arbetslöshet, samt att inkomma med de förslag, som kunde föranledas av den verkställda utredningen. Den 30 december 1922 avgav kommittén betänkande och förslag angående offentlig arbetsförmedling och statsbidrag till frivilliga arbetslöshetskassor, för ändamålet bildade av arbetarna själva. Kommittén beräknade, att en arbetslöshetsförsäkring med den föreslagna organisationen skulle för den närmaste framtiden medföra en sammanlagd maximikostnad för staten av 3 à 4 miljoner kronor om året.

Riksdagen 1924. Vid 1924 års riksdag väcktes av herr Thorberg m. fl. i första kammaren och herr Hagman m. fl. i andra kammaren likalydande motioner, i vilka hemställdes, att riksdagen ville antaga ett i motionerna framlagt förslag till lag om statsbidrag till arbetslöshetskassor. Detta lagförslag anslöt sig i huvudsak till socialförsäkringskommitténs ovannämnda förslag i ämnet. Motionerna blevo avslagna av riksdagen.

1924 års arbetslöshetsakkunniga. Jämlikt bemyndigande den 6 juni 1924 uppdrog chefen för socialdepartementet åt fem personer att i egenskap av sakkunniga inom departementet biträda med verkställande av utredning och avgivande av förslag beträffande motverkande av arbetslöshet genom anordnande av allmänna arbeten. Den 24 juli 1925 avgåvo de sakkunniga betänkande med förslag i ämnet.

1925 års arbetslöshetsakkunniga. Den 16 oktober 1925 tillkallade chefen för socialdepartementet, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande, två personer att såsom sakkunniga inom departementet biträda med fortsatt utredning av frågan om arbetslöshetsförsäkring och övriga åtgärder till bekämpande av arbetslöshetens verkningar. Denna utredning inriktades i främsta rummet på att söka lösa den föreliggande frågan genom tillämpning av båda här ovan omförmälda system, arbetslöshetsförsäkring och anordnande av särskilda offentliga arbeten för de arbetslösa.

Den 11 december 1925 tillkallades inom socialdepartementet femton sakkunniga, representerande olika verksamhetsfält och åskådningar, för att biträda med granskning av de av sistnämnda sakkunniga utarbetade utkasterna. Den 30 januari 1926 avgåvo de sakkunniga utlåtande i ärendet.

1925 års
gransk-
nings-
nämnd.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades den 13 april 1926 åtta personer att såsom sakkunniga inom socialdepartementet biträda med verkställande av fortsatt utredning och avgivande av förslag angående arbetslöshetsförsäkring och övriga åtgärder till bekämpande av arbetslöshetens verkningar. Den 25 april 1928 avgåvo de sakkunniga betänkande och förslag angående arbetslöshetsförsäkring, arbetsförmedling och reservarbeten (Statens offentliga utredningar 1928:9). I enlighet med sitt uppdrag hade de sakkunniga utarbetat förslag till såväl frivillig som obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. I detta arbete hade samtliga ledamöter deltagit, oberoende av sin principiella uppfattning rörande frågan om arbetslöshetsförsäkringens lämplighet eller olämplighet. I fråga om de sakkunnigas principståndpunkter framgår av betänkandet följande. Av de åtta sakkunniga tillstyrkte tre införandet av arbetslöshetsförsäkring i vårt land. En av de sakkunniga ställde sig ej avvisande gentemot tanken på en arbetslöshetsförsäkring men ansåg, att densamma borde realiseras endast under den bestämda förutsättning, att reservarbeten inkopplades i försäkringssystemet. De återstående fyra sakkunniga avstyrkte införande av en arbetslöshetsförsäkring i vårt land. Dessa sakkunniga voro eniga om att det allmännas ingripande på arbetslöshetens område måste regleras enligt behovsprincipen och att de arbetslösa alltså måste behandlas enligt i grund och botten samma regler som samhällets övriga hjälpbehövande medlemmar. Under förutsättning att en arbetslöshetsförsäkring genom det allmännas medverkan komme till stånd, ansågo de sakkunniga, att valet borde stå mellan en obligatorisk allmän riks försäkring, gemensam för alla av försäkringen berörda arbetare (det s. k. A-förslaget), å ena sidan, och en statsunderstödd frivillig försäkring (det s. k. B-förslaget), å andra sidan. Vid valet mellan de båda förslagen voro de sakkunniga eniga om att tillerkänna det obligatoriska systemet ett principiellt företräde framför det frivilliga. En ledamot ansåg dock — närmast med hänsyn till de omfattande organisatoriska åtgärder, som en obligatorisk försäkring skulle medföra — att början borde göras med en frivillig försäkring. Dessutom föranledde den omständigheten, att upptagandet av lant- och skogsarbetarna i en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring skulle bereda betydande svårigheter, en ledamot att, oaktat han gav principiellt företräde åt det obligatoriska systemet, för det dåvarande förorda det frivilliga systemet, för den händelse en försäkring skulle komma till stånd.

1926 års
arbetslös-
hetsak-
kunniga.

I en den 29 januari 1927 till chefen för socialdepartementet avlåten skrivelse framhöllo 1926 års arbetslöshets sakkunniga, att det under arbetets gång visat sig önskvärt, att, utöver den utredning, som innefattades i de sakkunnigas uppdrag, särskild undersökning åvägabragtes rörande arbetslöshetens karaktär och

1927 års ar-
betslös-
hets-
utredning.

orsaker samt medlen för dess bekämpande. Med anledning härav tillsatte Kungl. Maj:t den 11 mars 1927 en kommitté på sex personer med uppdrag att verkställa ifrågavarande utredning. De sakkunniga, som antogo benämningen »arbetslöshetsutredningen», avgåvo den 11 juni 1931 ett betänkande om arbetslöshetens omfattning, karaktär och orsaker. Såsom bilagor till betänkandet överlämnades samtidigt dels Bilaga 1: Orsaker till arbetslöshet, av ledamoten professor G. Bagge, dels ock Bilaga 2: Promemoria angående arbetsmarknaden och de faktorer, som bestämna dess utveckling, av ordföranden generaldirektör E. G. Huss. Den 23 december 1931 överlämnades därefter Bilaga 3: Om den industriella rationaliseringen och dess verkningar särskilt beträffande arbetarsysselsättningen, av professor G. Åkerman.

Undersökningar hava enligt av kommittén uppgjord arbetsplan påbörjats beträffande frågan om medel för arbetslöshetens bekämpande. Kungl. Maj:t har den 20 januari 1933 medgivit, att utredningens arbete må fortgå tills vidare intill utgången av år 1933.

1928 års
riksdag.

Vid 1928 års riksdag väcktes inom andra kammaren av herr Spångberg m. fl. en motion, däri hemställdes, att riksdagen måtte i princip uttala sig för en arbetslöshetsförsäkring enligt i motionen angivna grunder samt i skrivelse till regeringen hemställa om lagförslag enligt dessa grunder senast vid 1929 års riksdag. Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott, till vilket motionen remitterades, hemställde, under åberopande av pågående utredning i ämnet, om avslag å motionen. Utskottets hemställan bifölls av kammaren.

1929 års
riksdag.

Vid 1929 års riksdag väcktes dels likalydande motioner av herr Möller i första och herr P. A. Hansson i andra kammaren med hemställan, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte till 1930 års riksdag framlägga förslag till ordnande av en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring, dels motion i andra kammaren av herr Spångberg m. fl. med hemställan, att riksdagen måtte i princip uttala sig för en arbetslöshetsförsäkring enligt i motionen angivna grunder samt i skrivelse till regeringen hemställa om lagförslag enligt dessa grunder senast vid 1930 års riksdag.

Andra lagutskottet hänvisade till att yttranden över 1928 års betänkande ännu icke avgivits av samtliga myndigheter och att arbetslöshetsutredningen ännu icke slutfört sitt uppdrag samt förklarade, att utskottet icke under sådana förhållanden kunde förorda viss lösning av frågan. Utskottet förklarade sig hysa den uppfattningen, att Kungl. Maj:t med den skyndsamhet, som förhållandena medgäve, komme att utan särskild framställning från riksdagen framlägga förslag till lösning av den betydelsefulla frågan. Utskottets hemställan, att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd, bifölls av riksdagen.

1930 års
riksdag.

Jämväl vid 1930 års riksdag väckte herr Spångberg m. fl. i andra kammaren motion med hemställan, att riksdagen måtte besluta att i princip uttala sig för en arbetslöshetsförsäkring enligt i motionen angivna grunder samt i skri-

velse till regeringen hemställa om framläggande av lagförslag enligt dessa grunder senast vid 1931 års riksdag.

Andra lagutskottet hemställde, under hänvisning till att utredningsarbetet ännu icke slutförts vare sig beträffande frågan om arbetslöshetsförsäkring eller rörande frågorna om arbetslöshetens karaktär och orsaker samt medlen för dess bekämpande, att motionen icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda. Utskottet uttalade emellertid sin förhoppning, att förslag i detta betydelsefulla ärende måtte inom den allra närmaste framtiden av Kungl. Maj:t kunna framläggas för riksdagen. Utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

Vid 1931 års riksdag väcktes tre motioner om arbetslöshetsförsäkring, nämligen dels av herr Möller m. fl. i första kammaren, dels av herr P. A. Hansson m. fl. i andra kammaren, dels av herrar Dahlnén m. fl. i andra kammaren.

1931 års
riksdag.

I de av herrar Möller och Hansson m. fl. väckta motionerna, vilka voro likalydande, hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att för 1932 års riksdag måtte framläggas förslag till arbetslöshetsförsäkring, så att envar, som fyllt 16 men icke 67 år och mot avlöning användes till arbete för arbetsgivares räkning i industriell eller annan rörelse eller vid hus-, väg- eller vattenbyggnad, vattenavledning eller annat dylikt särskilt arbetsföretag liksom också i jordbruk eller skogsbruk, enligt lag försäkrades till erhållande av ersättning vid arbetslöshet, varvid såsom arbetare enligt lagen icke skulle anses verkmästare eller annan befattningshavare i överordnad ställning.

I den av herr Dahlnén m. fl. väckta motionen hemställdes, att riksdagen måtte för sin del antaga ett i motionen framlagt förslag till obligatorisk arbetslöshetsförsäkring.

Andra lagutskottet yttrade i sitt utlåtande, att det pågående utredningsarbetet rörande frågan om arbetslöshetsförsäkring ävensom beträffande arbetslöshetens omfattning, karaktär och orsaker torde bliva slutfört under året. Utskottet hemställde med hänsyn härtill, att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Vid 1932 års riksdag väcktes likalydande motioner av herr Möller m. fl. i första kammaren och herr P. A. Hansson m. fl. i andra kammaren med hemställan, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att förslag till arbetslöshetsförsäkring skulle föreläggas 1933 års riksdag enligt samma grunder, som framlagts i de vid 1931 års riksdag av motionärerna väckta motionerna.

1932 års
riksdag.

Vidare väcktes i andra kammaren motion av herr Spångberg m. fl. med hemställan, att riksdagen måtte för sin del antaga ett i motionen framlagt förslag till obligatorisk arbetslöshetsförsäkring.

Andra lagutskottet yttrade, att utskottet av ett utav chefen för socialdepartementet den 4 januari 1932 till statsrådsprotokollet hållet anförande funnit framgå, att regeringen följde utvecklingen av de förhållanden, som vore av beskaffenhet att inverka på spörsmålet om anordnande av arbetslöshetsförsäkring, och vore beredd att taga de initiativ i frågan, som sakens beskaffenhet och omstän-

digheterna kunde medgiva. Vid sådant förhållande funne utskottet icke erforderligt, att riksdagen gjorde något uttalande i ämnet. Utskottet hemställde på grund härav, att motionerna icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Riksdagen biföll utskottets hemställan.

1932 års
sakkunniga
för arbets-
löshetsför-
säkring.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallades den 15 oktober 1932 fem personer att såsom sakkunniga inom socialdepartementet biträda med fortsatt behandling av frågan om arbetslöshetsförsäkring. De sakkunniga överlämnade i januari 1933 en »P. M. rörande frivillig arbetslöshetsförsäkring m. m.», vilken fogats som bilaga vid propositionen nr 209. Över de sakkunnigas förslag hava yttranden inhämtats från vederbörande myndigheter ävensom från av förslaget berörda enskilda sammanslutningar.

Nu föreliggande proposition.

Erkända arbetslöshetskassor.

Det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget, som i huvudsak överensstämmer med det av 1932 års sakkunniga för arbetslöshetsförsäkring avgivna förslaget, avser ett system för frivillig arbetslöshetsförsäkring, innebärande att staten lämnar bidrag till av arbetarna själva bildade arbetslöshetskassor, som fylla vissa i lagen givna bestämmelser och bedriva sin verksamhet i enlighet med givna föreskrifter. De bestämmelser, som reglera kassornas verksamhet, hava sammanställts i förslag till förordning om erkända arbetslöshetskassor.

De ifrågasatta arbetslöshetskassorna komma att utgöra parallellföreteelser till de statsunderstödda sjukkassorna, för vilka grunden lagts genom 1931 års sjukförsäkringsreform. Detta gäller såväl i rättsligt hänseende som beträffande den praktiska utformningen av kassornas organisation. I föreningsrättsligt hänseende innebär förslaget, att arbetslöshetskassorna skola vara registrerade som understödsföreningar enligt lagen den 29 juni 1912 om understödsföreningar. De särskilda bestämmelser, som i nämnda lag meddelas för föreningar med godkända stadgar, skola dock icke gälla för arbetslöshetskassorna. Kassorna måste vidare för att få statsbidrag antagas till »erkända arbetslöshetskassor». Ansökan om antagande skall göras hos socialstyrelsen i egen skap av tillsynsmyndighet för de erkända arbetslöshetskassorna. Socialstyrelsen har därvid att tillse, att kassans stadgar överensstämma med de i förordningen givna bestämmelserna och i övrigt äro betryggande för medlemmarna.

I förordningen har någon annan begränsning ej gjorts med avseende å kassornas verksamhetsområden, än att medlemmarna skola vara lönearbetare i förordningens mening. Till denna fråga återkommer utskottet senare. I allmänhet väntas kassorna komma att bildas såsom rikskassor för arbetare inom visst yrke eller viss verksamhetsgren, men det skall ej möta hinder att bilda en kassa för arbetare vid visst företag eller för lönearbetare, oberoende av yrket, inom visst område. Förordningen medgiver jämväl bildandet av allmän kassa för hela landet eller viss del därav med tillträde för alla lönearbetare.

Såsom villkor för antagande till erkänd arbetslöshetskassa har i förordningen stadgats, att kassan skall hava minst 500 medlemmar; tillsynsmyndigheten dock obetaget att, där särskilda omständigheter därtill föranleda, antaga kassa

med lägre medlemsantal. Vidare har tillsynsmyndigheten medgivits rätt att vägra antagande av kassa, om det avsedda verksamhetsområdet helt eller till huvudsaklig del sammanfaller med verksamhetsområdet för redan erkänd arbetslöshetskassa.

De erkända arbetslöshetskassorna skola med de undantag, som angivas i förordningen, vara öppna för alla lönearbetare inom kassans verksamhetsområde. Sålunda får ej såsom villkor för medlemskap uppställas, att vederbörande skola vara anslutna till viss organisation eller sammanslutning. Förordningen upptager vissa omständigheter, som obligatoriskt skola utgöra hinder mot medlemskap, varjämte kassorna medgivits rätt att därutöver i vissa särskilt angivna fall utesluta från medlemskap.

Bland de obligatoriska fordringarna för rätt till medlemskap upptages främst kravet på att vederbörande skall vara lönearbetare. Begreppet lönearbetare har dock ej, med hänsyn till vissa svårigheter, positivt bestämts i förordningen. I stället har det negativt bestämts, att den som är självständig företagare skall uteslutas från medlemskap. Prövningen härav an knytes till förhållandena under de senast förflutna tolv månaderna. För att rätt att vinna inträde i eller kvarstå som medlem i kassan skall föreligga, får vederbörande under nämnda tid ej hava haft ställning som självständig företagare mer än fem månader utan att samtidigt hava mot avlöning använts till arbete för annans räkning.

Bland de absoluta uteslutningsgrunderna upptages vidare det fall, att någon är anställd hos viss nära anförvant. Prövningen härav skall på samma sätt, som nyss nämnts, anknytas till förhållandena under de senast förflutna tolv månaderna. Vidare får ingen på samma gång vara medlem i mer än en erkänd arbetslöshetskassa. Utländsk medborgare kan ej bliva medlem i en erkänd arbetslöshetskassa, om han ej tillhör stat, med vilken överenskommelse träffats om ömsesidighet.

För den händelse att en kassas verksamhetsområde är så bestämt, att medlemmarna skola tillhöra visst yrke eller viss verksamhetsgren eller vara anställda vid visst företag eller bosatta inom visst område, har kassan medgivits rätt att från medlemskap utesluta de personer, som ej uppfylla sålunda föreskrivet villkor. Genom bestämmelser av olika slag har kassan dock förhindrats att utesluta någon, innan viss tid förflutit, från det villkoret upphörde att vara uppfyllt.

Om för någon person synnerlig risk för arbetslöshet är för handen på grund av varaktig nedsättning av arbetsförmåga, lättja, osedlig vandell, dryckenskap eller annan dylik anledning, äger kassan rätt att utesluta honom från medlemskap. Beslut härom skall dock omedelbart anmälas för tillsynsmyndigheten. Vidare kunna personer, som lämna svikliga uppgifter eller icke ställa sig till efterrättelse kassans stadgar eller av styrelsen i behörig ordning utfärdade föreskrifter, uteslutas från medlemskap.

Kassorna kunna i sina stadgar bestämma åldersgränser för medlemmarna. Hava sådana gränser bestämts, kan dispens härifrån endast meddelas beträffande den övre gränsen.

Särskild bestämmelse har lämnats för att förhindra, att någon uteslutes ur en kassa under tid, då han på grund av redan inträffad arbetslöshet är berättigad till understöd från kassan.

I likhet med i förordningen om erkända sjukkassor har införts en bestämmelse om automatiskt uteslutande av medlem, om han efter viss tids förlopp fortfarande häftar för avgift eller uttaxerat belopp. Den tidpunkt, då påföljden skall inträda, har bestämts till åtta veckor efter den tid, å vilken avgiften eller beloppet belöper, med rätt likväl för tillsynsmyndigheten att för viss kassa bestämma denna tidpunkt senast till utgången av tjugusjätte veckan.

För att kunna bliva berättigad till understöd från en erkänd arbetslöshetskassa måste medlem, som icke tidigare åtnjutit understöd från kassan, hava under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna trettiosex månaderna till kassan erlagt avgifter, motsvarande minst femtiotvå veckoavgifter. För medlem, som tidigare uppburit understöd, krävas avgifter, motsvarande minst tjugusex veckoavgifter, under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna aderton månaderna. Vid bedömande av frågan om tiden för arbetslöshetens inträdande skall man bortse från den tid efter sista arbetsanställningens upphörande, som medlemmen varit sjuk eller fullgjort värnpliktstjänstgöring. Har medlem åter på grund av eget förvållande varit avstängd från understöd under viss tid, skall arbetslösheten anses hava tagit sin början först vid avstängningstidens slut.

Om medlem övergått från klass med lägre daghjälp till klass med högre daghjälp, måste han erlægga visst antal avgifter i den högre klassen, innan den högre daghjälpen kan utgå. Efter överenskommelse mellan kassorna, som av tillsynsmyndigheten godkännes, kan medlem få tillgodoräkna sig avgift, som han erlagt såsom medlem av annan erkänd arbetslöshetskassa. Vidare kan tillsynsmyndigheten medgiva, att medlem må tillgodoräknas avgift, som erlagts till sammanslutning för meddelande av arbetslöshetshjälp, vilken icke antagits till erkänd arbetslöshetskassa. Denna bestämmelse innebär möjlighet att få tillgodoräkna sig avgifter, som erlagts till någon av de nu befintliga, till fackförbund anknutna arbetslöshetskassorna. Har sådan överenskommelse träffats eller medgivande lämnats, skall med understöd som utgivits av kassan likställas understöd, vilket utgivits av kassa eller sammanslutning, som överenskommelsen eller medgivandet avser. Har medlem endast med mellantider tillhört kassan eller sådan kassa eller sammanslutning, som nyss nämnts, må allenast tagas i betraktande avgifter, som belöpa å tid, efter det han senast saknade medlemsrätt i sådan kassa eller sammanslutning. Vid prövning av frågan om rätt till understöd kan medlem aldrig få räkna sig tillgodo andra avgifter än som erlagts för tid, då han för annans räkning mot avlöning använts till arbete, som icke utförts i medlemmens hem.

För att bliva berättigad till understöd måste medlem vidare hava fyllt 16 år, vara arbetsför och oförhindrad att åtaga sig arbete samt hos organ för den offentliga arbetsförmedlingen hava anmält sig såsom arbets sökande. Sådan anmälan skall i regel ske varje dag, men arbetsförmedlingsanstalt äger, om skäl därtill föreligga, för viss dag eller visst antal dagar i varje vecka befria den arbetslöse från anmälnings skyldighet. Om medlem deltager i strejk eller är

föremål för lockout, kan han ej erhålla understöd. Ej heller kan understöd utgå för dag för vilken medlem åtnjuter avlöning.

Om en medlem i en erkänd arbetslöshetskassa frivilligt utan giltig anledning lämnat sitt arbete eller på grund av otillbörligt förhållande skilts från arbetet eller avvisat erbjudet lämpligt arbete, får understöd icke utgivas till honom under fyra veckor, efter det sådant förhållande inträffat. Särskilda bestämmelser reglera förutsättningarna för att ett erbjudet arbete skall anses lämpligt. Prövningen härav tillkommer kassan, som äger uppställa strängare regler än som stadgats i förordningen. Om arbetet motsvarar arbetarens krafter och färdigheter, är förenat med avlöning, som icke understiger den i arbetsorten vanliga avlöningen för sådant arbete, och icke hänför sig till arbetsplats, där arbetskonflikt råder, samt ej heller eljest särskilda omständigheter föreliggande med hänsyn till sökandens personliga förhållanden eller arbetets natur, så skall arbetet alltid anses lämpligt. Från bestämmelsen att arbetet icke får hänföra sig till arbetsplats, där arbetskonflikt råder, har undantag gjorts för det fall, att konflikten i vederbörlig ordning befunnits strida mot kollektivavtal eller lagen om kollektivavtal. Tillsynsmyndigheten har därjämte medgivits rätt att avgiva förklaring om att konflikt eljest är av den särskilda beskaffenhet, att skälig anledning till arbetsvägran icke förelegat. Inom område, där kollektivavtal råder, skall sådan förklaring äga giltighet allenast för tid intill dess arbetsdomstolen eller, där enligt avtal tvisten må hänskjutas till skiljemän, dessa meddelat beslut angående konflikten.

Understöd utgår i regel med ett för dag beräknat belopp, benämnt daghjälp, men kan också utgå såsom hjälp till täckande av rese- och flyttningskostnader för tillträdande av arbete på annan ort. Daghjälp kan utgivas i naturaförmåner.

Daghjälp skall bestämmas till belopp ej överstigande sex och i regel ej understigande två kronor. Kassorna äga själva bestämma daghjälpens storlek inom dessa gränser med den inskränknigen, att daghjälp aldrig får överstiga, för familjeförsörjare fyra femtedelar och för annan medlem tre femtedelar av den i orten vanliga arbetsförtjänsten för arbetsdag för arbetare inom samma yrke och av samma arbetsförmåga som den arbetslöse. Såsom familjeförsörjare skall anses den, som har försörjningsskyldighet mot make eller mot barn eller adoptivbarn under 16 år eller som lever i gemensamt bo med och huvudsakligen underhåller föräldrar eller adoptant. Kassorna kunna införa olika understödsklasser för medlemmarna. För kvinnliga medlemmar och medlemmar, vilka ännu icke uppnått viss i stadgarna angiven ålder, kan särskild understödsklass inrättas med daghjälp under eljest föreskrivet minimum av två kronor; dock må daghjälpen ej bestämmas lägre än till en krona.

Den omständigheten, att en medlem för sig eller sin familj åtnjuter fattigvård, inverkar ej på daghjälpens storlek.

Om medlem i anledning av arbetslösheten är lagligen berättigad till regelbundet utgående understöd av annat slag än fattigvård, äga kassorna själva bestämma, om daghjälpen skall minskas med det belopp, som understödet utgör. Dock må daghjälp aldrig utgivas till större belopp, än att summan av

daghjälpen och understödet icke överstiger den andel av arbetsförtjänsten, var till daghjälp högst må uppgå.

Kassorna äga bestämma, att daghjälp icke får utgå till medlem, som på grund av driftinskränkning vid det företag, där han är anställd, under varje period om fjorton dagar har arbete ett mindre antal dagar än vid full drift är vanligt. Har sådan bestämmelse icke meddelats, skall dock det antal dagar under varje period om fjorton dagar, för vilka han eljest varit berättigad till daghjälp, minskas med två.

Daghjälp får icke utgå till någon medlem förrän efter viss karenstid, som kassorna själva äga bestämma. Karenstiden får dock aldrig bestämmas kortare än till sex dagar, vilka dagar ej behöva ligga i följd utan kunna vara fördelade under de nästföregående fjorton dagarna. Karenstiden får ej heller överstiga tre månader. Vid beräkning av karenstid får hänsyn ej tagas till arbetslöshet under tid, då medlem av annan orsak ej kunnat erhålla understöd. Ny karenstid behöver ej beräknas för medlem, som är berättigad till understöd, om avbrott sker på grund av tillfälligt arbete för högst aderton dagar eller på grund av sjukdom eller värnpliktstjänstgöring eller på grund av särskild av tillsynsmyndigheten meddelad bestämmelse, därest medlemmen efter arbetets eller hindrets upphörande omedelbart ansöker om daghjälp.

För kassor med medlemmar inom säsongbetonade yrken eller eljest, då särskilda omständigheter föreligga, har tillsynsmyndigheten medgivits rätt att beträffande vissa medlemmar föreskriva längre karenstid än eljest, dock ej över tre månader, eller förbjuda utbetalande av understöd under viss del av året eller föreskriva uppdelande av längsta understödstiden under tolv på varandra följande månader i två perioder, varvid ena perioden skall omfatta den tid, under vilken arbetslöshet regelbundet förekommer.

Understödstiden har bestämts till högst 120 dagar under 52 på varandra följande veckor. Kassorna äga bestämma kortare understödstid, dock ej under 90 dagar. Om en kassa bestämt längre karenstid än den föreskrivna minimumtiden, kan understödstiden förlängas över 120 dagar, dock högst med den tid, varmed karenstiden förlängts.

Vid framställning om daghjälp skall medlem styrka orsaken till arbetslösheten och att han innehaft arbete under den tid, för vilken avgifter minst skola vara erlagda. Medlemmens skyldighet härutinnan skall i allmänhet fullgöras genom överlämnande till kassan av intyg från arbetsgivaren. Skyldighet för arbetsgivare att utfärda sådant intyg har dock ej ansetts behöva särskilt föreskrivas.

Erkänd arbetslöshetskassa skall upptaga fasta avgifter av sina medlemmar. Dessa avgifter skola utgå för tid, då medlem för annans räkning mot avlöning användes till arbete, som ej utföres i medlemmens hem, samt vara så avvägda, att de i förening med andra inkomster förslå till föreskriven fondbildning, utgivande av tillförsäkrat understöd och kassans övriga utgifter. Avgifterna må ej göras olika för olika grupper av kassans medlemmar i vidare mån än som föranledes av olika understödsrätt eller arbetslöshetsrisk. Kas-

sorna ha vidare rätt att upptaga särskild avgift vid inträde i kassan eller övergång till högre understödsklass eller vid försummelse att i rätt tid erlägga fast avgift eller uttaxerat belopp.

Erkänd arbetslöshetskassa skall som fond avsätta tillgångar av viss i förordningen med hänsyn till kassans medlemsantal och inkomster angiven storlek. Denna fond, till vilken överskottet å verksamheten alltid skall avsättas, får tagas i anspråk endast i den mån inkomsterna ej förslå till täckande av löpande utgifter. Fondens tillgångar skola redovisas på visst i förordningen angivet sätt. I balansräkningen skall alltid som skuld upptagas ett belopp, minst motsvarande det föreskrivna lägsta fondbeloppet. Utbetalning av understöd får ej påbörjas, förrän tillsynsmyndigheten med hänsyn till fondens storlek samt kassans ekonomiska ställning i övrigt lämnat medgivande därtill.

Om kassans inkomster ej förslå till utgifterna, får, som nyss nämnts, fonden tagas i anspråk. Därest så med hänsyn till kassans ekonomiska ställning eller arbetslöshetens omfattning bland medlemmarna är erforderligt, må kassans styrelse efter medgivande av tillsynsmyndigheten nedsätta daghjälpens storlek eller minska understödstitidens längd. Det eljest föreskrivna minimibeloppet av daghjälpen eller i regel två kronor och kortaste understödstitiden eller nittio dagar må därvid underskridas. Visar det sig nödvändigt, skall därjämte särskild uttaxering å medlemmarna tillgripas. Förutsättningarna för vidtagande av dessa åtgärder skola finnas angivna i kassans stadgar, varför stadgeändring icke i något fall erfordras. Minskning av understödstitidens längd och nedsättning av daghjälpens storlek skola avse jämväl dem, som vid beslutets fattande redan voro understödsberättigade. Beslutet får ej gälla för längre tid än till dess tillsynsmyndigheten annorlunda förordnar.

Tillsynsmyndigheten skall utse en ledamot i varje erkänd arbetslöshetskassas styrelse liksom även en revisor. Om en kassa har lokalavdelningar å olika orter, skall den befogenhet, som tillkommer sammanträde med kassan, helt utövas av valda ombud.

Tillsynsmyndigheten har erhållit vittgående befogenheter med avseende å övervakandet av kassornas verksamhet. Sålunda är varje kassa skyldig att när som helst bereda tillsynsmyndigheten eller dess ombud tillfälle att granska kassans räkenskaper, protokoll och övriga handlingar samt att lämna dem tillträde till sammanträden med kassan eller dess styrelse. Om tillsynsmyndigheten finner anledning till anmärkning, skall tillsynsmyndigheten lämna anvisning för kassan att inom viss tid vidtaga den åtgärd eller förändring av kassans verksamhet, som prövas erforderlig. Ställer sig kassan ej meddelad anvisning till efterrättelse, kan tillsynsmyndigheten återkalla antagandet eller förklara kassan vara rätten till statsbidrag helt eller delvis för viss tid förlustig. Om den anmärkta åtgärden innebär avvikelser från någon i lagen om understödsföreningar given bestämmelse, kan tillsynsmyndigheten, på sätt i nämnda lag finnes stadgat, hos rätten eller domaren göra ansökning om åläggande för kassan att träda i likvidation. Tillsynsmyndigheten må dock icke

återkalla antagande utan att tillfälle lämnats kassan att å sammanträde fatta beslut i anledning av lämnad anvisning.

Om en kassas medlemsantal nedgått under 500 eller, i fråga om kassa som medgivits utöva verksamhet med lägre medlemsantal än 500, under det tal, som tillsynsmyndigheten kan hava bestämt, åligger det kassans styrelse vid straffansvar att därom ofördröjligen underrätta tillsynsmyndigheten. Denna har därvid att meddela beslut, om kassan skall få fortsätta sin verksamhet, och i så fall fastställa ett nytt lägsta medlemsantal för kassan. Lämnas ej sådant medgivande eller underskrides det fastställda nya talet och uppnås ej detta åter inom tre månader, är kassan skyldig att träda i likvidation.

Besvär över beslut, som meddelats av tillsynsmyndigheten, kunna anföras hos regeringsrätten. Har tillsynsmyndigheten meddelat beslut angående beskaffenheten av arbetskonflikt inom område, där kollektivavtal gäller, kunna besvär dock ej anföras över beslutet.

För att bereda tillsynsmyndigheten möjlighet att i angelägenheter rörande de erkända arbetslöshetskassorna samråda med personer, som äga sakkunskap beträffande arbetslöshetsfrågor, skall i enlighet med bestämmelser, som Kungl. Maj:t äger meddela, utses en särskild nämnd.

Statsbidrag. Statens bidrag till de erkända arbetslöshetskassorna skall enligt förslaget utgå dels såsom bidrag till täckande av kassornas utgifter för understöd, s. k. daghjälsbidrag, dels såsom bidrag till kostnaderna för kassornas förvaltning, förvaltningsbidrag. Statsbidragsbestämmelserna hava icke intagits i förordningen om erkända arbetslöshetskassor utan äro avsedda att knytas såsom villkor vid anslagsbeviljandet för ifrågavarande ändamål och att sedan av Kungl. Maj:t sammanfattas i en särskild kungörelse. Förslag härom har avgivits i propositionen nr 215.

Daghjälsbidraget bestämmes med hänsyn dels till den genomsnittliga daghjälpens storlek inom kassan, dels till arbetslöshetens omfattning bland medlemmarna, uttryckt i årliga antalet understödda dagar, beräknat i förhållande till antalet av kassans *samtliga* medlemmar, oavsett om de under året varit arbetslösa eller icke. I kungörelsen är avsett att angivas, huru många procent av hela kostnaden bidraget skall utgöra vid olika kombinationer av daghjälsbelopp och antalet understödda dagar per medlem och år.

Förslaget innebär, att de försäkrade själva skola finansiera så stort antal understödda dagar i förhållande till medlemsantalet, som motsvarar det genomsnittliga daghjälsbeloppet i kronor minskat med en halv. Överstiger antalet understödda dagar per medlem den sålunda i relation till det genomsnittliga daghjälsbeloppet fixerade gränsen, skall daghjälsbidrag börja utgå, till en början med en relativt liten del av hela kostnaden men därefter växande intill 21 understödda dagar per medlem och år. Bidraget har vid denna gräns bestämts till 75 % av hela kostnaden vid en daghjälp av två kronor och 40 % av hela kostnaden vid en daghjälp av sex kronor. Med utgångspunkt härifrån har i utkastet till kungörelse sammanställts en tabell, utvisande daghjäls-

bidragets storlek i procent av hela kostnaden för understöd vid olika antal understödda dagar per medlem och en genomsnittlig daghjälp av 2 kr., 2: 25 kr., 2: 50 kr. o. s. v. till och med sex kronor. Daghjälpsbidraget skall uträknas särskilt för varje understödsklass inom kassan.

Förvaltningsbidraget utgår för kalenderår dels med två kronor för varje årsmedlem i kassan, dels med belopp motsvarande vad under året utgivits i arvode till styrelseledamot och revisor, som utsetts av tillsynsmyndigheten.

Statsbidraget utbetalas årsvis i efterskott, med rätt för kassa att efter varje kvartals slut erhålla utbetalning intill tre fjärdedelar av det bidrag, som skäpligen kan antagas belöpa å kvartalet.

Som följd av att de blivande erkända arbetslöshetskassorna skola vara registrerade såsom understödsföreningar erfordras vissa formella ändringar i lagen om understödsföreningar. Beträffande förslaget i denna del får utskottet hänvisa till propositionen.

Ändringar i lagen om understödsföreningar.

I särskild proposition, nr 210, har Kungl. Maj:t framlagt förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen om försäkringsavtal. Förslaget innebär, att ifrågavarande lag ej skall äga tillämpning å de blivande erkända arbetslöshetskassorna.

Ändring i lagen om försäkringsavtal.

I särskild proposition, nr 213, har Kungl. Maj:t framlagt förslag till lag om offentlig arbetsförmedling. Förslaget innebär en med hänsyn till arbetslöshetsförsäkringen betingad betydande utvidgning av den offentliga arbetsförmedlingen, så att dess organisation kommer att överspanna hela riket.

Den offentliga arbetsförmedlingen.

Utskottet avser att i särskilda utlåtanden behandla de här berörda propositionerna nr 210, 213 och 215.

På sätt som framgår av propositionen nr 214 skall inom socialstyrelsen upprättas en ny byrå, som bland annat skall hava att fullgöra den socialstyrelsen enligt förslaget åliggande tillsynsskyldigheten över de erkända arbetslöshetskassorna och den offentliga arbetsförmedlingen.

Den centrala organisationen.

Såsom ett led i det i propositionen nr 209 framlagda förslaget ingå arbetsgivarebidrag, avsedda att användas till bestridande av statens omkostnader för de erkända arbetslöshetskassorna och den offentliga arbetsförmedlingen. Bestämmelserna härom hava sammanförts i en särskild lag.

Arbetsgivarebidrag.

Förslaget innebär, att av alla arbetsgivare med minst tio årsarbetare — utom staten och kommunerna samt innehavare av vissa anstalter för yrkesutbildning — skola, oberoende av om dessa arbetare äro försäkrade eller ej, uttagas avgifter med tre kronor för varje årsarbetare. Då antalet årsarbetare hos dessa arbetsgivare år 1929 beräknats till 927,000, kommer härigenom, med hänsyn även tagen till att icke alla avgifter kunna väntas inflyta, summan av avgifterna att uppgå till omkring 2,700,000 kronor för år.

Uppböörden av avgifterna skall ombesörjas av den försäkringsinrättning, i vilken arbetarna äro försäkrade jämlikt lagen om försäkring för olycksfall

i arbete. Sådan försäkringsinrättning har jämväl att besluta, huruvida arbetsgivare, vars arbetare där äro försäkrade, är avgiftspliktig, samt att i förekommande fall bestämma avgiftens belopp. Över beslutet av försäkringsinrättning uti hithörande frågor kunna besvär anföras hos försäkringsrådet.

I enlighet med särskilt förslag till förordning skola de avgifter, vilkas uppbörd riksförsäkringsanstalten har att ombesörja, uppbäras i samband med avgifterna för försäkringar i riksförsäkringsanstalten jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete. Vidare föreslås viss ändring i den angående uppbörd av sistnämnda avgifter gällande förordningen.

Sådant ömsesidigt försäkringsbolag, som omförmåles i 4 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete, åläggas enligt förslaget att varje år före den 1 september till statskontoret inbetala ett belopp, motsvarande de avgifter, vilkas uppbörd bolaget skolat ombesörja. Till bestridande av kostnaderna för uppbörden samt för täckande av förlust till följd av försummad avgiftsbetalning äger sådant bolag av de avgiftspliktiga arbetsgivarna uttaga så stort belopp, som skäligen kan anses belöpa på envar av dem.

Det avgiftsbelopp, som för varje år beräknas inflyta, upptages i riksstaten på sådant sätt, att så stor del av det beräknade inkomstbeloppet, som erfordras till täckande av kostnaderna för den offentliga arbetsförmedlingen, anvisas som anslag för detta ändamål, dock med iakttagande av den begränsningen, att högst två tredjedelar av det beräknade avgiftsbeloppet härför disponeras. Den återstående delen av avgiftsbeloppet — alltså minst en tredjedel — anvisas som anslag för avsättning till en särskild fond. Denna skall användas till bestridande av förvaltningskostnaderna för de erkända arbetslöshetskassorna samt, i den mån medlen finnas därtill förslå, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande i varje särskilt fall, till åtgärder för utveckling av den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen.

*Ikraft-
trädandet.*

De i propositionen upptagna författningsförslagen avses att träda i kraft den 1 januari 1934. Då arbetsgivarebidragen skola erläggas årsvis i efterskott, komma sådana bidrag följaktligen att första gången uppbäras under år 1935.

*Kostnads-
beräkning.*

Kostnaderna för *ett fullt genomfört förslag* i enlighet med propositionen beräknas där med utgångspunkt från de inverkanse faktorerna, sådana de nu kunna uppskattas, komma att uppgå till följande belopp:

Kostnader i miljoner kronor belöpande å

	Stats- verket	Landsting och vissa städer	Arbets- givarna	De för- säkrade	Summa
Daghjälpsbidrag till försäkringen	15,5	—	—	17,7	33,2
Förvaltningsbidrag till försäkringen	0,5	—	0,9	—	1,4
Arbetsförmedlingen	—	0,9	1,8	—	2,7
Socialstyrelsen	0,2	—	—	—	0,2
Summa	16,2	0,9	2,7	17,7	37,5

För försäkringens genomförande räknas med en övergångstid av fyra år, vilket innebär, att statens utgifter först under år 1938 skulle kunna komma att uppgå till det ovan angivna beloppet. För nästkommande budgetår beräknas, på sätt som framgår av propositionen nr 215, statens utgifter för försäkringens genomförande komma att uppgå till 50,000 kr.

I de likalydande motionerna I: 319 och II: 488 samt i motionen II: 499 yrkas avslag å förevarande proposition. I motionen I: 336 hemställs, att riksdagen måtte besluta, att landsorganisationen åläggas att för varje medlem i till den ansluten fackförening årligen betala ett belopp av 10 kronor till arbetslöshetsförsäkringen. I de likalydande motionerna I: 334 och II: 498 samt I: 318 och II: 489 yrkas vissa större eller mindre jämkningar i förslaget. Till de sålunda framställda ändringsförslagen återkommer utskottet i det följande.

I motionerna I: 334 och II: 498 hemställs vidare, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att förslag snarast möjligt måtte föreläggas riksdagen till sådana stadganden, som avse genomförande av planmässighet och enhetlighet inom samhällets hela sociala hjälpverksamhet.

I motionerna II: 496 och II: 497 framläggas förslag till obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Det i förstnämnda motion förordade förslaget bygger på 1926 års arbetslöshetssakkunnigas s. k. A-förslag, dock med följande väsentliga ändringar. Försäkringen skulle omfatta samtliga arbetare, som fyllt 16 men ej 67 år. Något undantag för arbetare inom vissa yrken föreslås ej. Kostnaderna för försäkringen skulle med bidrag av statsmedel bestridas genom försäkringsavgifter av större arbetsgivare med en krona per arbetare och arbetsvecka. De försäkrade själva skulle således icke erlägga några avgifter. Daghjälpens storlek föreslås genomgående högre än enligt A-förslaget. Understöd skulle utgå under hela den tid arbetslösheten varade.

Det i motionen II: 497 framlagda förslaget avser en försäkring med obegränsad understödstitid, bekostad av arbetsgivarna med visst statsbidrag och alltså utan kostnad för de försäkrade, vilka dock ensamma skulle handhava förvaltningen av försäkringen.

Allmän motivering.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har frågan om arbetslöshetsförsäkring vid flerfaldiga tillfällen varit underställd riksdagens prövning. Frågan har emellertid hittills endast framförts genom enskilda motionärer. För första gången föreligger nu till riksdagens prövning ett av Kungl. Maj:t framlagt förslag. Utskottet.

Vid den tidigare behandlingen av frågan har riksdagen flera gånger anslutit sig till uttalanden av vederbörande utskott, enligt vilka principiell ståndpunkt icke intagits mot försäkringen men ett positivt beslut till förmån för arbetslöshetsförsäkrings införande avstyrkts på grund av särskilda då före-

liggande omständigheter. Enligt utskottets mening måste den tanke, som ligger till grund för arbetslöshetsförsäkringen, tillmätas principiell riktighet.

I den föreliggande propositionen har en utförlig redogörelse lämnats för de skäl, som tala för att i ett system av åtgärder mot arbetslösheten bör ingå en arbetslöshetsförsäkring samt för att denna försäkring omhändertages och organiseras av samhället. I samband därmed hava de väsentligaste av de invändningar, som pläga anföras mot försäkringstanken, upptagits till bemötande. Utskottet finner sig på de flesta punkter kunna i allt väsentligt ansluta sig till vad departementschefen i dessa hänseenden anført. Det utmärkande för arbetslöshetsförsäkringen, jämförd med andra former av hjälp vid arbetslöshet, är ju främst, att arbetarna själva bidra till försäkringens finansiering genom avgifter, vilkas erläggande innebär ett organiserat sparande och en samverkan till mötande av gemensamma risker. Denna de försäkrades självverksamhet innebär en väsentlig tillgång ur det allmännas synpunkt. Genom den rätt försäkringen medför till de utfästa förmånerna skapar den därjämte för arbetarna en trygghet, som intet annat hjälpmedel mot arbetslösheten kan på samma sätt skänka, och minskar därför den osäkerhetskänsla, som ur psykologisk synpunkt är en av de betänkligaste följderna av en ständigt hotande arbetslöshet. En medverkan från det allmännas sida, som icke förtager denna karaktär hos försäkringen men skänker erforderligt stöd åt de försäkrades egna ansträngningar, måste därför framstå såsom berättigad.

Väl är det sant, att intet system för arbetslöshetsförsäkring är i stånd att täcka mera än en del av risken för arbetslöshet. I själva verket är det — såsom all erfarenhet visat — så, att försäkringen för att kunna bliva bestående måste sätta sig ett noga begränsat mål före. Detta mål bör närmast vara att bereda de försäkrade bistånd under sådana tider av arbetslöshet, som även under normala förhållanden på arbetsmarknaden icke kunna undgås, och att därjämte vid en inbrytande allmän kris utgöra en första försvarslinje mot en mera allmän arbetslöshet. Härmed följer, att försäkringen endast kan utgöra ett av leden i samhällets arbetslöshetspolitik och att den alltså måste kompletteras med andra, systematiskt utformade åtgärder.

Det föreliggande förslaget har framgått som det slutliga resultatet av ett flertal på varandra följande utredningar. Såvitt utskottet kunnat finna, hava i det nu framlagda förslaget beaktats ej blott vårt lands säregna förhållanden utan även de erfarenheter, som undan för undan och icke minst under de senaste åren gjorts i de länder, där arbetslöshetsförsäkring redan finnes införd.

Då utskottet nu haft att ur nyss angivna principiella ståndpunkter och med denna uppfattning om förslagets allmänna utformning taga ställning till det samma, har utskottet framför allt fäst avseende vid att förslaget, samtidigt som det skulle komma att även under omfattande arbetslöshet hava en betydande effektivitet, innebär en sådan skarp avgränsning av försäkringens uppgifter, som enligt det nyss anförda synes nödvändig. Uppenbarligen är det emellertid icke tillräckligt, att själva försäkringsbestämmelserna tydligt uppdraga en bestämd gräns i detta hänseende och att statsmakterna lämna de mest ut-

tryckliga direktiv om att denna gräns skall med all fasthet upprätthållas; det fordras å andra sidan i enlighet med vad nyss anförts ett organiserat system för samhällets hjälpåtgärder vid sidan av försäkringen. Ett sådant system anser utskottet komma till stånd i händelse av bifall till vad utskottet i ett tidigare utlåtande förordat beträffande organiserandet av en reservarbetslinje och, som komplement till denna, bestämmelser angående grunderna för meddelande av kontant understöd åt arbetslösa.

Vad angår valet mellan olika försäkringssystem, hava sedan gammalt skilda meningar rått om huruvida en arbetslöshetsförsäkring i vårt land borde byggas på tvångsanslutningens eller på frivillighetens grund. Som nyss anförts slutade 1926 års stora arbetslöshetskommitté med att framlägga alternativa förslag till obligatorisk och frivillig försäkring. Det nu föreliggande förslaget har framgått ur en strävan att förena fördelarna hos båda systemen, samtidigt som man sökt förebygga de ogynnsamma verkningar, som förmenats kunna bli förenade med vart och ett av dem. Ur den nyss angivna grundläggande synpunkten, betydelsen av arbetarnas självhjälp som grundval för åtgärder mot arbetslösheten, måste uppenbarligen det frivilliga systemet äga bestämt företräde. Det överensstämmer också med de grundsatser, som hos oss följts på ett närliggande område, nämligen sjukförsäkringens, vid vars reformering för några år sedan denna princip godkändes och befastes. Svagheter i den frivilliga hjälplinjen hava hittills framför allt varit svårigheterna att erhålla tillfredsställande riskutjämning samt att uppnå anslutning från vissa arbetarkategorier, som med hänsyn till löneläge eller arbetslöshetsrisk äro mest i behov därav. Dessa olägenheter har man i föreliggande förslag sökt undanröja genom att konstruera statsbidraget till försäkringen på sådant sätt, att tillfredsställande försäkringsförmåner skola för samtliga arbetarkategorier kunna beredas för avgifter, som icke äro oskäligen i förhållande till deras avlöning. Vid sin granskning av förslaget i dessa delar har utskottet funnit sig kunna dela den uppfattning, för vilken detsamma i detta avseende är ett uttryck. I händelse förslaget genomföres, måste det alltså enligt utskottets uppfattning komma att bero på de skilda arbetargruppernas förmåga av initiativ och sammanhållning, om de skola kunna bli delaktiga av de förmåner, försäkringen bjuder.

Vid valet mellan olika försäkringsformer har man även att taga hänsyn därtill att genom arbetarnas självverksamhet en mycket betydande försäkring redan kommit till stånd genom frivilliga kassor, anslutna till fackförbunden. Den sålunda bestående försäkringen kan emellertid icke i sin nuvarande form anses socialt tillfredsställande. Detta beror dels därpå att de förmåner, som bjudas, i allmänhet icke kunna anses tillräckliga, dels också på att försäkringen icke står och icke utan bistånd från det allmänna kan väntas komma att stå till buds för stora arbetargrupper, vilka äro i behov därav. I likhet med vad som skedde vid omorganiserandet av den statsunderstödda sjukförsäkringen har vägen för erhållande av nödiga förbättringar ansetts vara att såsom villkor för ett statsbidrag, som möjliggör för alla arbetare att förvärva för-

säkring, knyta villkor om sådana försäkringsförmåner, som ur allmän synpunkt kunna anses tillfyllest. Med utgångspunkt härifrån måste å ena sidan fasthållas, att staten icke med sitt understöd kan avse att vidtaga någon åtgärd, som kan väntas komma den fackliga organisationen till godo, och å andra sidan att statsbidragsreglerna böra så utformas, att de risker staten kommer att löpa äro begränsade. Båda dessa synpunkter synas hava på tillfredsställande sätt tillgodosetts i förslaget. Då vidare kostnadsberäkningarna för statens vidkommande byggts på ett genomsnitt för åren 1929—1931 — en period av hastigt stigande arbetslöshet — innebära de enligt utskottets uppfattning en tillräcklig grundval för en ungefärlig uppskattning av de kostnader, som maximalt kunna komma att åvila staten. Därest försäkringskalkylerna för viss kassa icke hålla streck, skall detta icke leda till merkostnad för staten utan föranleda särskild uttaxering bland de försäkrade eller minskning av deras förmåner.

Även bland dem, som i princip ansluta sig till tanken på arbetslöshetsförsäkring, har på sina håll yppats tvekan därom huruvida den nuvarande tidpunkten — med en arbetslöshet av hittills hos oss icke sedda dimensioner — kunde vara lämplig för genomförande av en försäkringsorganisation. Visserligen är det sant, att försäkringen icke kan erhålla omedelbar betydelse till lindring i den rådande krisen. Men å andra sidan följer därav, att några utlägg av betydelse från statens sida icke bliva erforderliga under de närmaste åren; ur denna synpunkt bör alltså hinder icke möta mot att principbeslut nu fattas i saken. I visst hänseende kan det tvärtom sägas vara till fördel, att ett nytt försäkringssystem igångsättes *efter det* en långvarig krisperiod medfört ett urskiljande av de ur försäkringsmässig synpunkt sämre riskerna; härav följer nämligen, att det icke behöver befaras, att försäkringssystemet under den första perioden av konsolidering utsättes för några övernormala risker. Arbetet med att organisera en frivillig försäkring måste bliva så pass omfattande och taga en så lång tid i anspråk, att det är av vikt även ur denna synpunkt, att ett beslut icke längre uppskjutes. Den omständigheten, att de av försäkringsfrågan närmast berörda, trots den insikt, som numera allmänt torde hysas om att försäkringen endast kan vara *ett* av medlen till arbetslöshetens lindrande, sedan länge med den starkaste förväntan motse frågans lösning, måste också för statsmakterna utgöra en allvarlig maning att icke utan tvingande skäl låta avgörandet fördröjas.

På sålunda anförda skäl har utskottet ansett sig böra förorda, att en försäkring nu genomföres i överensstämmelse med de grundsatser, på vilka det föreliggande regeringsförslaget bygger. Utskottet övergår nu till att behandla vissa viktiga frågor i förslaget för att därefter omförmåla vissa detaljer, i vilka utskottet ansett sig böra förorda jämkning av de föreliggande författningstexterna.

Konfliktdirektiven.

En av de frågor beträffande arbetslöshetshjälpen, som under de gångna åren tilldragit sig den största uppmärksamheten och varit föremål för de största meningsskiljaktigheterna, är den, vilken inverkan en konflikt på arbetsmarknaden skall hava i den ena eller andra riktningen beträffande samhällets åtgärder till arbetslöshetens bekämpande. Vid behandlingen av arbetslöshetsprogrammet har utskottet mött denna fråga ej blott beträffande förslaget till arbetslöshetsförsäkring utan även när det gäller de blivande reglerna för arbetslinjen och för statsbidrag till kontanta understöd åt arbetslösa. Utskottet har ansett sig böra i detta sammanhang upptaga frågan till behandling jämväl i vad avser sistnämnda båda former av åtgärder i anledning av arbetslösheten.

Inledningsvis må då nämnas, att man i detta sammanhang i praktiken skilt mellan arbetskonflikter av olika slag, nämligen dels allmänna konflikter och dels partiella konflikter med eller utan allmänna verkningar. Såsom allmänna konflikter hava ansetts arbetsstrider, vilka omfatta alla eller det stora flertalet arbetare inom ett fack antingen i hela riket eller inom viss del därav. Partiella konflikter äro sådana, som inom vederbörande fack och område endast omfatta en del av arbetarna. En sådan konflikt anses hava allmänna verkningar, i den mån den är avsedd att eller kan förväntas hava inverkan på de allmänna löne- och anställningsvillkoren för arbetarna inom facket och inom området i fråga. En partiell konflikt utan allmänna verkningar är närmast en sådan, som avser speciella förhållanden vid en eller ett fåtal arbetsplatser. Även en allmän konflikt kan, såsom framgår av det anförda, vara av lokal karaktär.

Tvekan har icke rått därom, att arbetare, som direkt äro indragna i en konflikt, d. v. s. deltaga i en strejk eller äro föremål för lockout, skola vara uteslutna från samhällets hjälpåtgärder. Beträffande vissa andra arbetarkategorier uppkomma emellertid de frågor, varom olika meningar rått. Bland sådana kategorier må här nämnas arbetare i ett yrke, som endast delvis beröres av en arbetskonflikt, även om denna är av allmän karaktär — ett exempel utgöra rörarbetarna inom en byggnadskonflikt, eftersom ju en del av dessa hava sitt arbete å respektive verkstäder. En annan grupp utgöres av arbetare, som visserligen tillhöra eller tillhört det yrke, inom vilket konflikt råder, men som en längre tid före konfliktens början varit arbetslösa. Ytterligare må erinras om arbetare, vilka utan att vara direkt indragna i konflikten blivit arbetslösa i anledning av densamma, s. k. sekundärt arbetslösa, exempelvis sådana, som drabbas av arbetslöshet till följd av konflikt vid ett arbetsställe, till vilket företaget i fråga är hänvisat för sin råvarutillförsel.

Såsom riktlinjer för tillämpning i fall av arbetskonflikt av de allmänna grunderna för den statliga arbetslöshetshjälpsverksamhetens bedrivande angav 1922 års riksdag (skrivelse nr 291), att vid allmän konflikt inom ett fack

dithörande arbetare på orten, respektive i landet, skulle avstängas från såväl understöd som nödhjälpsarbeten, *att* enahanda åtgärder skulle vidtagas för vederbörande ort vid partiell konflikt, dock icke i de fall, då densamma icke skäligen kunde anses i avsevärd mån inverka på de allmänna löne- och arbetsvillkoren inom facket för orten respektive landet, *att* vid såväl allmänna som partiella konflikter vederbörande kommunala arbetslöshetskommitté omedelbart skulle underställa arbetslöshetskommissionen frågan om konfliktens karaktär, därvid kommissionens arbetsutskott hade att, därest konflikten prövades hava karaktären av allmän eller därmed likställd partiell konflikt, ofördröjligen meddela beslut, vilket genast skulle verkställas, *samt att*, därest enighet inom utskottet ej uppnåddes i fråga om partiell konflikts karaktär av allmän, ärendet skulle hänskjutas till Kungl. Maj:t, varvid dock ovannämnda beslut beträffande hjälpverksamheten skulle bestå i avvaktan på Kungl. Maj:ts beslut. Riksdagen uttalade därvid, bland annat, att riksdagen visserligen icke kunde finna annat än att det från synpunkten av den allmänt erkända principen om statens neutralitet gentemot stridande parter på arbetsmarknaden icke föreläge någon principiell skillnad mellan allmänna och partiella konflikter men att undantag dock borde göras för vissa, nyss angivna partiella konflikter, vilka hade annan anledning och innebörd än de allmänna konflikterna.

I proposition, nr 52, till 1923 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att medgiva sådan ändring i då gällande direktiv, att vid konflikt inom ett fack den, som vid konfliktens utbrott vore och under de sex närmast föregående månaderna oavbrutet varit arbetslös, icke behövde avstängas från arbetslöshetshjälp, ändå att han haft sin sista mera stadigvarande anställning inom detta fack (den s. k. »regeln bakåt»).

Detta förslag, som hade sin bakgrund i avstängningsåtgärder vid de utbrutna konflikterna inom järnbruks-, sågverks- och pappersmasseindustrierna samt skogshanteringen, vann icke riksdagens bifall. Riksdagen (skrivelse nr 79) beslöt, att vid utövandet av den ifrågavarande hjälpverksamheten skulle, utöver gällande direktiv, tillämpas de regler för yrkesbestämningen, som i statsutskottets utlåtande nr 30 angivits. Härutinnan hade statsutskottet anfört följande:

Enligt utskottets uppfattning borde sålunda för varje arbetslös, som omhändertagits av arbetslöshetsorgan, viss tid efter det han anmält sig för erhållande av arbetslöshetshjälp, anställas en undersökning för fastställande av, huruvida den av honom vid anmälningen lämnade yrkesuppgiften fortfarande kan anses riktig. Skulle därvid konstateras, att hans sista mera stadigvarande anställning varit vid arbetsställe, där driften definitivt eller åtminstone för längre tid nedlagts av annan anledning än arbetskonflikt, bör det lokala arbetslöshetsorganet betrakta honom såsom icke längre tillhörande yrket och beteckna honom såsom, exempelvis, f. d. järnbruksarbetare. Med arbetsställe likställes i förevarande avseende avdelning av fabriksanläggning eller annat industriellt företag.

I brist på sådan mera fast utgångspunkt bör arbetslöshetsorganet i regel godtaga den arbetslöses egen förklaring rörande, huruvida han anser sig till-

höra yrket eller icke. Dock bör förklaring om avgång från yrket icke godtagas i fall, där arbetaren vid de tillfällen, då företaget tidvis uppehållit driften (intermittent eller i skift), plägat få sysselsättning eller där på annat sätt konstaterats, att arbetaren i fråga kan mera säkert räkna på att vid driftens igångsättande eller utvidgande återfå arbete. När nu angivna förutsättningar föreligga, har arbetslöshetsorganet att fortfarande upptaga honom såsom tillhörande sitt förutvarande yrke.

Den yrkesbeteckning, som på detta sätt fastställts för den arbetslöse, blir därefter avgörande för hans förhållande till arbetslöshetshjälpen. De inom yrket kvarstående få, om yrket provas lida av kristidsarbetslöshet, fortfarande förmånsställning till erhållande av arbetslöshetshjälp, så länge arbetsfred varar. Inträder åter inom yrket arbetskonflikt, som påkallar avstängning, drabbas de av denna.

För de från yrket avskilda upphör givetvis den av yrkets krisläge motiveerade, ovan skildrade förmånsställningen, men då de representera ett lokalt överskott på arbetskraft, kunna de få tillträde till friplatser, i regel vid statliga nödhjälpsarbeten. De bliva naturligen oberoende av de avstängningsåtgärder, som komma att vidtagas i anledning av arbetskonflikt inom deras dittillsvarande yrke.

Något hinder synes ej möta för att tillämpa det nu angivna tillvägagångssättet beträffande olika yrken, som av arbetslöshetskommissionen provas lida av kristidsarbetslöshet och för vilka sålunda hjälpverksamhet kan ifrågakomma. Det torde i allmänhet vara lämpligt att i denna tid av stark omkastning i de ekonomiska förhållandena utgå ifrån, att yrkesrörligheten måste vara större än vanligt och att sålunda de av långvarig arbetslöshet drabbade ställas inför spörsmålet om kvarhållande vid förutvarande eller övergång till nytt verksamhetsområde. Då sådan omprövning lika för alla automatiskt genomföres efter viss tids förlopp, utan samband med eventuella arbetskonflikter, lär resultatet av omprövningen bliva i huvudsak rättvisande.

På grund av ett inom arbetslöshetskommissionen avgjort, av Kungl. Maj:t prövat ärende fann sig 1926 års riksdag böra till närmare behandling upptaga frågan om tillämpningen av de av riksdagen godkända direktiven för meddelandet av arbetslöshetsunderstöd. I skrivelse, nr 344, uttalade riksdagen, bland annat, att riksdagen, då skilda uppfattningar gjort sig gällande i fråga om den rätta tillämpningen av de dåvarande direktiven, ville sammanfattningsvis i förtydligande syfte framhålla:

»att vid allmän konflikt inom ett yrkesområde all statens hjälpverksamhet bör upphöra och yrkets samtliga arbetare i landet, respektive orten, avstängas från statlig arbetslöshetshjälp;

att på enahanda sätt, som nyss sagts, skall förfaras beträffande sådan 'partiell' konflikt, om vilken gäller, att den kan anses vara ett led i en aktion med syfte att inverka på de allmänna löne- och arbetsvillkoren inom yrkesområdet ifråga; samt

att vid annan partiell konflikt fråga om hänvisning av arbetssökande till därav berört arbetsställe skall göras beroende särskilt därav, huruvida den lön och övriga villkor, som erbjudas, kunna, med hänsyn till de å orten för arbetet gällande löne- och arbetsvillkoren, anses skäligen. I det fall, att därvid såsom utgångspunkt för skälighetsprövningen lagts för annan liknande yrkesutövning

gällande kollektivavtal, bör avseende fästas endast vid faktiskt utgående, lägsta löner eller däremot svarande bestämmelser.»

Rörande tillämpningen av dessa direktiv har utskottet inhämtat följande, som här må återgivas:

Under åren 1926—1932 har arbetslöshetskommissionen haft att behandla sammanlagt 44 konfliktfall. Av dessa hava 23 varit allmänna konflikter och 21 partiella konflikter. Av de allmänna konflikterna hava 7 varit gällande hela landet, 5 i delar av landet och 11 endast i viss ort. De partiella konflikterna hava fördelat sig på 5 konflikter med allmänna verkningar och 16 konflikter utan dylika verkningar. Endast i 3 fall har kommissionen beträffande partiell konflikt utan allmänna verkningar beslutat, att hinder ej skulle möta för hänvisning till av konflikt berört arbete och att vägran att antaga sålunda erbjudet arbete skulle medföra avstängning från statlig arbetslöshetshjälp. Av sist avsedda 3 fall hava 2 inträffat år 1926 och 1 år 1932.

I propositionerna nr 209 och 211 till denna riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit vissa ändrade konfliktdirektiv med avseende å utgivande av understöd vid arbetslöshetsförsäkring samt beträffande anställning vid beredskapsarbete. De föreslagna direktiven äro hämtade från det av 1926 års arbetslöshetskommitté år 1928 avgivna betänkandet med förslag angående arbetslöshetsförsäkring, arbetsförmedling och reservarbeten (Statens offentliga utredningar 1928:9). Av nämnda sakkunniga, herrar Herman Lindqvist, ordförande, samt Erik Bernström, O. L. Carlström, Oskar Hagman, Eli F. Heckscher, J. Johansson, G. H. von Koch och Erik Odelstierna, framlades i förslag till förordning om erkända arbetslöshetskassor följande tre skilda förslag till konfliktdirektiv:

Herrar Carlström, Heckscher, Johansson och von Koch:

»Under tiden för arbetskonflikt må understöd icke utgivas:

1) till den som är direkt indragen i konflikten (deltager i strejk eller är föremål för lockout);

2) till den som eljest blivit arbetslös i anledning av konflikten och vilkens löne- och anställningsvillkor skäligen kunna antagas röna inverkan av densamma.

Närmare bestämmelser angående tillämpning av ovan angivna regler meddelas av tillsynsmyndigheten.»

Herrar Lindqvist, Hagman och Odelstierna:

»Till den, som deltagar i strejk eller är föremål för lockout, må understöd ej utgå under den tid konflikten varar.»

Herr Bernström:

»Under tiden för arbetskonflikt må understöd icke utgivas till den, som är direkt indragen i konflikten (deltager i strejk eller är föremål för lockout), eller till den, som eljest blivit arbetslös i anledning av konflikten och vilkens löne- och anställningsvillkor skäligen kunna antagas röna inverkan av densamma. Omfattar konflikten övervägande antalet arbetare tillhörande visst yrke inom särskilt område eller hela riket, må understöd ej utgivas till någon,

som tillhör detta yrke inom området eller riket; vad sålunda stadgas i fråga om konflikt av allmänna omfattning gäller ock i fråga om konflikt av mindre omfattning, dock icke i de fall, där densamma icke skäligen kan antagas i avsevärd mån inverka på de allmänna löne- och anställningsvillkoren för yrket inom området eller riket.

Närmare bestämmelser angående tillämpningen av ovan angivna regler meddelas av tillsynsmyndigheten, som ock äger att, där tillämpningen av samma regler i visst fall uppenbarligen skulle innebära en obillig hårdhet, medgiva undantag från densamma.»

I sak enahanda bestämmelser voro intagna i de sakkunnigas förslag till förordning angående anordnande av reservarbeten.

För motiven till dessa förslag lämnas i propositionen nr 209 (sid. 115 ff.) en redogörelse, i samband varmed jämväl redogjorts för gällande bestämmelser i ämnet inom vissa främmande länder. Till dessa redogörelser får utskottet här hänvisa.

I det av särskilda sakkunniga avgivna, vid propositionen nr 209 fogade (Bil. G.) förslaget rörande frivillig arbetslöshetsförsäkring m. m. (1933 års sakkunnigförslag) har enligt de sakkunniga givna direktiv intagits bestämmelse av samma lydelse som nyss återgivna förslag av herr Lindqvist m. fl.

Med en mindre, redaktionell ändring har det sålunda föreslagna stadgandet influerat som 16 § i Kungl. Maj:ts i proposition nr 209 framlagda förslag till förordning om erkända arbetslöshetskassor med följande lydelse:

»Till den, som deltagar i strejk eller är föremål för lockout, må understöd ej utgå för den tid konflikten varar.»

Motsvarande direktiv beträffande beredskapsarbeten har chefen för socialdepartementet (proposition nr 211 sid. 137) formulerat sålunda: »Utestängda från anställning vid beredskapsarbeten äro arbetare, vilka befinna sig i strejk eller äro föremål för lockout på grund av arbetskonflikter.»

Såsom av propositionen nr 209 framgår, hava i de över 1933 års sakkunnigförslag avgivna yttrandena i berörda hänseende anförts starka betänkligheter mot de verkningar av den föreslagna bestämmelsen, som i skilda fall ansetts skola uppkomma. Beträffande yttranden innehåll får utskottet hänvisa till propositionen.

Chefen för socialdepartementet har i förevarande ämne anført bland annat följande:

»Den fråga, som nu berörts, är av synnerlig vikt, vilket torde framgå bland annat därav, att allvarliga politiska kriser två gånger framkallats i vårt land på grund av delade meningar om den inverkan arbetskonflikter rätteligen borde tillåtas få på samhällelig arbetslöshetshjälp.

Enligt de grundsatser, som tillämpats i hittillsvarande svensk arbetslöshetspolitik, skola, då konflikt utbryter, de arbetslösa, vilka åtnjuta understöd av stat och kommun eller äro sysselsatta vid reservarbeten, undandragas vidare hjälp, om de tillhöra det fack, inom vilket arbetskonflikten pågår, och denna konflikt är allmän. Det har ansetts, att staten endast genom sådana avstäng-

ningsåtgärder upprätthålle den neutralitet i arbetstvister, som det tillkomme staten att iakttaga. Riktigheten av denna uppfattning om hur statens neutralitet bör hävdas kan icke medgivas. Man bör icke blunda för det faktum, att arbetsgivarna genom en samfällad aktion (sympatilockouter) vid sådana reglers tillämpning kunna försätta hela den statliga hjälpverksamheten ur funktion. Regeln måste anses vila på den tankegången, att de arbetslösa dela ansvaret för att konflikt utbrutit eller hava intresse av konfliktens utgång, men dessa förutsättningar äro ingalunda givna annat än i undantagsfall.

Med tillfredsställelse konstaterar jag, att samtliga 1926 års arbetslöshets-sakkunniga utom en funnit sig böra förorda, att »bakåt verkande» konfliktdirektiv icke böra införas i lag eller stadga om arbetslöshetsförsäkring. För min del ansluter sig mig till den formulering, som förordats av herrar Lindqvist, Hagman och Odelstierna.

Då man i yttranden över det senaste förslaget återkommit till den gamla problemställningen i fråga om konfliktdirektiven, anser jag mig böra något utförligare motivera mitt ståndpunktstagande.

Det synes mig vara obestriddt riktigt, såsom herrar Lindqvist, Hagman och Odelstierna anföra, att avgörande för omdömet, huruvida de arbetslösa skola anses stå utanför eller vara inblandade i arbetskonflikterna, bör vara, huruvida de på ena eller andra sättet materiellt stödja den ena av de stridande parterna, och icke, huruvida de eventuellt någon gång i framtiden kunna få skada eller gagn av en konflikts utgång. Denna principiella ståndpunkt tillgodoser också enligt min mening anspråket, att staten skall iakttaga neutralitet i striderna på arbetsmarknaden, i den mån detta krav överhuvud har någon gripbar mening.

Om det är ett samhällsintresse att arbetskonflikter undvikas, kan det vara lika viktigt, att arbetsgivarnas stridslust dämpas därigenom att de arbetslösa anses stå utanför striden som att arbetarnas stridslust dämpas därigenom att dessa själva få ensamma taga hand om de arbetslösa vid konflikter. Ingenting vinnes för arbetsfreden genom att samhället indirekt bistår arbetsgivarsidan vid arbetskonflikter och inräknar i arbetstvisterna arbetare, som ingenting hava otalt med sina arbetsgivare av det enkla skälet, att de vid konflikttillfället ingen arbetsgivare ha. Så snart man söker räkna med de indirekta verknin-garna för de arbetslösas del av arbetskonflikterna, riskerar man att i övervä-gande antalet fall begå orättvisor.

Det har sagts, att arbetarna skulle kunna upprätthålla hemliga blockader, varigenom staten skulle kunna tvingas att utbetala arbetslöshetsbidrag till arbetslösa, som råkat i sin ställning genom konstlade åtgärder från arbetarorganisationernas sida. Då det emellertid föreskrives, att arbetslös skall förete av arbetsförmedlingen utfärdat intyg, att han icke kunnat erhålla arbete, som motsvarar hans krafter och färdigheter, synes det fullständigt uteslutet, att arbetarna vid hemliga blockader skulle kunna erhålla stöd från arbetslöshets-försäkringen.

Man har vidare antagit, att arbetarorganisationerna skulle kunna använda arbetslöshetskassorna i sin stridsstrategi. Det har sålunda tänkts, att en ar-

betarorganisation, som planerar en strejk, skulle kunna vidtaga åtgärder i syfte att strax före slutet av en avtalsperiod ha skapat ett större eller mindre antal arbetslösa, vilkas understöd under kommande konflikt skulle utgå ur arbetslöshetskassorna, medan strejkkassorna sålunda skulle slippa undan med att underhålla ett mindre antal av dem, som faktiskt deltaga i strejken. Sådana manövrer torde emellertid också stranda på regeln, att den arbetslöse skall vara skyldig antaga av arbetsförmedlingen anvisat arbete. Den enda förutsättningen, under vilken dylika manövrer kunde äga rum, skulle vara den, att ett hemligt samförstånd rådde mellan arbetare och arbetsgivare därom, att arbetsgivarna under den konstlade arbetslösheten strax före avtalstidens slut skulle underlåta att från den offentliga arbetsförmedlingen begära arbetskraft. Antagandet av ett dylikt samförstånd torde emellertid tillhöra de orimligheter, som kunna lämnas ur räkningen.

Det må i detta sammanhang nämnas, att enligt yttrande av skogsägareförbundet en arbetskonflikt vid en flottled kan medföra arbetslöshet vid förädlingsindustrierna, varför sådana arbetslösa icke borde erhålla bidrag från försäkringen. Det nyss citerade förslaget skulle emellertid icke utestänga dessa arbetslösa från understöd, då förutsättningen är icke blott att de skola ha blivit arbetslösa i anledning av en arbetskonflikt utan även att deras egna löne- och anställningsvillkor skola röna inverkan av konflikten.

Det är att förmoda, att sakkunnigförslaget år 1928 närmast tagit sikte på att förhindra en strejkstrategi, som avsåge att vid en planerad strejk kasta över huvudbördan av understödet från strejkkassorna till arbetslöshetsförsäkringen och sålunda utnyttjade statsunderstödet till att finansiera en strejk. En närmare granskning torde emellertid giva vid handen, att en dylik strejkstrategi icke blir möjlig att praktiskt genomföra. Följande exempel må anföras. Inom de flesta industrier finnas olika grupper av arbetare, och arbetets ostörda gång beror därpå, att samtliga grupper fullgöra sitt arbete. En enda liten grupp — t. ex. vävlagarna eller maskinisterna inom textilindustrien — kan genom strejk lägga hela industrien stilla och alltså skapa stor arbetslöshet. Risken skulle då vara, att den större och den mindre gruppen i samråd planlade strejken så, att endast den mindre ginge ut i strejk. Fabrikerna skulle då nödgas inställa driften, och den större gruppen skulle förklaras för arbetslös och sålunda falla arbetslöshetskassan till last. Fallet torde få anses tillhöra konstruktionernas område. Om den mindre gruppen går ut i strejk *under den tid avtal gäller för den större gruppen*, kan den senare icke begagna den mindre gruppens strejk til förbättring av sina förmåner. Den större gruppen skulle sakna allt intresse av strejken. Dess intresse skulle i stället vara motsatt, ty strejken skulle beröva densamma normala arbetsinkomster. *Om avtalstiden för bägge grupperna utlöper samtidigt* och avtalen bliva uppsagda till samma tid, bliva de praktiska verkningarna annorlunda. Då skulle den större gruppen kunna tänkas vara beredd att sluta avtal med arbetsgivaren, medan däremot överenskommelse icke kan uppnås mellan den mindre gruppen och arbetsgivaren. Därest arbetsgivaren för sin del träffar avtal med den större gruppen men den mindre gruppen ej kan förmås till uppgörelse utan går

i strejk, skulle den större gruppen genom driftinställelsen betraktas såsom arbetslös och berättigad till bidrag från försäkringen. Detta vore ju i och för sig riktigt, eftersom den större gruppen, så långt ifrån att ha föranlett driftinställelse, genom sin medverkan till uppgörelsen sökt förebygga densamma. Men man måste fråga sig, huruvida det kan tänkas sannolikt, att en arbetsgivare skulle handla på angivet sätt. Hela hans intresse måste gå ut på att få samtidig uppgörelse med bägge grupperna, eftersom han i annat fall ändå icke kan hålla driften i gång. Kräver arbetsgivaren samtidig uppgörelse och arbetarna motsätta sig detta, så uppstår en regelrätt arbetskonflikt mellan honom och båda grupperna och rätten till försäkringsbidrag bortfaller.

Överhuvud taget torde i dylika fall varje försök att spekulera i arbetslöshetsförsäkringens utnyttjande vid arbetskonflikter korsas genom att lockout (sympatilockout) vidtages mot de övriga arbetarna. Dylika åtgärder äro i regel medgivna även under avtalstiden.»

I vissa av de i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner nr 209 och 211 väckta *motioner* hava framlagts förslag jämväl beträffande konfliktdirektiven.

Sålunda har i den uti de likalydande motionerna I:128 av herr *Trygger* m. fl. och II:237 av herr *Lindman* m. fl. föreslagna lagen om offentlig arbetslöshetshjälp åt oförvällat arbetslösa intagits nu gällande, av 1926 års riksdag godkända bestämmelser.

I likalydande motioner (I:334) av herrar *Sam Larsson* och *Elof Andersson* och (II:494) av herr *Jeppsson* m. fl. har på väsentligen de skäl, som angivits av majoriteten bland 1926 års arbetslöshetssakkunniga, föreslagits följande lydelse av 16 § i förslaget till förordning om erkända arbetslöshetskassor:

»Under tiden för arbetskonflikt må understöd icke utgivas:

1) till den, som är direkt indragen i konflikten (deltager i strejk eller är föremål för lockout);

2) till den, som eljest blivit arbetslös i anledning av konflikten och vilkens löne- och anställningsvillkor skäligen kunna antagas röna inverkan av densamma.

Närmare bestämmelser angående tillämpningen av ovan angivna regler meddelas av tillsynsmyndigheten.»

I det i motionen II:496 av herr *Spångberg* m. fl. framlagda förslaget till lag om arbetslöshetsförsäkring hava icke intagits bestämmelser i förevarande avseende.

Slutligen har i den i motionen II:497 av herrar *Hagberg* i Luleå och *Brädefors* föreslagna lagen om arbetslöshetsförsäkring intagits bestämmelse, att de, som blivit arbetslösa på grund av konflikt, i vilken de icke själva direkt äro indragna, äro berättigade till understöd.

Utskottet. Den av utskottet lämnade redogörelsen för den omfattning, i vilken gällande konfliktdirektiv kommit till tillämpning, synes utskottet utvisa, att de bestämmelser, om vilka tidigare strid framför allt stått, icke haft den praktiska betydelse, som man torde hava antagit. Utskottet avser här de regler, vilka tillkommit genom beslut vid 1926 års riksdag och vilka innebära, att

hänvisning av arbetskraft under vissa förhållanden skall kunna ske till arbetsplats, där konflikt råder. Vid sådant förhållande anser utskottet tillräcklig anledning icke finnas att bibehålla dessa bestämmelser, som genom sin blotta tillvaro visat sig vara ägnade att skapa en onödig irritation. I detta hänseende synes det alltså vara tillräckligt med den i propositionen förordade regeln av innebörd att olagliga konflikter eller okynneskonflikter icke skola respekteras. I dessa delar ansluter sig alltså utskottet till Kungl. Maj:ts förslag och den princip, som i nu berörda avseende ligger till grund för de av herr Sam Larsson m. fl. (I: 334) samt herr Jeppsson m. fl. (II: 498) väckta motionerna.

Den mest framträdande skiljaktighet, som i övrigt består mellan å ena sidan gällande direktiv samt de yrkanden, som framställts i de av herr Trygger m. fl. (I: 128) och herr Lindman m. fl. (II: 237) väckta motionerna och å andra sidan Kungl. Maj:ts förslag samt nyssnämnda av herr Sam Larsson m. fl. och herr Jeppsson m. fl. väckta motioner, är, att enligt de sistnämnda förslagen konflikt skall rörande alla dem, som vid utbrottet av konflikten redan voro arbetslösa, vara utan inverkan vad angår arbetslöshetshjälpen. I sistnämnda motioner har till stöd för yrkandena i denna del åberopats vad som i 1928 års arbetslöshetsförsäkringsbetänkande uttalats av fyra av de sakkunniga, vilka förordat en dylik regel och som huvudsakligt skäl härför anfört, att den ifrågasatta begränsningen, varigenom avstängningen komme att endast avse konfliktskapad arbetslöshet, gjorde, att man finge ett betydligt fastare grepp på frågan, än om man uteslutande toge hänsyn till vederbörandes intresse av konfliktens utgång.

Det nyss anförda har utvisat att, då år 1923 denna fråga stod i brännpunkten av intresset, meningsskiljaktigheten icke avsåg *hurvida* utan endast *på vad sätt* och *i vilken omfattning* de före konflikten arbetslösa skulle utestängas från arbetslöshetshjälpen. Att, såsom då skedde, framför en mekaniskt verkande regel föredraga ett system, vilket bygger på individuell prövning, huruvida de särskilda arbetarna böra anses tillhöra det av konflikten drabbade yrket eller icke, måste utskottet anse alltjämt äga principiell riktighet. Med en noggrann tillämpning av ett sådant system, varvid alltså hänsyn toges till olika rådande förhållanden — bland annat utsikten för en arbetare, vilken på grund av arbetsbrist avskedats från sin anställning i visst yrke, att inom rimlig tid åter erhålla anställning därstädes — synes detsamma kunna giva ett tillfredsställande resultat. Från utestängning skulle då vara befriade alla de, vilka, såsom departementschefen anför, icke hava med konflikten att göra. Emellertid synes det vara obestridligt, att ifrågavarande system i praktiken medfört olägenheter i olika avseenden. Ehuru dessa brister framför allt torde härleda sig av att de lokala hjälporganen icke förstått tillämpa gällande regler på åsyftat sätt samt en strängare eftersyn över tillämpningen således borde kunna medföra vissa förbättringar, lär det enligt utskottets uppfattning dock icke kunna undgås, att systemet kan leda till ojämnheter och i vissa fall till obillighet. Härtill kommer, att det praktiska värdet av ifrågavarande regel såsom ett medel att förebygga, att staten genom arbetslöshetshjälpen stärker

arbetarpartens uthållighet i en arbetskonflikt, icke torde vara synnerligen stort.

Emellertid bör icke förnekas, att under vissa särskilda förhållanden fall kunna inträffa, som kunna giva anledning till berättigad kritik. I den mån ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag i detta hänseende skulle kunna tagas till intäkt för en sådan taktik vid en konflikt, att personer, som direkt äro intresserade av utgången av denna, komma att under konflikten åtnjuta arbetslöshetshjälp, måste sålunda detta betecknas som oriktigt. Detsamma gäller, därest arbetslösa genom möjlighet att deltaga i beslut i fråga om arbetskonflikt direkt kunna inverka på konflikten. Under utskottets förhandlingar har därför ifrågasatts, att i varje fall arbetare, vilka kunna påvisas hava på obehörigt sätt påverkat frågan om utbrott av en konflikt, skulle vara uteslutna från arbetslöshetshjälpen. En dylik avgränsning måste emellertid enligt utskottets mening i praktiken bliva förenad med betydande vanskligheter. För övrigt torde i många fackförbund arbetslösa medlemmar icke tillerkännas sådant inflytande på konfliktfrågor, som nyss avsetts. Då härtill kommer, att icke heller någon annan lämplig gräns kunnat anvisas, har utskottet funnit den lösning av denna fråga vara förenad med de minsta olägenheterna, enligt vilken varje verkan bakåt av en konflikt uteslutes. Utskottet utgår även från den förutsättningen, att ledningen för arbetarnas fackliga sammanslutningar skall låta sig angeläget vara att förebygga sådana stridsmetoder, som med rätta skulle kunna anses innebära ett missbruk av den sålunda förordade regeln.

Även i ett annat hänseende föreligger, såsom framgått av den lämnade redogörelsen, meningsskiljakighet om den innebörd konfliktdirektiven böra hava, nämligen i vad angår sådana personer, vilka utan att vara direkt indragna i konflikten blivit arbetslösa i anledning av densamma. Under det att för dessa s. k. sekundärt arbetslösa för närvarande gäller, att arbetslöshetshjälp icke kan utgå, skulle de enligt propositionen under alla förhållanden vara uteslutna från konfliktens verkningar. Enligt det förslag, som framställes i motionerna I: 334 och II: 498, skulle av de sekundärt arbetslösa endast de drabbas av utestängning, vilkas löne- och anställningsvillkor skäligen kunna antagas röna inverkan av konflikten. Även härutinnan hava sist avsedda motionärer hänvisat till de skäl, som i 1928 års betänkande åberopats till stöd för ett med deras yrkande likalydande stadgande. Det heter i nämnda betänkande därom, att man vid tillämpningen av den ifrågasatta regeln icke finge räkna med alltför avlägsna eller mer eller mindre sannolika verkningar utan att det måste krävas ett mera påtagligt sammanhang. Förutom konfliktens art och omfattning syntes därvid böra komma i betraktande, hur pass nära den arbetslöse vore bunden till det konfliktberörda yrket eller företaget, i vad mån en lokal konflikt på den ort, där den arbetslöse vore bosatt, men i annat yrke, kunde hava inflytande på anställningsvillkoren överhuvud i orten o. s. v. Då det ansetts ogörligt att upptaga de omständigheter, till vilka hänsyn bör tagas, och angiva vilken vikt, som i de särskilda fallen bör tillmätas dem, har i betänkandet liksom också i nu förevarande motioner

föreslagits, att tillsynsmyndigheten skall bemyndigas utfärda närmare föreskrifter rörande tillämpningen av konfliktbestämmelserna.

Vad då först angår sådana fall, där konfliktens primära omfattning bestäms av taktiska hänsyn och där således till följd av densamma arbetslösa, men icke direkt indragna arbetare hava samma intresse av konfliktens utgång som de däri deltagande, finner utskottet det vara uppenbart, att arbetslöshetshjälp icke bör utgå till sist avsedda arbetargrupper. Departementschefen har i sitt nyss återgivna uttalande gjort gällande, att den ifrågasatta regeln skulle bli utan betydelse i praktiken, i det att nyss avsedda stridsmetoder icke skulle kunna med praktisk verkan genomföras. Huru än därmed må förhålla sig, kan en regel, som har avseende å här berörda fall, möjligen vara överflödig men icke böra på annan grund möta motstånd.

Såsom framgår av de återgivna motiven syftar den i nyssnämnda motioner föreslagna regeln emellertid längre, i det att densamma avser att i förevarande hänseende uppdraga en gräns emellan sådana arbetare, vilka med avseende å sina löne- och avtalsförhållanden hava ett påvisbart intresse av konfliktens utgång, och andra. Här avses således icke att begränsa verkningarna till sådana arbetare, vilka äro parter i samma kollektivavtal som de i konflikten direkt indragna. Den ifrågasatta regeln skulle kunna komma i tillämpning i sådana fall, som när exempelvis konflikt inom sågverksindustrien medför arbetslöshet inom pappersmasseindustrien, eller då konflikt med fartygsbefäl, däckspersonal eller maskinpersonal leder till arbetslöshet för den eller de andra grupperna.

Enligt utskottets uppfattning måste i dylika fall övervägande skäl anses tala för ett bifall till det motionsvis framställda förslaget. Tillfällen kunna mycket väl tänkas förekomma, då frånvaron av dylika bestämmelser skulle medföra uppenbart olämpliga verkningar. Å andra sidan måste noga tillses, att regeln icke åberopas i sådana fall, då intressegemenskapen endast är av mindre betydelse eller av sekundär beskaffenhet. På sätt i motionerna yrkats måste det därför ankomma på tillsynsmyndigheten att meddela närmare bestämmelser ävensom att i tvistiga fall lämna direkta anvisningar.

Beträffande åter de sekundärt arbetslösa, för vilka sambandet med konflikten är sådant, att utgången icke på något sätt kan inverka på deras löne- och övriga anställningsförhållanden, följer av det redan sagda, att de icke skola drabbas av avstängning till följd av konflikten. Här avser utskottet sådana fall, då arbetarna vid visst arbetsföretag bliva arbetslösa till följd av att på grund av arbetskonsflikt råvarutillförseln eller krafttillgången till företaget stoppats eller — det motsatta fallet — då exempelvis avverkning av virke inställes till följd av genom konflikt minskad åtgång vid förädlingsverken.

De av utskottet sålunda förordade reglerna böra äga tillämpning icke blott i fråga om rätten att uppbära daghjälp från arbetslöshetskassan utan även vad angår rätten till hänvisning till reservarbete eller till erhållande av konstantunderstöd med statsbidrag.

Erbjudet arbetes lämplighet med hänsyn till lönens storlek.

En av de grundläggande principerna i nuvarande system för arbetslöshets-hjälp är, att arbete lämnas endast den, som är oförfvällat arbetslös och hos organ för offentlig arbetsförmedling sökt men ej erhållit arbete; något stad-gande om erbjudet arbetes lämplighet med hänsyn till den därmed förenade avlöningen har emellertid icke lämnats. Beträffande kontantunderstödsverk-samheten finnes icke heller någon bestämmelse om skyldighet att söka ar-bete, utan verksamhetens utövande är väsentligen beroende av de lokala ar-betslöshetskommittéernas tillämpning av principen om oförfvällad arbetslöshet.

I det av 1926 års arbetslöshets-sakkunniga år 1928 avgivna betänkandet med förslag angående arbetslöshetsförsäkring, arbetsförmedling och reserv-arbeten upptogs såsom villkor för understöd från arbetslöshetsförsäkring, bland andra, att vederbörande skulle i viss ordning hava anmält sig för er-hållande av arbete men likväl icke erhållit lämpligt arbete. Denna bestäm-melse kompletterades med ett stadgande om i vilket fall erbjudet arbete skul-le anses lämpligt.

De sakkunnigas majoritet, herrar Bernström, Carlström, Heckscher, Jo-hansson och von Koch, gävo denna kompletterande bestämmelse följande av-fattning:

»Erbjudet arbete skall anses lämpligt allenast under förutsättning, att det motsvarar arbetarens krafter och färdigheter och är förenat med avlöning, som *prövas vara skälig i förhållande till i arbetsorten förekommande avlöning* för sådant arbete.»

Minoriteten av de sakkunniga, herrar Lindqvist, Hagman och Odelstierna, förordade en bestämmelse av följande lydelse:

»Erbjudet arbete skall anses lämpligt allenast under förutsättning, att det motsvarar arbetarens krafter och färdigheter, är förenat med avlöning, som *icke understiger den i arbetsorten vanliga avlöningen* för sådant arbete, samt icke hänför sig till arbetsplats, där arbetskonflikt pågår.»

Till stöd för majoritetens förslag anfördes i betänkandet huvudsakligen följande:

I första rummet åsyftades, att icke genom arbetslöshetsförsäkringen skulle komma att beredas stöd för åtgärder, som i sig själva verkade arbetslöshets-skapande. Det rådande läget på arbetsmarknaden borde giva utslaget för den lönenivå, som skulle upprätthållas, och om av någon anledning lönenivån kommit att ligga högre än som motsvarar förhållandet mellan tillgång och ef-terfrågan på arbetskraft, så vore det icke meningen, att en sådan lönenivå skulle erhålla ett nytt skydd genom försäkringen. Om försäkringen icke fun-nes, skulle den därigenom skapade arbetslösheten innebära ett tryck på kollektivavtalslönen samt till följd därav föranleda en efter marknadsläget bättre anpassad lön, om icke förr så i varje fall när tiden komme för en revidering av gällande kollektivavtal. En arbetslöshetsförsäkring, som ändrade detta förhållande, skulle alltså icke blott innebära partitagande för arbetarna i lö-nestriderna utan själv medverka till utbredning av de riskfall, den vore av-sedd att utgöra försäkring emot. Vid hänvisning till arbete borde därför hän-syn alltid tagas till den lönenivå, som motsvarade det verkliga läget på arbets-marknaden. Då en så formulerad bestämmelse emellertid förmodligen skulle te sig svårtillämpad i åtskilliga fall, hade det förefallit lämpligast att i någon

mån binda lönebestämmelsen vid den på arbetsorten förekommande avlöningen för det arbete, varom fråga vore; men det hade icke ansetts möjligt att låta de därvid gällande lönesatserna utan vidare vara tillämpliga. Stadgandet innefattade givetvis skyldighet att antaga arbete, som avlönas i enlighet med eventuellt förefintligt kollektivavtal eller eljest är avlönat på sätt som är gängse i orten. Men ehuru dessa normer sannolikt i flertalet fall komme att bli utslagsgivande, borde de icke få stå i vägen för hänvisning till arbete, där en dylik avlöning icke fullt stode att vinna. Det vore fullt möjligt, att en mindre ofta men dock stundom förekommande lönesats utgjorde enda förutsättningen för att överhuvud bereda sysselsättning åt de arbetslösa; och understundom skulle nya arbeten på en ort kunna upptagas endast under förutsättning, att en något lägre lön än som för tillfället existerade finge betalas. Om kollektivavtal rådde, vore dessa möjligheter visserligen som regel obefintliga; men särskilt i fråga om den stora del av Sveriges befolkning, som stode i förbindelse med jordbruket utan att tillhöra detta, hade man att räkna med att frågan kunde äga större betydelse. Finga dylika arbetstillfällen icke tagas i anspråk, uppstode just den icke oundvikliga arbetslöshet, vartill försäkringen, såsom förut antytts, icke borde få bidraga. Att några starka avvikelser från vanlig avlöning därvid skulle behöva komma i fråga, vore visserligen osannolikt, men det borde åligga arbetsförmedlingsanstalten att i varje särskilt fall noga pröva, i vad mån arbetstillfällen skulle kunna beredas genom dylika avvikelser, ty ingen meningsskiljaktighet torde råda om att arbete på öppna marknaden vore fördelaktigare än torftigt underhåll såsom arbetslös.

Det av de sakkunnigas minoritet framlagda förslaget motiverades beträffande lönefrågan på i huvudsak följande sätt:

Stadgandet anslöte sig till den praxis, som utvecklat sig inom den hittillsvarande offentliga hjälpverksamheten med avseende å de arbetslösa. Principen måste anses vara ännu mera berättigad i ett försäkringssystem, där arbetarna själva i väsentlig mån bidroge till täckande av kostnaderna för de utgående ersättningarna. Den hade också nästan undantagslöst vunnit godkännande i den utländska lagstiftningen å området. För de fall, där kollektivavtal vore gällande, syntes möjligheterna för anställande av arbetare till lägre löner än de avtalsenliga vara praktiskt taget uteslutna. Ett underlåtande av dessa möjligheter skulle innebära ett äventyrande i viss mån av ordning och reda å arbetsmarknaden. Från arbetarklassens sida komme också med all säkerhet att resas ett bestämt motstånd mot alla försök i sådan riktning. Inom sådana områden, där anordningen med kollektivavtal ännu ej trängt igenom, torde de allmänt gällande lönesatserna ställa sig väsentligen ogynnsammare för arbetarna än de i kollektivavtalen fastslagna, och något behov att jämna vägen för en ytterligare nedpressning kunde rimligen icke vara för handen. Ett sådant stadgande som det av de övriga sakkunniga föreslagna skulle otvivelaktigt hava till följd föga önskvärda friktioner och slitningar vid tillämpningen. Avgörandet, huruvida viss bjuden lön vore att anse som skälig, skulle alltid vara en mycket ömtålig och grannliga sak och utfölle det i jakande riktning, skulle säkerligen i många fall påståenden framkomma om ett partitagande för arbetsgivarna. För bevarandet av det förtroende bland försäkringssklientelet, varav varje social försäkring vore i hög grad beroende, syntes angeläget att i möjligaste mån hålla den utanför den aktuella kampen mellan motsatta intressen å arbetsmarknaden.

I 1932 års utredning rörande frivillig arbetslöshetsförsäkring m. m. hava de sakkunniga i enlighet med erhållna direktiv — utan att ingå på diskussion av

frågan beträffande lönen vid arbete, som arbetslös skall vara skyldig antaga — upptagit en bestämmelse, att erbjudet arbete skall anses lämpligt — och alltså ej få föranleda arbetsvägran — såvida det är förenat med avlöning, som icke understiger den i arbetsorten vanliga avlöningen för sådant arbete.

Beträffande de över sakkunnigförslaget avgivna utlåtandena får utskottet hänvisa till den redogörelse därför, som lämnats i propositionen nr 209 (sid. 106—108).

I *Kungl. Maj:ts förslag* till förordning om erkända arbetslöshetskassor har i 15 § intagits stadgande, som motsvarar den av minoriteten av 1926 års arbetslöshetskassakunniga föreslagna bestämmelsen.

I propositionen nr 211 uttalas beträffande beredskapsarbeten i detta hänseende, att utestängda från dylika arbeten skulle vara arbetare, som, utan att giltig anledning föreläge, vägrade antaga anvisat beredskapsarbete eller lämnade sin anställning vid sådant arbete, samt att vid tillämpningen härav principerna från arbetslöshetsförsäkringsförslaget skulle tjäna till ledning.

I propositionen nr 216 uttalas, att de i förevarande avseende inom arbetslöshetsförsäkringen föreslagna bestämmelserna skola äga motsvarande tillämpning jämväl vid kontantunderstödsverksamheten.

Chefen för socialdepartementet har beträffande den sålunda föreslagna principen i fråga om erbjudet arbetes lämplighet i propositionen nr 209 anfört följande:

»I denna fråga kan jag till alla delar ansluta mig till vad som i 1928 års betänkande anförts av herrar Lindqvist, Hagman och Odelstierna. Särskilt vill jag understryka vad dessa sakkunniga framhållit därom att, i händelse man skulle gå motsatt väg, avgörandet, huruvida viss erbjuden lön vore att anse som skäligen, vore en ömtålig och grannlaga sak. I själva verket skulle en dylik bestämmelse medföra allvarliga faror och svårartade tvistigheter och därigenom vålla betydande svårigheter beträffande försäkringens tillämpning i en mycket central punkt. Det må för övrigt erinras om att den av sistnämnda sakkunniga föreslagna lagtexten i det nu föreliggande förslaget förtydligats på ett sådant sätt, att den uppenbarligen endast föreskriver, att arbete, under förutsättning att lönen icke understiger den i orten vanliga för sådant arbete, alltid skall anses lämpligt, men att lagtexten icke stadgar, att arbete med lägre lön alltid skall anses olämpligt.»

I vissa med anledning av förslaget om arbetslöshetsförsäkring väckta *motioner* påyrkas annan bestämmelse i berörda avseende än den av Kungl. Maj:t föreslagna.

I likalydande motioner (I: 334) av herrar *Sam Larsson* och *Elof Andersson* och (II: 494) av herr *Jeppsson* m. fl. har — under åberopande av den av majoriteten bland 1926 års sakkunniga anförda motiveringen och med uttalande, att den av motionärerna avsedda bestämmelsens införande vore ett oundgängligt villkor för att de skulle kunna biträda Kungl. Maj:ts proposition — föreslagits det stadgandet, att erbjudet arbete skall anses lämpligt under förutsättning, bland andra, att det är förenat med avlöning, som provas vara

skälig i förhållande till i arbetsorten förekommande avlöning för sådant arbete.

I motionen II: 497 av herrar *Hagberg* i Luleå och *Brädefors* föreslås, att erbjudet arbete skall anses lämpligt under förutsättning, bland andra, att det samma avlönas enligt de på orten gällande avtalslönerna.

Vid prövningen av denna fråga är till en början att märka, att densamma, efter det den i samband med upprättande av 1928 års arbetslöshetsförsäkringsförslag var under bedömande, kommit i väsentligt ändrat läge, nämligen genom tillkomsten av gällande lag om kollektivavtal. I 3 § i denna lag stadgas, att därest mellan arbetsgivare och arbetare, som äro bundna av samma kollektivavtal, överenskommelse träffats om villkor, som innebära avvikelse från avtalet, överenskommelsen ej skall vara gällande i vidare mån, än avvikelsen må anses tillåten enligt kollektivavtalet. Denna för hela kollektivavtalslagstiftningen väsentliga bestämmelse innebär, att en organiserad arbetare icke inom sitt fack kan äga rätt att åtaga sig arbete till lägre lön än den i kollektivavtalet bestämda. Skulle han erbjudas arbete inom annat fack, gäller visserligen icke samma bestämmelse, men enligt arbetsdomstolens rättstillämpning innebär flertalet av gällande kollektivavtal, att arbetsgivarna äro förbundna att beträffande oorganiserade arbetare — och såsom sådana komma här att betraktas arbetare från annat fack, innan de hunnit erhålla överflyttning till den avtalsslutande organisationen inom det nya arbetsområdet — tillämpa samma lönebestämmelser som för organiserade arbetare. Med hänsyn till vad sålunda gäller lär det vara uteslutet, att staten skulle ifrågasätta, att en försäkrad arbetare skulle åtaga sig arbete till lön under den avtalsreglerade och som påföljd av underlåtenhet därutinnan underkastas förlust av rätt till daghjälp från försäkringen. Då de fall, för vilka nu redogjorts, särskiligt täcka den allra största delen av arbetsmarknaden, äger följaktligen frågan om huruvida i detta sammanhang bör införas bestämmelse om skälig lön eller om vanlig lön ganska liten betydelse. Härtill kommer, att tillämpningen av en bestämmelse om skälig lön i detta sammanhang måste komma att möta betydande vanskligheter; tillämpningen skulle ju ankomma på de särskilda arbetslöshetskassorna och deras lokala organ.

Utskottet.

Ehuru utskottet anser riktigt, att i tider av nedåtgående löner man vid bedömande av hithörande frågor tager skälig hänsyn till att tillämpningen av reglerna för arbetslöshetsförsäkring icke bör få öva inflytande på en dylik rörelse, har utskottet på sålunda anförda skäl ansett sig böra tillstyrka, att i denna punkt Kungl. Maj:ts förslag bifalles och sålunda ifrågavarande av herr Sam Larsson m. fl. (I: 334) och herr Jeppsson m. fl. (II: 498) väckta motioner avslås.

Arbetslöshetsförsäkringens anknytning till reservarbetslinjen.

Frågan, om skyldighet skulle införas för medlemmarna i de erkända arbetslöshetskassorna att vid risk av understödets indragande antaga hänvisning till av staten eller kommun anordnat reservarbete, var bland 1926 års arbetslöshets-sakkunniga föremål för delade meningar.

Majoriteten av de sakkunniga eller herrar Bernström, Carlström, Heckscher, Johansson och von Koch föreslog i detta hänseende en regel av innebörd, att en daghjälpsberättigad medlem, vilken under de sistförflutna tolv månaderna uppburit daghjälp för sammanlagt minst trettiosex dagar, skulle av organ för den offentliga arbetsförmedlingen kunna hänvisas till reservarbete under viss tid, som bestämdes av tillsynsmyndigheten och högst fick uppgå till tolv veckor. Den tid, varunder medlemmen arbetade vid reservarbete, skulle avräknas å understödstiden på sådant sätt, att två dagars reservarbete skulle anses motsvara en dags understöd. Om medlemmen utan giltig anledning vägrade att antaga hänvisning till reservarbete, inträdde samma påföljd som vid vägran att antaga ett å öppna arbetsmarknaden anvisat lämpligt arbete, d. v. s. avstängning från understöd under en tid av fyra veckor.

Förenämnda sakkunniga motiverade den av dem föreslagna regeln med att man därigenom skulle skapa ökad möjlighet till prövning av vederbörandes arbetsvillighet. Vidare skulle man undgå de vådor för individen själv, som måste följa med ett oavbrutet uppbärande under längre tid av kontant hjälp samtidigt med att vederbörande ginge sysslös. Slutligen skulle risken att kunna bli hänvisad till reservarbete otvivelaktigt kraftigt sporra den arbetslöse i hans bemödanden att finna arbete å den öppna marknaden. Att hänvisning till reservarbete ej skulle ske under den första arbetslöshetstiden motiverades med att den arbetslöse borde medgivas rätt till kontant ersättning i en utsträckning, som kunde anses motsvara hans egna inbetalade avgifter, samt att det vore av vikt att viss frist lämnades honom, under vilken han hade att söka skaffa sig ny anställning. Avräkning å understödstiden borde ske på grund av att reservarbetet i sig självt vore en hjälpform.

Övriga sakkunniga eller herrar Lindqvist, Hagman och Odelstierna motsatte sig för den obligatoriska arbetslöshetsförsäkringens del kravet på att de försäkrade skulle under ersättningstiden vara pliktiga att mottaga hänvisning till reservarbete. För den frivilliga försäkringen åter föreslogo dessa sakkunniga, att tillsynsmyndigheten skulle äga rätt att vid omfattande arbetslöshet inom riket eller någon del därav eller inom visst yrke uppställa såsom villkor för vinnande eller bibehållande av erkännande såsom arbetslöshetskassa, att till medlem, som vore bosatt inom sådant område eller tillhörde sådant yrke, som nyss sagts, och vilken utan giltig anledning vägrade eller underlåte att åtaga sig reservarbete, icke finge utgivas understöd under en tid av fyra veckor därefter.

Den av sistnämnda sakkunniga föreslagna bestämmelsen ansluter sig till den linje, som föreslogs i 1925 års departementsutkast. De sakkunniga ansågo, att man vid genomförandet av ett frivilligt försäkringssystem borde med hänsyn till såväl samhällets som kassornas intresse kräva, att de försäkrade under vissa förhållanden skulle vara pliktiga att efterkomma en hänvisning till reservarbete. Ett upphävande av valfriheten borde emellertid äga rum allenast under extraordinära arbetslöshetsperioder och efter föreskrift av tillsynsmyndigheten. De sakkunniga ansågo, att sådan föreskrift borde lämnas vid

en arbetslöshet av omkring 20 procent, därest det icke gällde ett säsongyrke.

I det av Kungl. Maj:t föreslagna hjälpsystemet ingå icke reservarbeten, och av denna anledning har departementschefen ej till behandling upptagit förevarande fråga.

Enligt den av utskottet i annat utlåtande förordade formen för anordnande av allmänna arbeten till motverkande av arbetslösheten är reservarbetslinjen principiellt sett bibehållen. Avlöningen vid reservarbete skall fastställas av statens arbetslöshetskommission på sådant sätt, att den ej överstiger den lägsta grovarbetarlön, för vilken arbete i orten kan i avsevärd grad beredas, med beaktande jämväl av löneförhållandena inom jord- och skogsbruk. Grovarbetarlönen för varje ort skall utrönas av arbetslöshetskommissionen på samma sätt, som nu sker. *Utskottet.*

I den officiella statistiken hava de vid reservarbete sysselsatta arbetarna hittills upptagits såsom arbetslösa, och så torde väl jämväl komma att ske även efter den föreslagna omläggningen. Men med hänsyn till det sätt, varpå avlöningen vid reservarbete kommer att bestämmas, kan det enligt utskottets förmenande icke gärna ifrågasättas, att en reservarbetare sett från försäkringens synpunkt skulle betraktas som arbetslös. Han bör sålunda ur denna synpunkt helt jämställas med den, som är sysselsatt vid arbete å öppna arbetsmarknaden. Härav följer, att en reservarbetare har skyldighet och rätt att inbetala avgifter till sin kassa, att han på grund av sådana avgifter kan bli understödsberättigad, samt att ny arbetslöshet anses hava inträtt vid reservarbetets upphörande, därest annan sysselsättning ej samtidigt erhålles, men att den som frivilligt utan giltig anledning lämnar ett reservarbete ej må uppbära daghjälp under fyra veckors tid. Särskild bestämmelse om att reservarbete i dessa avseenden skall vara likställt med annat arbete synes ej behöva meddelas i förordningen.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag, som av utskottet tillstyrks, stadgas bland förutsättningarna för att ett erbjudet arbete skall anses lämpligt, att det samma är förenat med avlöning, som icke understiger den i arbetsorten vanliga avlöningen för sådant arbete. Då reservarbetslönen icke må överstiga den lägsta grovarbetarlön, för vilken arbete i orten kan i avsevärd omfattning beredas, med beaktande jämväl av löneförhållandena inom jord- och skogsbruket, torde något allmänt omdöme icke kunna uttalas om att reservarbetslönen uppfyller det krav på avlöning, som försäkringsförordningen i detta sammanhang uppställer. Om sålunda grovarbetarlönen å en ort fastställts efter lantarbetarlönen och det gäller hänvisning till ett i orten som reservarbete anordnat vägarbete med avlöning, som väl är lika hög som den fastställda grovarbetarlönen men dock är lägre än den i orten vanliga avlöningen för vägarbete, så är det tydligt, att reservarbetarlönen understiger den i arbetsorten vanliga avlöningen »för sådant arbete». Under sådana förhållanden föreligger icke skyldighet för en försäkrad arbetare att antaga hänvisning till ifrågavarande reservarbete. Om åter lönen för ett reservarbete

kan sägas motsvara den i arbetsorten vanliga avlöningen för sådant arbete, föreligger otvivelaktigt skyldighet för en försäkrad arbetare att vid risk av understödets indragande antaga hänvisning till reservarbetet.

Frågan om skyldighet att antaga hänvisning till reservarbete måste således bedömas från fall till fall enligt de i försäkringsförordningen givna bestämmelserna. Något behov av ett särskilt stadgande rörande anknytningen mellan försäkringen och reservarbetslinjen synes utskottet icke föreligga.

Viss tids avgiftsbetalning för rätt till understöd.

Enligt det av 1932 års sakkunniga för arbetslöshetsförsäkring framlagda förslaget erfordrades för att rätt till understöd från erkänd arbetslöshetskassa skulle föreligga för en medlem, som icke tidigare uppburit understöd från kassan, att han för tid under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna tjugufyra månaderna till kassan erlagt avgifter, motsvarande minst femtiotvå veckoavgifter. För att medlem, som tidigare uppburit understöd från kassan, skulle bli understödsberättigad krävdes, att han för tid under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna tolv månaderna till kassan erlagt avgifter, motsvarande minst tjugusex veckoavgifter. Därest medlem övergått från klass med lägre daghjälp till klass med högre daghjälp, skulle den högre daghjälpen icke få utgivas till honom, såvida icke summan av hans under nyss angivna förutsättningar och tid erlagda avgifter minst motsvarade summan av femtiotvå respektive tjugusex avgifter i den högre klassen, varjämte efter övergången alltid måste hava erlagts minst tjugusex respektive tretton avgifter i den högre klassen.

Departementschefen föreslår i propositionen sådan ändring i nu nämnda villkor, att för rätt till understöd från kassan skulle första gången krävas femtiotvå avgifter under trettiosex månader och därpå följande gånger tjugusex avgifter under aderton månader. Motsvarande ändring föreslås i bestämmelserna om understödsrätt efter övergång från klass med lägre daghjälp till klass med högre daghjälp.

I sin motivering å förevarande punkt framhåller departementschefen till en början, att bestämmelserna om att visst antal avgifter skall hava erlagts under viss tid för att rätt till understöd skall förefinnas hava till huvudändamål att utgöra en fast grundval för kassornas ekonomi samt att man för vinnande av riskutjämning mellan de försäkrade ej lämpligen kan tillgodoräkna en arbetslös medlem avgifter, som ligga långt tillbaka i tiden. Departementschefen anför härefter följande.

»Genom förevarande bestämmelser vinnes emellertid även något annat än ett stärkande av kassornas ekonomi. Då andra avgifter ej få tillgodoräknas än som belöpa å tid, då medlem haft lönearbete, avskiljas därigenom på ett effektivt sätt alla, som under en större del av året hava ställning såsom självständiga företagare. Försäkringen blir härigenom vad den är avsedd att vara, nämligen en försäkring för lönearbetare.

Det är emellertid uppenbart, att de av de sakkunniga — i anslutning till 1928 års förslag — utarbetade bestämmelserna på ett synnerligen restriktivt sätt komma att avskära stora grupper av de försäkrade från att komma i åtnjutande av försäkringens förmåner. Såsom framgår av den genom de sakkunnigas försorg inom grov- och fabriksarbetareförbundet samt metallindustriarbetareförbundet verkställda undersökningen, skulle för det förstnämnda förbundets del — även om man bortser från sockerbrukens kampanjarbetare och torvindustriens arbetare — ej minde än 65 resp. 61 procent av antalet arbetslösa veckor under åren 1929 och 1930 hava blivit diskvalificerade från understöd enbart på grund av att 26 veckoavgifter ej erlagts under det närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna året. För metallindustriarbetareförbundets del äro motsvarande siffror 54 och 42 procent. Det är under sådana omständigheter tydligt, att man måste ställa sig betänksam inför konsekvenserna av de föreslagna reglerna.

Det har varit med full avsikt, som försäkringen begränsats till att avse endast ett visst bestämt område av den samlade arbetslösheten. Denna begränsning kan emellertid ej få drivas för långt; det är då fara värt, att försäkringen ej längre försvarar sin plats i ett arbetslöshetsprogram. Ur skilda synpunkter anser jag det därför vara lyckligt, om bestämmelserna på denna punkt något uppmjukas, även om detta komme att medföra ökade avgifter för de försäkrade. Rimlig hänsyn synes mig även böra tagas till den å arbetarhåll, enligt vad som framgår av yttrandena, allmänna opinionen i frågan.

Jag har därför med utgångspunkt från det av de sakkunniga sammanbragta materialet i nyssnämnda två fackförbund låtit verkställa en undersökning angående den verkan på försäkringens effektivitet, som skulle ernås genom att förevarande villkor omlades så, att för rätt till understöd första gången från en erkänd arbetslöshetskassa krävas 52 erlagda avgifter under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna *tre* åren och för rätt till understöd därpå följande gånger krävas 26 avgifter under *ett och ett halvt år* före arbetslöshetens inträdande. Den över denna undersökning upprättade promemorian är såsom bilaga (*bilaga H*) fogad till propositionen.

Innan jag ingår på undersökningens resultat, torde jag få nämna några ord om den verkan, som en sådan utsträckning av tiden för erläggandet av avgifterna kan få på det nyss omnämnda önskemålet att från försäkringen utesluta dem, som ej huvudsakligen äro lönearbetare. Det är tydligt, att denna utsträckning av tiden kommer att medföra en svagare verkan i detta hänseende. Men med hänsyn till att den i 7 § punkt 1 stadgade tidsbegränsningen alltjämt skall kvarstå och då i allt fall en medlem för att bliva berättigad till understöd måste hava haft arbete som lönearbetare under minst en tredjedel av den stadgade tiden före arbetslöshetens inträdande, synes det mig, som om man ej skulle behöva hysa några större farhågor för ogynnsamma verkningar i detta avseende av den ifrågasatta förändringen av villkoret.

Vad först angår huvudvillkoret eller att för rätt till understöd andra och följande gånger från en erkänd kassa skulle fordras 26 erlagda avgifter under

ett och ett halvt år i stället för, såsom enligt sakkunnigförslaget, under ett år, giver undersökningen vid handen, att för metallindustriarbetareförbundets del en stegring i försäkringens effektivitet skulle äga rum med omkring 20 procent eller från 37.2 till 44.6 procent. För grov- och fabriksarbetareförbundet skulle stegringen uppgå till 35 procent eller från 27 till 36.5 procent.

Verkan på försäkringens effektivitet genom en utsträckning från två till tre år av kravet på 52 erlagda avgifter för att medlem första gången skulle bliva berättigad till understöd har på grund av materialets beskaffenhet endast kunnat beräknas för metallindustriarbetareförbundet. Resultatet skulle för järnbruksarbetarna bliva en stegring med 54 procent eller från 26 till 39.9 procent.

De erhållna resultaten, som väl i stort sett torde kunna anses signifikativa för försäkringsskientelet i allmänhet, giva alltså vid handen, att en betydande ökning i försäkringens effektivitet erhålles genom att till tre respektive ett och ett halvt år utsträcka den tid, inom vilken det fastställda antalet avgifter skall hava erlagts. Då, såsom framgår av det nyss anförda, denna ökning av effektiviteten nås utan att själva försäkringssystemet rubbas, vill jag för min del förorda en ändring i sådant avseende.

Jag har särskilt övervägt lämpligheten av att, i stället för att utsträcka tiden, bibehålla två, respektive ett år och i stället sänka antalet avgifter till 40 respektive 20. Även då skulle man ernå en ökning i effektiviteten av ungefärligen samma storleksgrad som vid den här ifrågasatta utsträckningen av tiden. Man skulle i sådant fall även undvika, att den tid, inom vilken avgifterna skulle få erläggas, fastställdes till en del av ett år. Detta måste nämligen för säsongyrkenas del föra med sig vissa variationer för de enskilda medlemmarna, beroende på vid vilken tidpunkt arbetslösheten inträffar. Härvidlag finnes dock ingen möjlighet att beräkna verkningarna, enär man ej kan förutsäga, vilka inskränkande bestämmelser för de olika säsongyrkena, som kunna komma att meddelas av tillsynsmyndigheten.

Det är således tydligt, att man torde kunna välja vilken som helst av de båda vägarna och ernå samma resultat. Då jag, som nyss nämnts, stannat för att förorda en utsträckning av tiden, beror detta närmast därpå, att det synes önskvärt, att rätt till understöd icke i något fall kan inträda förrän efter ett års medlemskap, motsvarande 52 erlagda veckoavgifter.

Det har icke förbisetts, att en utsträckning av tiden för erläggande av avgifterna på sätt här ifrågasatts kan under särskilda förhållanden medföra icke önskvärda påföljder med hänsyn till understödsrätten. Då det emellertid torde röra sig om undantagsfall samt en jämkning av bestämmelserna med hänsyn därtill visat sig leda till ojämnheter i andra avseenden, har jag ansett det anmärkta förhållandet icke böra föranleda någon åtgärd.»

Vid beräkningen av den ökning i kostnaderna, som den föreslagna förändringen i understödsvillkoren skulle medföra, utgår departementschefen från att försäkringens effektivitet och därmed även antalet understödda dagar per medlem genomsnittligen skulle komma att ökas med 25 procent. Departe-

mentschefen framhåller, att de sammanlagda kostnaderna för försäkringen givetvis komme att ökas i motsvarande grad, men att en liknande slutsats icke kunde dragas beträffande statsbidraget. För den händelse antalet understödda dagar per medlem och år vore mindre än 21, komme statsbidraget att ökas mer än 25 procent, enär bidraget utgår med en relativt större del av den sammanlagda kostnaden ju större antalet understödda dagar per medlem är. Skulle åter antalet understödsdagar per medlem redan på grund av bestämmelserna i de sakkunnigas förslag komma att närma sig 21 eller överstiga detta antal, komme en ökning av försäkringens effektivitet icke att medföra någon höjning av statsbidraget. Hela ökningen måste i detta fall bäras av de försäkrade.

Departementschefen beräknar, att kostnaden för statens daghjälpbidrag vid en fullt utbyggd försäkring komme att stegras med 2.7 miljoner kronor eller från 12.8 miljoner kronor till 15.5 miljoner kronor. Kostnaden för de försäkrade komme samtidigt att stiga med 3.9 miljoner kronor eller från 13.8 miljoner kronor till 17.7 miljoner kronor.

I de likalydande motionerna I: 334 av herrar Sam Larsson och Elof Andersson samt II: 498 av herr Jeppsson m. fl. yrkas, att riksdagen måtte med ändring av Kungl. Maj:ts förslag godkänna vad 1932 års sakkunniga på denna punkt föreslagit.

Den av departementschefen verkställda kostnadsberäkningen giver vid handen, att ifrågavarande utsträckning av den tid, inom vilken föreskrivet antal avgifter skola vara erlagda, för såväl de försäkrade som för staten komme att medföra en mycket betydande kostnadsökning. Redan ur ekonomiska synpunkter måste således betänkligheter göra sig gällande emot ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag. Framför allt måste emellertid försäkringen förlora mycket av sin stadga genom att den utsträcker till personer, som behöva så lång tid som tre år för att erlagga 52 veckoavgifter. Därigenom skulle i försäkringen kunna inlemmas personer, som under flera år tillbaka övervägande delen av tiden varit arbetslösa och som rimligen ej kunna räknas till de försäkringsbara fallen. Den begränsning till visst verksamhetsområde, som man, i enlighet med vad utskottet förut anför, principiellt bör eftersträva för försäkringen, bleve härigenom redan från begynnelsen på ett betänkligt sätt uppmjukad. Vidare skulle den önskade verkan av bestämmelserna, som består i ett effektivt fränskiljande av de självständiga företagarna, enligt utskottets förmenande till stor del försvinna.

Härtill kommer ytterligare en omständighet, som av utskottet måste tillmätas betydelse. Genom att enligt förslaget den tid, inom vilken vid förnyad ansökan om understöd visst antal avgifter skola vara erlagda, gjorts längre än den tid, inom vilken en viss längsta understödstitid bestämts, kunna samma avgifter komma att beräknas för åtnjutande av två hela understödsperioder. Utskottet vill härutinnan hänvisa till följande exempel. Om en medlem i en erkänd arbetslöshetskassa, efter att i en följd hava erlagt 52 avgifter, blir

Utskottet.

arbetslös, kan han, därest förutsättningarna i övrigt föreligga, efter intjänad karenstid, vilken antages utgöra sex dagar, erhålla understöd i 120 dagar. Under återstående delen av de 52 veckor, som tagit sin början första understödsdagen, må han trots fortsatt arbetslöshet ej uppbära daghjälp. Men det kräves ej mera än att han under ifrågavarande 52 veckor har arbete så lång tid, som motsvarar en karensperiod, d. v. s. sex dagar, för att han efter understödsårets utgång och en karensperiod ånyo skall vara berättigad till understöd under 120 dagar. Den tid, inom vilken de 26 avgifter skola vara erlagda, vilka erfordras för att medlemmen åter skall kunna erhålla understöd, utgör nämligen aderton månader, och därav följer, att i ytterlighetsfallet ej mindre än 25 avgifter, som erlagts före den förra understödsperioden, komma att ånyo beräknas för erhållande av understöd.

Departementschefen har icke förbisett, att sådana fall kunna inträffa, men förklarar sig anse, att dylika icke önskvärda påföljder av avgiftstidens utsträckning torde kunna betraktas som undantagsfall. Utskottet håller däremot före, att sådana fall kunna inträffa ganska ofta. Om en fabrik, som är belägen i en mindre ort, måste stängas, förflyter säkerligen ej sällan avsevärd tid, innan arbetarna kunna erhålla ny anställning. Ett tillfälligt arbete under några veckor torde de flesta arbetarna dock kunna påräkna, och i sådana fall inträffar just den situation, som utskottet ovan sökt exemplifiera.

Såsom departementschefen jämväl anfört, skulle en jämkning av bestämmelserna i syfte att förebygga sådana påföljder av en utsträckning av avgiftstiden leda till ojämnheter i andra avseenden. Utskottet vill därför uttala, att, om en uppmjukning av de utav 1932 års sakkunniga föreslagna avgiftsbestämmelserna över huvud anses böra ske, denna bör verkställas genom att antalet avgifter, som skola vara erlagda under två respektive ett års tid, minskas. Av förut angivna skäl anser utskottet emellertid, att en ändring av de utav de sakkunniga i förevarande hänseende föreslagna bestämmelserna icke bör göras.

Utskottet ansluter sig förty till det i motionerna I: 334 och II: 498 med avseende å denna punkt gjorda yrkandet.

Förhållandet till fattigvården.

Utskottet övergår härefter till frågan om förhållandet mellan olika former av arbetslöshetshjälp och fattigvården.

Gällande bestämmelser i fråga om sambandet mellan det allmännas hjälpåtgärder mot arbetslösheten och fattigvården innefattas i 1922 års kungörelse angående statsbidrag till arbetslöshetshjälp samt innebära följande. Statsbidrag kan enligt denna kungörelse endast utgå till understöd åt arbetslös person under förutsättning att han icke under de senaste sex månaderna, innan ansökan om understöd gjorts, åtnjutit understöd av fattigvården. Statsbidrag kan likväl utgå till sökande, som under den angivna tiden åtnjutit fattigvård, därest densamma endast varit tillfällig eller utgått i anledning av sökandens eller hans familjemedlemmars sjukdom, samt i undantagsfall till sökande, som uppenbarligen sökt att efter bästa förmåga försörja sig och de sina, men till

följd av särskilt betungande understödsplikt nödgats för familjens uppehälle mottaga fattigvård.

Bestämmelsen om att fattigvård, som utgivits under tiden före ansökan om arbetslöshetshjälp, jämväl skulle utesluta från erhållandet av sådan hjälp, stadgades ursprungligen för att förhindra, att kommunerna vid införandet av statsbidrag till arbetslöshetshjälp skulle å denna hjälpform överföra någon del av det dittillsvarande fattigvårdsklientelet. Sedan åtskilliga år tillbaka har bestämmelsen emellertid ej tillämpats. För närvarande är det sålunda endast samtidigt utgående fattigvård, som — med givna undantag — förhindrar erhållande av arbetslöshetshjälp med statsbidrag.

De för kontantunderstöd med statsbidrag i förevarande hänseende givna bestämmelserna gälla även för statskommunala reservarbeten men hava där icke i praktiken tillämpats. Arbetslösa personer, som hänvisats till reservarbete, vare sig statskommunalt eller statligt, tillåtas att kvarstanna vid reservarbetet, även om fattigvård samtidigt utgives till dem eller någon deras familjemedlem.

Frågan, huruvida utgivandet av daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa skulle påverkas av att fattigvård samtidigt utginge, var bland 1926 års arbetslöshetssakkunniga föremål för skilda meningar. Majoriteten bland de sakkunniga föreslog i detta avseende bestämmelser, innebärande att daghjälp till medlem, som i anledning av arbetslöshet åtnjöt fattigvård, allenast skulle få utgivas i den mån fattigvård icke utginge till det för daghjälpen föreskrivna maximum. Samma regel skulle tillämpas, då någon, i förhållande till vilken den försäkrade vore att anse såsom familjeförsörjare, på grund av den försäkrades arbetslöshet åtnjöte understöd från fattigvården. Minoriteten ansåg en sådan regel icke böra meddelas; enligt dess förslag skulle alltså daghjälpen utgå oberoende av huruvida vederbörande uppbar fattigvård eller icke.

1932 års sakkunniga för arbetslöshetsförsäkring förordade en annan lösning av frågan. De sakkunniga föreslogo nämligen beträffande försäkringen, att, om en försäkrad i anledning av arbetslöshet uppbar fattigvård av annat slag än som omförmäles i 50 § 2 mom. i lagen om fattigvården — d. v. s. kläder, underhåll eller annat, som avser att sätta barn i tillfälle att begagna skolundervisning, läkar- eller förlossningshjälp eller medicin, då hjälpen eller medicinen lämnats annorledes än i förening med vård å anstalt, eller begravningshjälp — så skulle daghjälp icke alls få till honom utgivas. Detsamma skulle gälla, då någon, för vilken den försäkrade hade försörjningsplikt, i anledning av hans arbetslöshet uppbar fattigvård; här hade dock gjorts det ytterligare undantaget, att vård å sjukvårdsanstalt icke skulle inverka på daghjälpen. Om medlemmen själv bleve intagen å sjukvårdsanstalt, så vore han ju icke längre arbetsför och daghjälp kunde av denna anledning icke utgå till honom. Någon särskild regel i sådant hänseende föreslogs alltså icke.

Beträffande förhållandet mellan kontantunderstöd med statsbidrag och fattigvård föreslogo 1932 års sakkunniga samma bestämmelser som i försäkringsförordningen med det tillägg, att jämväl fattigvård, som utgivits under de

senaste sex månaderna innan ansökan om understöd gjorts, skulle med nyss nämnda undantag förhindra utgivandet av kontantunderstöd. De sakkunniga hava icke haft att till behandling upptaga frågan om formerna för allmänna arbeten till motverkande av arbetslösheten.

I de öfver de sakkunnigas promemoria avgivna yttrandena har från många håll uttalats tillfredsställelse med sakkunnigförslaget i denna del. Man framhåller såsom ett framsteg, att det på detta sätt skulle erhållas en bestämd avgränsning i förhållande till fattigvården, och i samband därmed vitsordas, att med nuvarande system missförhållanden förekommit därutinnan, att i betydande omfattning hjälp samtidigt utgått till en och samma person såväl från fattigvården som i fråga om kontant arbetslöshetshjälp, utan att hänsyn tagits till denna dubbelersättning. Sålunda anför statens arbetslöshetskommission, att kommissionen, som tidigare uttalat sig till förmån för åtgärder, ägnade att åvägabringa en boskillnad mellan arbetslöshetshjälp och fattigvårdshjälp, med tillfredsställelse hälsat sakkunnigförslaget i denna del.

Å andra sidan hava i en del yttranden framställts bestämda erinringar mot ifrågavarande förslag. Här skall endast beröras det av kammarrätten avgivna yttrandet.

Kammarrätten anför bland annat följande.

Den lösning av spörsmålet om uppdragande i lagstiftningen av en hållbar gräns mellan fattigvården och arbetslöshetshjälpen samt om anordnande av en ändamålsenlig samverkan vid tillämpningen av dessa bestämmelser mellan fattigvårdsmyndigheterna och styrelserna för de föreslagna arbetslöshetskassorna, som innefattas i den remitterade promemorian, synes kammarrätten giva anledning till allvarliga erinringar ur olika synpunkter. Den står i bestämd motsättning till den grundläggande bestämmelsen i fattigvårdslagen, att fattigvård skall lämnas endast, där behovet av medel till livsuppehållet icke annorledes avhjälpes, och den står i lika bestämd strid mot den principiella innebörden av ett försäkringsavtal därigenom att den, oaktat försäkringstagaren fullgjort allt vad enligt avtalet på honom ankommer, förklarar honom bliva genom mottagande av fattigvård oberättigad att komma i åtnjutande av de honom genom avtalet tillförsäkrade förmånerna och sålunda vid ett tillfälle, då behovet av hjälp mot arbetslösheten är som störst, berövar honom de fördelar han genom försäkringen betingat sig.

Kammarrätten håller före, att de fall, då daghjälp icke vore tillräcklig för försörjning av en arbetslös person och hans familj och då daghjälpen sålunda skulle behöva utfyllas med fattigvård, icke skulle bliva av någon större omfattning. Och i varje fall kan kammarrätten, som i anledning av remissen läser hava att tillse att enhetligheten i fattigvårdslagstiftningen icke äventyras, icke underlåta att även ur denna synpunkt motsätta sig det i promemorian innefattade förslaget. Om fattigvården — i enlighet med vad nu är och enligt kammarrättens mening alltjämt bör förbliva gällande — skall vara den sista resursen och tillgripas först, då andra tillgängliga utvägar till försörjning äro uttömda, kan det icke vara riktigt, att en försäkring mot arbetslöshet sättes ur kraft därför att den icke kan fullt täcka det föreliggande behovet. Det skulle även innebära en stötande brist på konsekvens inom fattigvårdslagstiftningen, om en mot arbetslöshet försäkrad person skulle i fattigvårdshänseende behandlas på ett sätt, som principiellt skilde sig från be-

handlingen av den, som kommit i åtnjutande av pension enligt lagen om allmän pensionsförsäkring.

Departementschefen har i propositionen nr 209 beträffande frågan om förhållandet mellan daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa och fattigvård anfört bland annat följande.

»Uppenbarligen skulle det ur olika synpunkter vara till stor fördel, om det i förevarande sammanhang låte sig göra att uppdraga en klar gräns mellan arbetslöshetsförsäkringen och fattigvården. Ehuru sakkunnigförslaget därför äger företräde framför 1928 års förslag, vill det emellertid synas, som om förutsättningarna för en dylik gränsdragning icke nu äro för handen. Den bör ingå som ett led i ett allmänt åtskiljande av den med återbetalningsskyldighet förenade fattigvården och den hjälp, som i skiftande former lämnas till följd av arbetslöshet. De hittills påvisade svårigheterna och olägenheterna lära knappast heller med särskild styrka hava förekommit i förhållandet mellan de frivilliga arbetslöshetskassor, som nu finnas, och fattigvården. I stället har det från olika håll vitsordats, att samarbete visat sig vara i praktiken möjligt, så att dubbelersättning i de flesta fall kunnat undvikas. Vad däremot angår förhållandet mellan kommunal arbetslöshetshjälp och fattigvård äro förhållandena säkerligen mindre tillfredsställande, men den nu behandlade frågan lämnar icke möjlighet till ett ingripande därvidlag. Visserligen kan det i allt fall sägas vara av betydelse, att man, då statsverksamheten nu är ifrågasatt att utsträckas till ett nytt område, ser till, att ersättning från två håll icke kan komma i fråga. Därvidlag är emellertid att märka vad kammarrätten erinrat därom, att en dylik gränsdragning icke skett beträffande de former av socialförsäkring, som redan reglerats; sålunda finnes icke någon motsvarande bestämmelse i fråga om den statsunderstödda sjukförsäkringen, och vad angår pensionsförsäkringen utgår pension och understöd samtidigt med fattigvård utom i de fall, då denna vård består i vård å anstalt, i vilket fall vederbörande fattigvårdsmyndighet har rätt att uppbära pensionen i avräkning å sina kostnader.

Vid sådant förhållande torde man böra bedöma frågan med hänsyn till dess verkningar för de närmast intresserade parterna. Vad då först angår de försäkrade, kan det visserligen icke vara riktigt, då kammarrätten säger, att sakkunnigförslaget skulle strida mot de allmänna principerna för fattigvården samt mot försäkringsmässiga grunder. Det är nämligen klart, att, då den ifrågasatta bestämmelsen skulle inflyta i kassornas stadgar, den försäkrade i de fall, då fattigvården behöver ingripa, stadgeenligt icke skulle vara berättigad till någon daghjälp från kassan och alltså vara helt hänvisad till fattigvården, liksom också att den försäkrade, vilkens ställning till kassan regleras genom dennas stadgar, får anses hava underkastat sig ifrågavarande inskränkning i rätten till daghjälp. Det bör för övrigt ihågkommas, att den genom avgiftsbetalning förvärvade understödsrätten enligt förslaget skulle kvarstå ograverad vid fattigvårdstidens slut. Allt detta utesluter dock icke, att förhållandena i praktiken te sig annorlunda, i det att den försäkrade gi-

vetvis måste få mycket svårt att förstå, varför han icke, när övriga förutsättningar föreligga, skall kunna utfå sin daghjälp just i de fall, då han är i så stort behov därav, att han dessutom skulle behöva anlita fattigvården. Till denna de försäkrades naturliga inställning till frågan måste man taga stor hänsyn. Härtill kommer, att man icke heller från kommunalt håll är tillfredsställd med förslaget. Från den sidan ser man saken så, att man befarar att ifrågavarande regel skulle omintetgöra den avlastning från fattigvården, som försäkringen eljest vore ägnad att medföra, ja, kanske medföra ökade bördor för fattigvården i förhållande till för närvarande. Visserligen har därvid sannolikt icke fästs tillräckligt avseende vid den fara, som måste anses föreligga för missbruk av fattigvården genom att, då daghjälp utgår från försäkringen, man genom ett relativt ringa bidrag från fattigvården skulle kunna åstadkomma möjlighet till en mindre knapp existens. Hänsyn torde det oaktat böra tagas till förbundets i frågan uttalade uppfattning.»

På sålunda angivna grunder har departementschefen ej ansett sig kunna på denna punkt följa sakkunnigförslaget. Departementschefen har i stället föreslagit, att ifrågavarande bestämmelser helt skola utgå ur försäkringsförordningen. Detta innebär, att daghjälp från försäkringen kommer att kunna i alla fall, då behov föreligger, suppleras av fattigvård, och att detta icke inverkar på daghjälpens belopp. Departementschefen anser sig emellertid kunna utgå från att ett sådant underrättelse- och förbindelseväsen skall kunna upprättas mellan arbetslöshetskassornas ledning och fattigvårdsmyndigheterna, att även med en sådan regel oberättigad dubbelersättning i de flesta fall skall kunna undvikas.

Kungl. Maj:ts förslag om beredskapsarbeten till motverkande av arbetslösheten innefattar icke någon avgränsning i förhållande till fattigvården.

I propositionen nr 216 angående anslag till bekämpande av arbetslösheten har departementschefen beträffande kontantunderstödsverksamhetens avgränsning mot fattigvården anfört bland annat följande.

»En viktig fråga är det i flera yttranden berörda spörsmålet om kontantunderstödsverksamhetens avgränsning mot fattigvården. Samma problem har också mött inom arbetslöshetsförsäkringen. I de sakkunnigas förslag till försäkring och till understödsverksamhet var denna fråga reglerad på likartat sätt: principiellt skulle daghjälp eller kontantunderstöd icke få utgå samtidigt som fattigvård. Om en person icke kunde reda sig på daghjälp eller understödet, skulle således hela hans försörjning övertagas av fattigvården. För försäkringens del har jag emellertid icke ansett mig böra följa sakkunnigförslaget. Skälet härtill har framför allt varit, att det för de försäkrade kan te sig obilligt, att de skulle förlora gagnet av försäkringen, till vilken de bidragit genom sina avgifter, då behovet av bistånd blivit så stort, att de utöver daghjälp vore nödsakade att anlita fattigvården. Detta skäl föreligger emellertid icke här. Vid sådant förhållande tillstyrker jag i princip de sakkunnigas förslag. I en detalj synes mig förslaget emellertid böra ändras. Den från gällande kungörelse hämtade bestämmelsen, att understöd ej får ut-

givas, om sökanden under de senaste sex månaderna, innan ansökan om understöd gjorts, åtnjutit fattigvård av annat än visst slag, tillkom för att förhindra, att kommunerna vid införandet av rätt att få statsbidrag till kontantunderstöd skulle överflytta någon del av fattigvårdsklientelet till denna understödsform. Sedan lång tid tillbaka har bestämmelsen ej tillämpats, och den torde på grund härav böra utgå. I enlighet med vad sålunda anförts torde stadgandet om avgränsningen mot fattigvården böra erhålla den innebörden, att understöd icke må utgå samtidigt med fattigvård, såframt fattigvården icke är av det speciella slag, som i förslaget angivits.»

I de likalydande motionerna I: 128 av herr Trygger m. fl. och II: 237 av herr Lindman m. fl. har framlagts förslag till lag om offentlig arbetslöshets hjälp åt oförfvällat arbetslösa. I lagförslaget har bestämmelse intagits om att arbetslös, som åtnjuter offentlig arbetslöshetshjälp — bestående antingen i anställning vid statligt eller kommunalt arbetsföretag eller av kontant understöd — icke annat än tillfälligt och i synnerligen trängande fall må för sig eller sin familj samtidigt utbekomma understöd från fattigvården. I fråga om motiveringen till det föreslagna stadgandet tillåter utskottet sig att hänvisa till motionerna.

I de likalydande motionerna I: 334 av herrar Sam Larsson och Elof Andersson samt II: 498 av herr Jeppsson m. fl. hava motionärerna anført bland annat följande.

Det förslag 1932 års sakkunniga framlagt om klara gränslinjer mellan arbetslöshetsförsäkringen och fattigvården har departementschefen icke biträtt. Ehuru vi livligt beklaga, att denna betydelsefulla fråga icke nu kunnat lösas, finna vi oss med hänsyn till de erinringar, som av hörda myndigheter gjorts, böra avstå från att framställa yrkande om bifall till de sakkunnigas förslag. På grund av den utomordentliga betydelse, som måste anses ligga däri, att hjälp icke samtidigt och utan inbördes rådplägning lämnas från olika institutioner, vilja vi hemställa, att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om påskyndande av pågående utredningar om planmässighet och enhetlighet inom samhällets sociala hjälpverksamhet.

Uti en den 19 maj 1933 till Kungl. Maj:t avlåten skrivelse, vilken översänts till särskilda utskottet, har statens arbetslöshetskommission redogjort för en av kommissionen företagen undersökning rörande den sammanblandning mellan arbetslöshetshjälp och fattigvårdshjälp, som särskilt på senare tid förekommit. Undersökningen har begränsats till att omfatta en månad (februari 1933) samt anknutits till den 28 februari. Vid undersökningen har icke redovisats sådan av fattigvården erhållen hjälp, som bestått i bekostande åt skolbarn av kläder, underhåll eller annat, som avsett att sätta dem i tillfälle att begagna skolundervisningen, läkare- eller förlossningshjälp eller medicin, begravningshjälp eller fattigvård, som utgjorts av vård å sjukvårdsanstalt av någon, för vilken den arbetslöse varit att anse som familjeförsörjare.

Beträffande de vid undersökningen vunna uppgifterna må här ur skrivelsen intagas följande.

I fråga om dubbelhjälpens utbredning framträder en utpräglad skillnad mellan landsbygd och städer. Inom de 499 landskommuner, som utredningen omfattar, förekom samtidigt tilldelning av både arbetslöshets- och fattigvårdshjälp inom 229 eller 45.9 %, medan motsvarande siffror för städerna voro 75 och 54 eller 72 %. Rikssiffrorna voro resp. 574, 283 och 49.3 %. Städerna hava sålunda i betydligt större utsträckning än landskommunerna tillämpat systemet med dubbelhjälp till de arbetslösa.

Beträffande de vid de statliga reservarbetena anställda ger utredningen klart besked om att ett inskridande från fattigvårdens sida till förmån för reservarbetarna förekommit i relativt mindre omfattning än i fråga om de i andra former hjälpta. Inalles blevo 1,210 reservarbetare av 16,639 eller 7.27 % tillerkända fattigvårdsunderstöd. Motsvarande siffror vid de av kommissionen tidigare verkställda undersökningarna voro — ehuru ej i allo jämförliga — betydligt högre.

87 av de 199 kommuner, som redovisats hava vid utgången av februari be drivit statskommunala reservarbeten (43.8 %), tillämpade systemet med tilldelning av fattigvård åt de anställda. 1,071 personer eller 11.14 % av hela antalet dylika dubbelhjulptes. Samtliga understödda utom 64 voro familjeförsörjare.

Såsom dominerande hjälpform — av totalantalet vid undersökningstillfället statligt hjälpta, 77,730 personer, åtnjöto 51,481, d. v. s. 66.2 % kontant arbetslöshetsunderstöd — tilldrager sig den kontanta understödsverksamheten särskild uppmärksamhet.

Bland de redovisade 296 kommuner, inom vilka sådan verksamhet med bidrag av statsmedel pågick vid slutet av februari 1933, förekom kontantunderstödet supplerat med fattigvårdshjälp i 126 kommuner eller 42.6 % av samtliga, därunder inom 30 städer och 96 landskommuner.

Tillhoppa uppburo 6,659 statligt kontantunderstödda personer av inalles 51,481 understödstagare samtidigt fattigvårdshjälp, d. v. s. 12.93 %. Både absolut och relativt taget visar sig sålunda dubbelhjälpen hava — inom landet i dess helhet — haft sin största omfattning bland dem, som tillgodonjutit det allmänna arbetslöshets-hjälp i form av kontanta arbetslöshetsunderstöd. Det övervägande flertalet fattigvårdshjulpta har utgjorts av familjeförsörjare (5,389), men även ungarlar hava i rätt stor utsträckning (1,270) åtnjutit fattigvårdsunderstöd. Anmärkas må, att ungarlarna blivit inom denna hjälpform tillerkända dubbelhjälp i betydligt större omfattning än inom övriga hjälpformer.

Sammanfattningsvis anser kommissionen det kunna göras gällande, att antalet kommuner med dubbelhjälp inom varje särskild hjälpform relativt taget varit avsevärt mycket större bland städerna än landskommunerna och att, inom grupperna statskommunalt reservarbete och kontant understödsverksamhet, mer än 50 % av städerna redovisat förekomst av dubbelhjälp. Högsta frekvensen har vad angår antalet kommuner framträtt inom gruppen kontant understöd i städerna (57.7 %), den lägsta inom gruppen statliga reservarbeten bland landskommunerna (32.4 %). Antalet arbetslösa, som omslutits av dubbelhjälpen, har varit störst i städerna. Frekvensen av de fattigvårdsunderstödda har gjort sig starkast gällande bland städernas kontantunderstödda (19.66 %). Den minsta omfattningen för landet i dess helhet är att anteckna för dem vid statliga reservarbeten anställda (7.27 %). En mellanställning bland de dubbelhjulpta i hela landet kan vad antalet fattigvårdsunderstödda angår noteras för de arbetslösa, som haft anställning i statskommunala reservarbeten (11.14 %).

Slutligen må framhållas, att procenttalet icke-familjeförsörjare, som blivit

dubbelhjälp, genomgående är mycket lågt eller 2 à 5 % med undantag allenast för gruppen kontantunderstödda ungar i städerna, av vilka 9 % samtidigt uppburit både arbetslöshets- och fattigvårdsunderstöd.

Inom storstäderna har kontantunderstödens supplerings med fattigvårdshjälp förekommit i betydande omfattning. I Hälsingborg hava sålunda 90 % av de kontantunderstödda fått understödet utfyllt med fattigvårdsmedel. Därefter komma Malmö med 36 %, Norrköping med 29 % och Stockholm med 26 % dubbelhjälp.

Tages hänsyn till samtliga hjälpformer, finner man den största procenten dubbelhjälp inom de tio största städerna i Hälsingborg (80 %), där frekvensen är högre än i någon av de övriga storstäderna. Närmast i ordningen kommer Malmö med fattigvårdshjälp åt c:a $\frac{1}{3}$ av hela klientelet statligt hjälpta. I Stockholm, Norrköping och Borås ha vid pass $\frac{1}{4}$ av alla med statsbidrag hulpna arbetslösa även fått uppbära hjälp från fattigvården.

Beträffande Stockholm anför kommissionen vissa uppgifter, som framkommit vid en per den 30 september 1932 i ämnet företagens undersökning. Därvid visade sig, att 62.1 % av de statligt hjälpta familjeförsörjarna åtnjoto fattigvårdsunderstöd. För ungarlarnas del var motsvarande siffra 39.4 %. Genomsnittssiffran uppgick till 56 %. Vid undersökningen per den 28 februari 1933 framkom, att 24 % av de statligt hjälpta arbetslösa samtidigt blivit hjälpta genom fattigvården. Kommissionen framhåller, att tendensen i Stockholm att så mycket som möjligt avkoppla de i olika former hjälpta arbetslösa från samröre med fattigvården synes uppenbar.

Genom den av statens arbetslöshetskommission verkställda utredningen har bekräftelse vunnits på att sammanblandning i mycket stor utsträckning förekommer mellan de olika formerna av arbetslöshetshjälp och fattigvård. Härvid bör även observeras, att vid undersökningen undantagits viss fattigvård, i huvudsak motsvarande den fattigvård som enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle kunna utgå jämsides med kontantunderstöd. Utskottet delar den av departementschefen uttalade meningen, att sådan sammanblandning i möjligaste mån bör upphöra. Genom en sammanblandning av olika hjälpformer uppstår nämligen alltid risk för missbruk och försvåras kontrollmöjligheterna.

Utskottet.

Det är emellertid uppenbart, att, när reglerna för arbetslöshetshjälp icke kunna så utformas, att man kan taga hänsyn till tillfälliga, av särskilda orsaker uppkommande hjälpbehov, man icke kan ernå ett fullständigt avskiljande av samtidigt utgående fattigvård. Den fattigvård, som av departementschefen föreslagits kunna utgå samtidigt med kontantunderstöd, eller fattigvård enligt 50 § 2 mom. i lagen om fattigvården samt vård å sjukvårdsanstalt av någon, för vilken den arbetslöse är att betrakta som familjeförsörjare, lära sålunda bära kunna utgå samtidigt med arbetslöshetshjälp, i vilken form denna än gives, utan att detta ur samhällets synpunkt kan medföra några olägenheter. Huruvida man bör sträcka sig längre och medgiva ytterligare undantag från huvudregeln om förbud mot utlämnande genom statliga eller kommunala organ av arbetslöshetshjälp med statsbidrag samtidigt som fattigvård utgår synes utskottet mera tveksamt. Av rent praktiska skäl synas emeller-

tid vissa ytterligare modifierande regler vara erforderliga; eljest torde de bestämmelser, som komma att stadgas, knappast kunna förväntas bliva allmänt genomförda. Utskottet förordar därför, i enlighet med vad som föreslagits i motionerna I: 128 och II: 237 och i viss mån motsvarande gällande, i 1922 års kungörelse givna bestämmelser, att även annan än nyss nämnd fattigvård må tillfälligtvis och i synnerligen trängande fall kunna utgå samtidigt med arbetslöshetshjälp. Med synnerligen trängande fall avser utskottet huvudsakligen de fall, då den arbetslöse har stor försörjningsskyldighet och det ur olika synpunkter, bland annat kännedomen om att den arbetslöse efter bästa förmåga strävat efter att själv försörja sig, kan sägas föreligga sådana ömmande omständigheter, att ett bidrag från fattigvården till den eljest utgående arbetslöshetshjälp kan sägas vara skäligt. I alla andra fall och särskilt då av någon orsak full arbetsförhet icke föreligger böra de arbetslösa helt överföras till fattigvården.

De av utskottet nu förordade reglerna synas böra gälla för kommunalt kontantunderstöd med statsbidrag. Däremot lärer ej nu böra till behandling upptagas frågan om den rent kommunala understödsverksamhetens ordnande utan synes man för denna fråga böra avvakta det förslag, som av organisations-sakkunniga kan komma att framläggas.

Vad arbetslöshetsförsäkringen beträffar skulle det enligt utskottets uppfattning vara synnerligen önskvärt, om från början en bestämd gräns kunde dragas emot fattigvården. Det förslag, som av 1932 års sakkunniga framlagts, synes utskottet ur olika synpunkter vara väl motiverat. I likhet med departementschefen anser sig emellertid utskottet ej kunna förorda, att förslaget nu genomföres. Utskottet vill särskilt erinra om att en gränsdragning mot fattigvården ej skett beträffande de former av socialförsäkringen, som redan reglerats. Dessa frågor äro för närvarande föremål för omprövning vid pågående utredningar om planmässighet och enhetlighet inom samhällets sociala hjälpverksamhet. Vid dessa utredningar synes även frågan om arbetslöshetsförsäkringens förhållande till fattigvården böra tagas under övervägande. Frågan kräver ett skyndsamt avgörande. Av denna anledning hemställer utskottet i annat sammanhang, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande reglering av förhållandet mellan den offentliga arbetslöshetshjälp i dess olika former samt den allmänna fattigvården.

Därest ifrågavarande utredningar därtill giva anledning, lärer även frågan om förhållandet mellan den statliga arbetslöshetshjälp och fattigvården böra av Kungl. Maj:t upptagas till förnyad omprövning.

Arbetsgivarebidrag.

Utskottet övergår härefter till den del av propositionen, som avser införandet av skyldighet för vissa arbetsgivare att utgiva bidrag till bestridande av statens omkostnader för de erkända arbetslöshetskassorna och den offentliga arbetsförmedlingen.

Utskottet kan i denna del ej ansluta sig till vad Kungl. Maj:t föreslagit. Väl må det vara sant, att man vid en obligatorisk försäkring allmänt ansett sig

kunna lägga en del av kostnaderna direkt på arbetsgivarna. Inom en frivillig försäkring åter måste frågan te sig annorlunda, eftersom många arbetsgivare ej alls och andra endast till en mindre del kunna antagas ha försäkrade arbetare anställda och det av tekniska skäl torde vara omöjligt att stadga bidragskyldighet allenast för försäkrade arbetare. Vad angår den del av bidragen, som skulle gå till kostnaderna för den offentliga arbetsförmedlingen, torde visserligen arbetsförmedlingens utbyggande till en del komma arbetsgivarna direkt till godo. Att av denna orsak för dem införa en särskild avgiftsskyldighet torde dock ej vara motiverat. I varje fall saknas skäl för att arbetsgivarna skulle, såsom i propositionen är beräknat, övertaga statens samtliga kostnader för den offentliga arbetsförmedlingen. Härtill kommer, att man i möjligaste mån synes böra undvika tillskapandet av nya specialbudgeter.

Motionen I: 336.

Det i motionen I: 336 framställda yrkandet om åläggande för landsorganisationen att för varje medlem i till den ansluten fackförening årligen betala 10 kronor till försäkringen avstyrkes av utskottet.

Särskilda punkter i övrigt.

Utskottet övergår härefter till att i samband med de särskilda förslagen behandla de punkter, där jämkningar synas med hänsyn till väckta motioner eller eljest vara lämpliga eller särskilt uttalande från utskottets sida i övrigt ansetts påkallat.

Förslaget till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 (nr 184) om understödsföreningar.

Förslaget föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

Förslaget till lag angående bidrag från arbetsgivare till bestridande av statens omkostnader för de erkända arbetslöshetskassorna och den offentliga arbetsförmedlingen.

På sätt utskottet anfört i den allmänna motiveringen avstyrker utskottet bifall till Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

Förslaget till förordning om riksförsäkringsanstaltens uppbörd av avgifter jämlikt lagen angående bidrag från arbetsgivare till bestridande av statens omkostnader för de erkända arbetslöshetskassorna och den offentliga arbetsförmedlingen samt

Förslaget till förordning om ändrad lydelse av § 5 i förordningen den 31 mars 1922 (nr 130) angående uppbörd av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

Förordningarna reglera riksförsäkringsanstaltens uppbörd av de ifrågasatta arbetsgivarebidragen. Då utskottet avstyrkt bifall till förslaget angående lag

om sådana bidrag, får utskottet jämväl avstyrka bifall till förevarande författningsförslag.

Förslaget till förordning om erkända arbetslöshetskassor.

1 §.

På sätt som närmare framgår av utskottets utlåtande nr 20 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 215 angående anslag till vissa kostnader för arbetslöshetsförsäkringens organisation m. m. föreslår utskottet — med tillstyrkan av därom i motionerna I: 335 av herrar Elof Andersson och Edward Larson samt II: 500 av herr Mosesson gjorda yrkanden — att villkoren för statsbidrag till de erkända arbetslöshetskassorna skola meddelas i en av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt antagen förordning. I anslutning härtill erfordras viss jämkning i tredje stycket av denna paragraf.

4 §.

Utskottet föreslår viss redaktionell ändring i paragrafens sista stycke.

8 §.

Den i punkt 4 upptagna uteslutningsgrunden synes böra ändras på sådant sätt, att av formuleringen klarare framgår, att en medlem med stöd av bestämmelsen endast kan uteslutas, om det svikliga förfarandet gällt något förhållande, som är av betydelse för bedömande av medlemmens understödsrätt.

9 §.

Enligt den av Kungl. Maj:t föreslagna lydelsen av paragrafen stadgas skyldighet för en kassas styrelse att underrätta medlem, då fråga uppkommit om hans uteslutande ur kassan, därvid skälig tid må föreskrivas medlemmen för avgivande av förklaring. Enligt utskottets förmenande synes det emellertid ej böra ligga i styrelsens skön att avgöra, om viss förklarings tid bör lämnas medlemmen eller ej, utan sådan tid torde alltid böra lämnas. I enlighet härmed har paragrafen omformulerats. Tillika har viss formell jämkning vidtagits.

16 §.

Beträffande den föreslagna ändrade lydelsen av denna paragraf får utskottet hänvisa till vad utskottet tidigare anfört om konfliktdirektiven.

18 §.

Den i paragrafen givna bestämmelsen om att daghjälp icke får utgivas till medlem för dag, för vilken han åtnjuter avlöning, synes enligt sin ordalydelse närmast avse det självklara förhållande, som omnämnes bland de allmänna understödsvillkoren i 14 §, att endast en arbetslös medlem kan erhålla daghjälp. Av departementschefens motivering framgår emellertid, att bestämmelsen syftar på de fall, då arbetsgivare antingen på grund av lagbestämmelse — exempelvis

enligt sjömanslagen — eller av fri vilja efter avskedandet eller under permitterings-tid utbetalar lön till arbetaren för viss tid framåt. Mot en bestämmelse av denna innebörd har utskottet icke något att erinra, men utskottet förordar, att visst tillägg göres i paragrafen, så att innebörden klart framgår.

20 §.

I de likalydande motionerna I: 318 av fröken Hesselgren och herr Bergström samt II: 489 av fru Nordgren m. fl. yrkas, att i 1 mom. andra stycket punkt 2) orden »till kvinnliga medlemmar eller» måtte utgå.

Av motionernas motivering framgår, att det framställda yrkandet är grundat å den uppfattningen, att kassorna skulle äga rätt att för de kvinnliga medlemmarna föreskriva en understöds-klass med daghjälp understigande två kronor. Så är dock uppenbarligen ej fallet. Ifrågavarande bestämmelse öppnar endast möjlighet för kassorna att för kvinnliga eller särskilt unga medlemmar anordna en klass med daghjälp, som bättre svarar mot deras ofta mycket låga avlöning än vad det eljest fastställda minimibeloppet för daghjälp gör. Vid sådant förhållande får utskottet avstyrka berörda yrkande.

I 2 mom. av paragrafen lämnas bestämmelser rörande förhållandet mellan daghjälp och sådant regelbundet utgående understöd av annan beskaffenhet än fattigvård, som medlem i anledning av arbetslösheten kan vara lagligen berättigad att erhålla. Den av Kungl. Maj:t föreslagna huvudregeln innebär, att summan av daghjälp och sådant regelbundet utgående understöd aldrig må överstiga, för familjeförsörjare fyra femtedelar och för annan medlem tre femtedelar av den i orten vanliga arbetsförtjänsten för arbetsdag för arbetare inom samma yrke och av samma arbetsförmåga som den arbetslöse. Överskrides denna andel av arbetsförtjänsten, skall daghjälpen storlek i motsvarande grad minskas. Däremot finnes intet hinder för att summan av daghjälp och understödet kan överstiga den för daghjälp satta absoluta maximigränsen av sex kronor. Kassorna lämnas emellertid frihet att i sina stadgar föreskriva, att daghjälp må utgå till medlem allenast i den mån av honom åtnjutet understöd icke uppgår till den honom eljest tillförsäkrade daghjälp.

Emot de sålunda föreslagna reglerna för förhållandet mellan daghjälp och regelbundet utgående understöd av annan beskaffenhet än fattigvård har utskottet icke något att erinra. Utskottet vill emellertid ifrågasätta, om icke med den av departementschefen föreslagna ordalydelsen viss oklarhet skulle kunna uppstå. Det förefaller nämligen utskottet, som om i 2 mom. första stycket orden »som daghjälpen enligt 1 mom. *högst* må motsvara» skulle kunna tänkas syfta även på den absoluta maximigränsen om sex kronor. Utskottet vill därför förorda, att de citerade orden utbytas mot »varom i 1 mom. sägs».

21 §.

Beträffande de i 1 mom. upptagna reglerna om det antal avgifter, som kräves för rätt till understöd, hänvisar utskottet till vad utskottet därom tidigare anfört.

Enligt 4 mom. må beträffande medlem, som med mellantider tillhört kassan, allenast tagas i betraktande avgifter, som belöpa å tid efter det han senast saknade medlemsrätt i kassan. Samma regel gäller för avgifter, som erlagts till annan erkänd arbetslöshetskassa eller sammanslutning för beredande av arbetslöshetshjälp, beträffande vilka tillsynsmyndigheten medgivit, att avgifter, som till dem erlagts, må tillgodoräknas medlem. Regeln innebär, att, om en person utgått ur en erkänd arbetslöshetskassa eller nu nämnd sammanslutning och efter en mellantid ånyo inträtt som medlem, han under sitt nya medlemskap aldrig kan få tillgodoräkna sig förut erlagda avgifter.

Utskottet har icke något att erinra emot ifrågavarande regel men anser, att densamma bör kompletteras med en bestämmelse om att ej heller understöd, som uppburits under det tidigare medlemskapet, må kunna tagas i betraktande. Om en förutvarande medlem efter en mellantid åter inträder i kassan, bör han således ha att erlägga 52 avgifter för att bliva berättigad till understöd, oberoende av om han under det tidigare medlemskapet uppburit understöd eller ej. Resultatet blir, att vederbörande i alla avseenden betraktas såsom en ny medlem, och detta måste enligt utskottets förmenande anses innebära den ur olika synpunkter lämpligaste lösningen.

Tillägg av här angiven innebörd har gjorts till paragrafen. I samband härmed har viss formell jämkning vidtagits i 4 mom., varjämte ordningen omkastats mellan 3 och 4 mom.

22 §.

De i denna paragraf givna bestämmelserna om karenstid innebära, att en viss minimitid stadgats om sex dagar, vilka dock ej behöva ligga i följd utan kunna fördelas under fjorton dagar. Kassorna hava erhållit frihet att i sina stadgar föreskriva längre karenstid, dock ej över tre månader. Det förutsättes enligt den av departementschefen lämnade motiveringen, att ej heller denna längre karenstid behöver ligga i en följd utan att kassorna må bestämma en viss längre tid, inom vilken den fastställda karenstiden skall ligga. Dock måste även i ett sådant fall minst sex arbetslösa dagar ligga inom de senaste fjorton dagarna, innan daghjälp kan utgå.

Utskottet finner bestämmelserna om karenstid i huvudsak väl avvägda men vill förorda, att desamma kompletteras med en föreskrift om att en förlängd karenstid ej må utsträckas att ligga inom längre tid än sex månader. Det kan nämligen icke anses lämpligt, att karenstidens intjänande utsträcker över hur lång tid som helst. Motsvarande tillägg torde böra göras i tredje stycket av paragrafen för det fall, att tillsynsmyndigheten förordnar om längre karenstid för kassa, vars verksamhetsområde innefattar yrke med säsongkaraktär.

25 §.

I denna paragraf har vidtagits en redaktionell jämkning.

27 §.

I denna paragraf hava vidtagits vissa redaktionella jämkningar.

28 §.

Enligt bestämmelse i denna paragraf skall tillsynsmyndigheten efter förslag av kassan utse en ledamot av kassans styrelse. Tillsynsmyndigheten är därvid ej bunden av förslaget utan har full frihet att utse den, som tillsynsmyndigheten finner bäst lämpad för uppdraget. För att tillsynsmyndighetens val i möjligaste mån skall underlättas torde det vara lämpligt, att de av kassorna avgivna förslagen omfatta två eller flera personer. Särskild bestämmelse härom torde dock ej behöva införas i förordningen, utan det lär vara tillräckligt med en av tillsynsmyndigheten till kassorna därom given föreskrift.

Utskottet förordar emellertid sådan ändring i paragrafen, att tillsynsmyndigheten ej blott skall utse en ledamot av styrelsen utan jämväl suppleant för honom. I samband härmed torde jämväl böra stadgas, att tillsynsmyndigheten även skall utse suppleant för den av myndigheten utsedde revisorn.

32 §.

I paragrafen synes lämpligen böra utsägas, att tillsynsmyndigheten har att övervaka, att kassorna bedriva sin verksamhet ej blott i överensstämmelse med förordningens bestämmelser och på ett i övrigt ändamålsenligt sätt utan även i överensstämmelse med bestämmelserna i kassornas stadgar.

Kostnaderna.

Beträffande kostnaderna för genomförandet av försäkringen enligt utskottets förslag hänvisas till utskottets utlåtande nr 20.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

**Utskottets
hemställen.**

A.

att riksdagen må antaga följande vid Kungl. Maj:ts proposition nr 209 fogade förslag till

L a g

angående ändring i vissa delar av lagen den 29 juni 1912 (nr 184) om understödsföreningar.

Häri genom förordnas, att 1, 9, 44 och 89 §§ i lagen den 29 juni 1912 om understödsföreningar, sådana dessa lagrum lyda enligt lag den 26 juni 1931 (nr 279), skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Med understödsförening förstås i denna lag sådan förening för inbördes bistånd, som avser att utan affärsmässigt drivande av försäkringsrörelse bereda medlem — — — eller moderskapshjälp; bereda understöd vid arbetslöshet;

eller idka — — — hänförlig verksamhet.

Understödsförening, som — — — lag pensionskassa.

9 §.

Understödsförenings firma skall innehålla ordet »understödsförening». Avser föreningen uteslutande eller huvudsakligen att bereda sjukhjälp eller avser den att bereda understöd vid arbetslöshet, må dock föreningen i stället i firman hava, i förra fallet, ordet »sjukkassa» och, i senare fallet, ordet »arbetslöshetskassa».

I understödsförenings firma må ej ordet »bolag» eller eljest något, som betecknar ett bolagsförhållande, och ej ordet »bank» intagas på sådant sätt, att därav kan föränledas det misstag, att firman innehaves av ett bolag eller av en bank. Ej heller må firman innehålla såväl ordet »ömsesidig» som ordet »försäkring». Annan förening än den, vilken i enlighet med vad därom finnes särskilt stadgat är antagen till erkänd sjukkassa eller till erkänd arbetslöshetskassa, må icke i firman hava ordet »erkänd».

Firman skall — — — understödsförenings firma.

44 §.

Beslut om ändring av understödsförenings stadgar vare ej giltigt, med mindre samtliga röstberättigade förenat sig därom eller beslutet fattats å två på varandra följande föreningssammanträden, därav minst ett ordinarie, och å det sammanträde, som sist hålles, biträts av minst två tredjedelar av de röstande. Har beslut om sådan ändring i erkänd sjukkassas eller erkänd arbetslöshetskassas stadgar, som må erfordras för erkännandets bibehållande, å sammanträde biträts av minst tre fjärdedelar av de röstande, vare det ock gillt.

Där stadgeändringen — — — understödsberättigades bekostnad.

Skall sådan — — — samtycke därtill.

Är för — — — till efterrättelse.

Stadgeändring, som — — — sista sammanträdet.

89 §.

Rätt till sjukhjälp eller moderskapshjälp eller till understöd vid arbetslöshet eller till kapitalunderstöd, i vad det icke överstiger femhundra kronor, kan ej överlåtas och må förty ej tagas i mät för gäld.

Hurusom pension — — — i utsökningslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1934.

B.

att Kungl. Maj:ts i ifrågavarande proposition framlagda förslag till lag angående bidrag från arbetsgivare till bestri-

dande av statens omkostnader för de erkända arbetslöshetskassorna och den offentliga arbetsförmedlingen icke må av riksdagen bifallas.

C.

att riksdagen, med förklarande att det vid ifrågavarande proposition fogade förslaget till förordning om erkända arbetslöshetskassor ej kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, må för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Förordning om erkända arbetslöshetskassor.

Häri genom förordnas som följer:

I. Om antagande av erkända arbetslöshetskassor.

1 §.

Registrerad understödsförening, vilken enligt sina stadgar bereder medlem understöd vid arbetslöshet i enlighet med vad i denna förordning stadgas, må på sätt nedan sägs antagas till *erkänd arbetslöshetskassa*.

Understödsförening antages till erkänd arbetslöshetskassa av den i 69 § i lagen den 29 juni 1912 om understödsföreningar omförmälda tillsynsmyndigheten.

Med antagande följer rätt till statsbidrag i enlighet med *därför fastställda grunder*. Med antagande följer rätt till statsbidrag i enlighet med *vad därom särskilt är stadgat*.

Erkänd arbetslöshetskassas firma skall innehålla orden »erkänd arbetslöshetskassa».

2 §.

Ansökan om antagande till erkänd arbetslöshetskassa skall göras av föreningens styrelse.

Vid ansöknings skola fogas enligt fastställda formulär avfattade uppgifter rörande medlemmarnas antal samt fördelning efter yrken och tillförsäkrade förmåner ävensom angående föreningens tillgångar och skulder samt av samfund, inrättning eller annan gjord utfästelse om bidrag till föreningen. Nämnda handlingar skola vara försedda med styrelseledamöternas bevitnade namnunderskrifter.

3 §.

Understödsförening skall för att kunna antagas till erkänd arbetslöshetskassa bestå av minst 500 medlemmar. Såvida särskilda omständigheter därtill föranleda, må jämväl förening med mindre medlemsantal än nyss nämnts antagas.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

4 §.

Vid prövning av ansökan om antagande skall tillsynsmyndigheten tillse, att föreningens stadgar innehålla tillfredsställande bestämmelser om avgifter, medelsförvaltning och fondbildning samt jämväl i övrigt äro betryggande för medlemmarna. Finnes anledning till anmärkning i sådant hänseende eller överensstämma stadgarna icke med vad under II—V i denna förordning föreskrives eller innehålla stadgarna bestämmelser, som med hänsyn till ändamålet med föreningens verksamhet prövas vara obehöriga, skall antagande vägras.

Sammanfaller det avsedda verksamhetsområdet för *viss understödsförening* helt eller till huvudsaklig del med verksamhetsområdet för redan erkänd arbetslöshetskassa, *äger tillsynsmyndigheten vägra antagande av förstämda förening.*

Sammanfaller det avsedda verksamhetsområdet för *föreningen* helt eller till huvudsaklig del med verksamhetsområdet för redan erkänd arbetslöshetskassa, *må antagande vägras.*

5 §.

Understödsförening skall för att kunna antagas till erkänd arbetslöshetskassa hava i sina stadgar angivet:

- 1) föreningens verksamhetsområde;
- 2) under vilka villkor medlem må utslutas;
- 3) under vilka förutsättningar uttaxering å medlemmarna skall äga rum, i vilken ordning beslut om uttaxering skall fattas och efter vilka grunder beslutad uttaxering skall verkställas;
- 4) under vilka förutsättningar beträffande arbetslöshetens omfattning bland kassans medlemmar eller kassans ekonomiska ställning daghjälpens storlek och understöd tidens längd må i den i 24 § stadgade ordningen ändras;
- 5) huru i händelse av föreningens upplösning, där ej överlåtelse, på sätt i 61 § i lagen om understödsföreningar sägs, kommer till stånd, med behållna tillgångar skall förfaras.

6 §.

Erkänd arbetslöshetskassa må ej utöva annan verksamhet än sådan, som avser beredande av understöd vid arbetslöshet, eller använda medel för ändamål, som är främmande för dylik understödsverksamhet.

II. Om stadgarnas bestämmelser rörande medlemskap.

7 §.

Från rätt att vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa eller att där kvarstå såsom medlem skall utslutas

- 1) den som under de senast förflutna tolv månaderna under längre tid än fem månader haft ställning såsom självständig företagare utan att samtidigt mot avlöning användas till arbete för annans räkning;

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

2) den som under de senast förflutna tolv månaderna under längre tid än fem månader använts till arbete av make, föräldrar eller adoptant, barn eller adoptivbarn;

3) den som är medlem av annan erkänd arbetslöshetskassa;

4) den som icke uppnått viss i stadgarna angiven ålder;

5) utländsk medborgare, såvida han icke tillhör stat, med vilken sådan överenskommelse träffats, som avses i 13 §.

8 §.

Från rätt att vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa eller att där kvarstå såsom medlem må utöver de i 7 § avsedda personer allenast kunna uteslutas

1) den som i fall, då enligt stadgarna kassans verksamhetsområde är så bestämt, att medlem skall tillhöra visst yrke eller viss verksamhetsgren, ej uppfyller och ej heller under minst tre av de senast förflutna tolv månaderna uppfyllt sålunda föreskrivet villkor;

2) den som i fall, då enligt stadgarna kassans verksamhetsområde är så bestämt, att medlem skall vara anställd vid visst arbetsföretag eller bosatt inom visst område, ej uppfyller och ej heller under minst en av de senast förflutna sex månaderna uppfyllt sålunda föreskrivet villkor;

3) den för vilken på grund av varaktig nedsättning av arbetsförmåga, lättja, osedlig vandel, dryckenskap eller annan dylik anledning synnerlig risk för arbetslöshet är för handen;

4) den som svikligen uppgiver eller förtiger något förhållande, som kan antagas vara av betydelse för bedömning av hans rätt till understöd;

5) den som underlåter att ställa sig till efterrättelse kassans stadgar eller styrelsens behörigen utfärdade föreskrifter;

6) den vars ålder överstiger den gräns, som kan vara föreskriven i stadgarna.

Beslut, varigenom rätt att vinna inträde i erkänd arbetslöshetskassa eller att där kvarstå såsom medlem förvägras någon av anledning, som under 3) omförmäles, skall av kassans styrelse omedelbart anmälas för tillsynsmyndigheten.

9 §.

Har beträffande medlem av erkänd arbetslöshetskassa omständighet inträffat, som kassan finner böra föranleda dennes uteslutande, skall det åligga kassans styrelse att genom rekommenderat brev under medlemmens sista kända adress giva honom under-

Finnes beträffande medlem av erkänd arbetslöshetskassa omständighet hava inträffat, som kan föranleda hans uteslutande, skall det åligga kassans styrelse att genom rekommenderat brev under medlemmens senaste kända adress giva honom underrättel-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

rättelse därom, därvid skälig tid *må* se därom, därvid skälig tid *skall* föreskrivas för avgivande av förklaring. reskrivas för avgivande av förklaring.

10 §.

Är medlem, då han uteslutes ur kassan, på grund av redan inträffad arbetslöshet berättigad till understöd, skall uteslutningen anses hava skett först då löpande understödstid gått till ända.

11 §.

Häftar medlem av erkänd arbetslöshetskassa vid utgången av åttonde veckan efter den tid, å vilken stadgad avgift eller uttaxerat belopp belöper, fortfarande för avgift eller belopp som nu sagts, skall han anses hava utträtt ur kassan vid sagda tidpunkt.

Tillsynsmyndigheten äger, därest särskilda omständigheter därtill föranleda, beträffande viss kassa medgiva, att den tidpunkt, då sådan påföljd skall inträda, bestämmes senast till utgången av tjugusjätte veckan.

12 §.

I rätten att utträda ur erkänd arbetslöshetskassa må begränsning ej vara föreskriven i kassans stadgar.

13 §.

Konungen äger, under förutsättning av ömsesidighet, ingå överenskommelse med främmande stat, att medborgare i denna skall vid tillämpningen av denna förordning likställas med svensk medborgare.

III. Om stadgarnas bestämmelser rörande understöd.

14 §.

Understöd från erkänd arbetslöshetskassa må endast utgå till arbetslös medlem, som

- 1) fyllt 16 år;
- 2) är arbetsför och i övrigt oförhindrad att åtaga sig arbete;
- 3) hos organ för den offentliga arbetsförmedlingen anmält sig såsom arbetsökande, på sätt i 19 § föreskrives; samt
- 4) uppfyller de i 21 § stadgade villkor med avseende å avgiftsbetalning.

15 §.

Till den, som frivilligt utan giltig anledning lämnat sitt arbete eller på grund av otillbörligt uppförande skilts från arbetet eller avvisat erbjudet

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

lämpligt arbete, må understöd icke utgivas för de fyra närmast följande veckorna efter det sådant förhållande inträffat.

Erbjudet arbete skall anses lämpligt under förutsättning,

att det motsvarar arbetarens krafter och färdigheter,

att det är förenat med avlöning, som icke understiger den i arbetsorten vanliga avlöningen för sådant arbete,

att det icke hänför sig till arbetsplats, där arbetskonflikt råder, samt

att icke heller eljest särskilda omständigheter föreligga med hänsyn till sökandens personliga förhållanden eller arbetets natur.

Vad sålunda stadgats angående arbetskonflikt skall icke äga avseende å konflikt, som befunnits strida mot kollektivavtal eller lagen om kollektivavtal eller av tillsynsmyndigheten förklarats eljest vara av den särskilda beskaffenhet, att skälig anledning till arbetsvägran icke förelegat; dock att inom område, där kollektivavtal gäller, sådan förklaring skall äga giltighet allenast för tid intill dess arbetsdomstolen eller, där enligt avtal tvisten må hänskjutas till skiljemän, dessa meddelat beslut angående konflikten.

16 §.

Till den, som deltagit i strejk eller är föremål för lockout, må understöd ej utgå för den tid konflikten varar.

Under tiden för arbetskonflikt må understöd icke utgivas:

1) till den, som är direkt in dragen i konflikten (deltager i strejk eller är föremål för lockout);

2) till den, som eljest blivit arbetslös i anledning av konflikten och vilkens löne- och anställningsvillkor skäli gen kunna antagas röna inverkan av densamma.

Närmare bestämmelser angående tillämpningen av ovan angivna regler meddelas av tillsynsmyndigheten.

17 §.

Understöd från erkänd arbetslöshetskassa må ej utgå i annan form än såsom ett för dag beräknat belopp, benämnt daghjälp, samt såsom hjälp till täckande av rese- och flyttningkostnader för tillträdande av arbete å annan ort.

Daghjälp må, såvida omständigheterna därtill föranleda, helt eller delvis utgivas i naturaförmåner.

18 §.

Daghjälp må icke utgivas till medlem för söndag, ej heller för annan helgdag, med mindre han var arbets-

Daghjälp må icke utgivas till medlem för söndag, ej heller för annan helgdag, med mindre han var arbets-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

lös nästföregående vardag, eller för lös nästföregående vardag, eller för dag, för vilken han åtnjuter avlöning. dag, för vilken han *trots sin arbetslöshet* åtnjuter avlöning.

19 §.

Medlem av erkänd arbetslöshetskassa, som önskar komma i åtnjutande av daghjälp för viss dag, skall den dag hos organ för den offentliga arbetsförmedlingen personligen söka arbete. Är medlemmen avlägsset boende eller skulle av annan anledning skyldigheten att personligen inställa sig bliva synnerligen betungande för honom eller föreligga eljest särskilda omständigheter, äger arbetsförmedlingsanstalt för viss dag eller visst antal dagar av varje vecka befria honom från denna skyldighet. Av organ för den offentliga arbetsförmedlingen utfärdat intyg om arbetsansökan eller om meddelad befrielse därifrån skall, då understöd sökes, av medlemmen ingivas till kassan.

Intyg, varom i första stycket förmäles, skall bevaras bland kassans handlingar.

20 §.

1 mom. Såsom daghjälp må ej utgivas mer än som svarar mot, för medlem som är familjeförsörjare, fyra femtedelar och för annan medlem tre femtedelar av den i orten vanliga arbetsförtjänsten för arbetsdag för arbetare inom samma yrke och av samma arbetsförmåga som den arbetslöse; och må vad sålunda utgår icke i något fall överstiga sex kronor om dagen.

Daghjälp skall utgöra minst två kronor; dock att daghjälp må utgå med lägre belopp:

1) i fall som följa av första stycket här ovan eller som omförmälas i 2 mom. i denna paragraf eller i 24 § första stycket;

2) till kvinnliga medlemmar eller till medlemmar, vilka ännu icke uppnått viss i stadgarna angiven ålder; dock, utom i fall som avses under 1), med lägst en krona;

3) då tillsynsmyndigheten på grund av särskilda skäl därtill lämnat medgivande.

Såsom familjeförsörjare skall anses den, som har försörjningsskyldighet mot make eller mot barn eller adoptivbarn under 16 år eller som lever i gemensamt bo med och huvudsakligen underhåller föräldrar eller adoptant.

2 mom. Är medlem i erkänd arbetslöshetskassa i anledning av arbetslöshet lagligen berättigad till regelbundet utgående understöd av annan beskaffenhet än fattigvård, må daghjälp till honom utgivas allenast i den mån understödet icke uppgår till den

2 mom. Är medlem i erkänd arbetslöshetskassa i anledning av arbetslöshet lagligen berättigad till regelbundet utgående understöd av annan beskaffenhet än fattigvård, må daghjälp till honom utgivas allenast i den mån understödet icke uppgår till den

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

andel av arbetsförtjänsten, som dag- andel av arbetsförtjänsten, varom i 1
hjälp enligt 1 mom. högst må mot- mom. sägs.
svara.

Kassa äger i sina stadgar föreskriva, att till medlem, vilken uppbär understöd, som i första stycket nämnts, må utgå daghjälp allenast i den mån understödet icke uppgår till den medlemmen eljest tillförsäkrade daghjälp.

3 mom. Erkänd arbetslöshetskassa äger i sina stadgar föreskriva, att daghjälp icke må utgå till medlem, som på grund av driftinskränkning vid det företag, där han är anställd, under varje period om fjorton dagar har arbete ett mindre antal dagar än vid full drift är vanligt.

Har sådan föreskrift icke meddelats, skall dock det antal dagar under varje period om fjorton dagar, för vilka han eljest varit berättigad till daghjälp, minskas med två.

21 §.

1 mom. Erkänd arbetslöshetskassa må till medlem, som icke tidigare uppburit understöd från kassan, utgiva understöd endast därest han för tid under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna *trettiosex* månaderna till kassan erlagt avgifter, motsvarande minst femtiotvå veckoavgifter. Har medlem, som här avses, övergått från klass med lägre daghjälp till klass med högre daghjälp, må den högre daghjälp icke utgivas till honom, med mindre summan av hans för tid under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna *trettiosex* månaderna inbetalade avgifter motsvarar summan av femtiotvå veckoavgifter i den högre klassen, dock att avgifter måste hava efter övergången erlagts för minst *tjugusex* veckor i den högre klassen.

Till medlem, vilken tidigare uppburit understöd från kassan, må understöd utgivas, om han för tid under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna *aderton* månaderna till kassan erlagt avgifter, motsvarande minst *tjugusex* veckoavgifter. Har sådan medlem övergått till klass med

1 mom. Erkänd arbetslöshetskassa må till medlem, som icke tidigare uppburit understöd från kassan, utgiva understöd endast därest han för tid under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna *tjugufyra* månaderna till kassan erlagt avgifter, motsvarande minst femtiotvå veckoavgifter. Har medlem, som här avses, övergått från klass med lägre daghjälp till klass med högre daghjälp, må den högre daghjälp icke utgivas till honom, med mindre summan av hans för tid under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna *tjugufyra* månaderna inbetalade avgifter motsvarar summan av femtiotvå veckoavgifter i den högre klassen, dock att avgifter måste hava efter övergången erlagts för minst *tjugusex* veckor i den högre klassen.

Till medlem, vilken tidigare uppburit understöd från kassan, må understöd utgivas, om han för tid under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna *tolv* månaderna till kassan erlagt avgifter, motsvarande minst *tjugusex* veckoavgifter. Har sådan medlem övergått till klass med

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

högre daghjälp, må den högre daghjälp icke utgivas till honom, med mindre summan av hans för tid under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna *aderton* månaderna inbetalade avgifter motsvarar summan av tjugusex veckoavgifter i den högre klassen, dock att avgifter måste hava efter övergången erlagts för minst tretton veckor i den högre klassen.

Där sjukdom eller värnpliktstjänstgöring varit orsaken till den sista arbetsanställningens avbrytande eller inträffat under tiden efter dennas upphörande, skall vid tillämpning av första och andra styckena bortses från den tid medlemmen av sådan anledning varit förhindrad åtaga sig arbete.

Har medlem på grund av bestämmelserna i 15 § första stycket varit avstängd från understöd, skall vid tillämpning av första och andra styckena i detta moment arbetslösheten anses hava inträtt först vid avstängningstidens slut.

2 mom. Har någon omedelbart före inträdet i kassan varit medlem i annan erkänd arbetslöshetskassa, må, såframt mellan kassorna därom träffas överenskommelse, som av tillsynsmyndigheten godkännes, de avgifter, vilka han erlagt såsom medlem av annan kassa, kunna vid tillämpning av denna paragraf helt eller delvis räknas honom till godo.

Tillsynsmyndigheten må ock medgiva, att medlem, vilken omedelbart före inträdet i kassan varit medlem i sammanslutning för meddelande av arbetslöshetshjälp, som icke antagits till erkänd arbetslöshetskassa, må tillgodoräknas avgifter, vilka han erlagt till nämnda sammanslutning.

3 mom. Har överenskommelse träffats eller medgivande lämnats enligt vad i 2 mom. sägs, skall vid tillämpning av denna förordning med understöd som utgivits av *den erkända arbetslöshetskassan* likställas understöd, vilket utgivits av kassa eller sammanslutning, som överenskommelsen eller medgivandet avser.

4 mom. Vid tillämpning av 1 och 2 mom. må beträffande medlem, som med mellantider tillhört kassan eller annan erkänd arbetslöshetskassa eller sammanslutning, som avses i 2 mom., allenast tagas i betraktande avgifter, som belöpa å tid efter *det han senast*

högre daghjälp, må den högre daghjälp icke utgivas till honom, med mindre summan av hans för tid under de närmast före arbetslöshetens inträdande förflutna *tolv* månaderna inbetalade avgifter motsvarar summan av tjugusex veckoavgifter i den högre klassen, dock att avgifter måste hava efter övergången erlagts för minst tretton veckor i den högre klassen.

3 mom. Vid tillämpning av 1 och 2 mom. må beträffande medlem, som med mellantider tillhört kassan eller annan erkänd arbetslöshetskassa eller sammanslutning, som avses i 2 mom., allenast tagas i betraktande avgifter, som belöpa å tid efter *senaste avbrottet i medlemstiden*.

4 mom. Vid tillämpning av 1 och 2 mom. må beträffande medlem, som med mellantider tillhört kassan, allenast tagas i betraktande understöd, som *uppburits efter senaste avbrottet i medlemstiden*.

Har överenskommelse träffats eller

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

saknade medlemsrätt i sådan kassa eller sammanslutning.

medgivande lämnats enligt vad i 2 mom. sägs, skall vid tillämpning av denna förordning med understöd, som utgivits av *kassan*, likställas understöd, vilket utgivits av kassa eller sammanslutning, som överenskommelsen eller medgivandet avser.

5 mom. Medlem må vid tillämpning av denna paragraf allenast tillgodoräknas avgift, som erlagts för tid, då han för annans räkning mot avlöning använts till arbete, som utförts annorstädes än i medlemmens hem.

22 §.

Daghjälp må icke utgå till medlem för någon dag, med mindre han under nästföregående fjorton dagar varit arbetslös under sex dagar och för dessa dagar företett intyg, som i 19 § sägs. Vid tillämpning härav må hänsyn ej tagas till arbetslöshet under tid, då av annan orsak understöd ej kunnat utgå.

Erkänd arbetslöshetskassa må i sina stadgar föreskriva viss längre karenstid än i första stycket sägs, därvid tiden dock ej må bestämmas längre än till tre månader samt vad i första stycket sägs skall äga giltighet.

Erkänd arbetslöshetskassa må i sina stadgar föreskriva viss längre karenstid än i första stycket sägs, därvid tiden dock ej må bestämmas längre än till tre månader samt *den tid, inom vilken karenstiden må beräknas, ej må bestämmas längre än till sex månader.* Vad i första stycket sägs skall jämväl äga giltighet.

Vad sålunda föreskrivits om iakttagande av karenstid skall icke äga tillämpning, då medlem, som är berättigad till daghjälp, erhåller tillfälligt arbete för högst aderton dagar eller på grund av sjukdom eller värnplikstjänstgöring eller särskild av tillsynsmyndigheten med stöd av sista stycket i denna paragraf meddelad föreskrift ej kan erhålla daghjälp samt omedelbart efter arbetets eller hindrets upphörande ånyo ansöker om daghjälp.

Innesluter understödsförening, som antages eller antagits till erkänd arbetslöshetskassa, medlemmar tillhörande yrke, inom vilket arbetslöshet årligen regelbundet förekommer, eller föreligga eljest särskilda omständigheter, äger tillsynsmyndigheten beträffande vissa medlemmar föreskriva, att daghjälp ej må utgå förrän efter viss längre karenstid än i första stycket sägs, därvid *tiden dock ej må bestämmas längre än till tre månader* samt vad i första stycket sägs

Innesluter understödsförening, som antages eller antagits till erkänd arbetslöshetskassa, medlemmar tillhörande yrke, inom vilket arbetslöshet årligen regelbundet förekommer, eller föreligga eljest särskilda omständigheter, äger tillsynsmyndigheten beträffande vissa medlemmar föreskriva, att daghjälp ej må utgå förrän efter viss längre karenstid än i första stycket sägs, därvid *de i andra stycket omnämnda tider ej må överskridas* samt vad i första stycket sägs skall

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

skall äga giltighet, eller att för viss bestämd tid av året daghjälp över huvud icke må utgå eller att den längsta medgivna understödstiden under loppet av femtiotvå på varandra följande veckor skall uppdelas i två perioder, därvid den ena skall omfatta tid, under vilken arbetslöshet regelbundet förekommer.

äga giltighet, eller att för viss bestämd tid av året daghjälp över huvud icke må utgå eller att den längsta medgivna understödstiden under loppet av femtiotvå på varandra följande veckor skall uppdelas i två perioder, därvid den ena skall omfatta tid, under vilken arbetslöshet regelbundet förekommer.

23 §.

Daghjälp må icke utgå till medlem för mer än sammanlagt etthundratjugu dagar under loppet av femtiotvå på varandra följande veckor. Har erkänd arbetslöshetskassa i sina stadgar bestämt längre karenstid än i 22 § första stycket sägs, må dock understödstiden ökas med högst den tid, varmed karenstiden förlängts.

Ej må den tid, för vilken daghjälp under loppet av femtiotvå på varandra följande veckor längst må utgå, i annat fall än som omförmäles i 24 § första stycket utgöra mindre än nittio dagar.

24 §.

Då någon i 5 § 4) avsedd förutsättning föreligger, må kassans styrelse efter medgivande av tillsynsmyndigheten besluta nedsätta daghjälpens storlek eller minska understödstidens längd.

Beslut, varom nu nämnts, skall avse jämväl dem, som vid beslutets fattande på grund av redan inträffad arbetslöshet äro berättigade till understöd, samt må gälla, intill dess tillsynsmyndigheten annorlunda förordnar.

25 §.

Medlem, som önskar komma i åtnjutande av daghjälp, skall hos sin *siste* arbetsgivare anhålla om intyg, utvisande den tid, anställningen varat, och orsaken till att den upphört eller, där fråga är om daghjälp på grund av minskning i antalet arbetsdagar till följd av driftinskränkning, antalet arbetsdagar under varje period om fjorton dagar. Erhållet intyg skall av medlem överlämnas till kassan, som har att förvara det bland sina handlingar.

Medlem, som önskar komma i åtnjutande av daghjälp, skall hos sin *senaste* arbetsgivare anhålla om intyg, utvisande den tid, anställningen varat, och orsaken till att den upphört eller, där fråga är om daghjälp på grund av minskning i antalet arbetsdagar till följd av driftinskränkning, antalet arbetsdagar under varje period om fjorton dagar. Erhållet intyg skall av medlem överlämnas till kassan, som har att förvara det bland sina handlingar.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

IV. Om stadgarnas bestämmelser rörande avgifter och fondbildning.

26 §.

Erkänd arbetslöshetskassa skall för tid då medlem för annans räkning mot avlöning användes till arbete, som utföres annorstädes än i medlemmens hem, upptaga fasta medlemsavgifter.

De fasta avgifterna skola vara så avvägda, att de i förening med andra för verksamheten avsedda inkomster må antagas förslå till utgivande av tillförsäkrade förmåner, föreskriven fondbildning, förvaltningskostnader och övriga kassan åliggande utgifter. Avgifterna må icke göras olika för olika grupper av kassans medlemmar i vidare mån, än som skäligen föranledes av olikhet medlemmarna emellan i avseende å tillförsäkrade förmåner eller å arbetslöshetsrisk.

Föreskrives i stadgarna, att särskild avgift skall erläggas i samband med inträde i kassan eller övergång till högre understödsklass eller av medlem, som underlåtit att i rätt tid betala fast avgift eller uttaxerat belopp, må dylik särskild avgift icke bestämmas högre, än som enligt tillsynsmyndighetens prövning kan anses skäligt.

27 §.

Erkänd arbetslöshetskassa skall såsom fond avsätta tillgångar, motsvarande i fråga om kassor med 10,000 medlemmar eller däröver minst genomsnittliga beloppet av de tre sistförflutna årens inkomster i form av erlagda avgifter och erhållet statsbidrag, i fråga om kassor med 500 medlemmar eller därunder minst fyra gånger ett på samma sätt beräknat belopp och i fråga om kassor med flera än 500 men färre än 10,000 medlemmar minst det belopp, tillsynsmyndigheten med ledning av här angivna siffror bestämmer.

Utbetalning av understöd må ej påbörjas, förrän tillsynsmyndigheten med hänsyn till fondens storlek samt kassans ekonomiska ställning i övrigt därtill lämnat medgivande.

Överskott å verksamheten skall tillföras fonden.

Fonden får endast tagas i anspråk, i den mån kassans inkomster ej förslå till täckande av kassans löpande utgifter.

Fondens tillgångar skola redovisas:

- 1) i obligationer, som utfärdats eller garanterats av staten;
- 2) i Sveriges allmänna hypoteksbanks eller Konungariket Sveriges stads-
hypotekskassas obligationer;
- 3) i fordringsbevis, utfärdade av riksbanken, bankbolag eller sparbank;
- 4) i obligationer eller andra skuld-
förbindelser, utfärdade eller garante-
rade av svenska kommuner, som till
lånets upptagande eller garanterande
erhållit Konungens tillstånd;
- 4) i obligationer eller andra skuld-
förbindelser, utfärdade eller garante-
rade av kommuner, som till
lånets upp-
tagande eller garanterande
erhållit
Konungens tillstånd;

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

5) med tillsynsmyndighetens medgivande i för kassans verksamhet *avsedd fastighet*; dock att i varje fall åbyggnad å fastigheten skall vara brandförsäkrad i något med vederbörligen fastställd bolagsordning försett brandförsäkringsbolag inom riket.

5) med tillsynsmyndighetens medgivande i *fastighet, avsedd* för kassans verksamhet; dock att i varje fall åbyggnad å fastigheten skall vara brandförsäkrad i något med vederbörligen fastställd bolagsordning försett brandförsäkringsbolag inom riket.

V. Om stadgarnas bestämmelser rörande styrelse och revisorer samt rörande utövande av den befogenhet, som tillkommer sammanträde med arbetslöshetskassa.

28 §.

Av erkänd arbetslöshetskassas styrelse skall tillsynsmyndigheten efter förslag av kassan utse en ledamot.

Tillsynsmyndigheten skall jämväl utse en av kassans revisorer.

Styrelseledamot och revisor, som utsetts av tillsynsmyndigheten, äga för uppdragets fullgörande uppbära arvode från statsverket med belopp, som av tillsynsmyndigheten bestämmas.

Av erkänd arbetslöshetskassas styrelse skall tillsynsmyndigheten efter förslag av kassan utse en ledamot *jämte suppleant för honom.*

Tillsynsmyndigheten skall jämväl utse en av kassans revisorer *jämte suppleant för honom.*

29 §.

I erkänd arbetslöshetskassa, som har lokalavdelningar å olika orter, skall den befogenhet, som tillkommer sammanträde med kassan, helt utövas av valda ombud.

VI. Om tillsyn å erkända arbetslöshetskassor så ock om återkallande av antagande.

30 §.

Hos tillsynsmyndigheten skall över erkända arbetslöshetskassor föras en förteckning, vilken beträffande envar sådan kassa skall innehålla hänvisning till inskrivningar rörande kassan i understödsföreningsregistret samt uppgift om kassans verksamhetsområde och postadress. Har kassa medgivits att utöva verksamhet med lägre medlemsantal än 500, skall uppgift jämväl härom intagas i förteckningen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

31 §.

Erkänd arbetslöshetskassas räkenskaper skola avslutas för kalenderår samt föras i enlighet med bokföringslagen den 31 maj 1929 jämte de särskilda föreskrifter, som tillsynsmyndigheten därutöver meddelar.

I balansräkningen skall såsom skuld upptagas ett belopp, minst motsvarande det för kassa av ifrågavarande storlek föreskrivna lägsta fondbeloppet.

32 §.

Det tillkommer tillsynsmyndigheten att övervaka, att erkänd arbetslöshetskassa bedriver sin verksamhet i enlighet med bestämmelserna i denna förordning och på ett i övrigt ändamålsenligt sätt, och har tillsynsmyndigheten jämväl att tillhandagå med råd och upplysningar ej mindre i fråga om åtgärder, som må erfordras för antagande, än även beträffande det lämpliga inrättandet av verksamheten.

Det tillkommer tillsynsmyndigheten att övervaka, att erkänd arbetslöshetskassa bedriver sin verksamhet i enlighet med bestämmelserna i denna förordning och *kassans stadgar samt* på ett i övrigt ändamålsenligt sätt, och har tillsynsmyndigheten jämväl att tillhandagå med råd och upplysningar ej mindre i fråga om åtgärder, som må erfordras för antagande, än även beträffande det lämpliga inrättandet av verksamheten.

Erkänd arbetslöshetskassa är pliktig att när som helst bereda tillsynsmyndigheten eller dess ombud tillfälle att granska kassans räkenskaper, protokoll och övriga handlingar samt att lämna dem tillträde till sammanträden med kassan eller dess styrelse. Kassa åligger ock att till tillsynsmyndigheten insända de handlingar och uppgifter rörande verksamheten, som av nämnda myndighet äskas.

Närmare bestämmelser om övervakandet av de erkända arbetslöshetskassorna meddelas av Konungen.

33 §.

Har medlemsantalet i erkänd arbetslöshetskassa nedgått under 500 eller, i fråga om kassa, som medgivits utöva verksamhet med lägre medlemsantal än 500, under det tal, som tillsynsmyndigheten bestämt, åligger det styrelsen för kassan att ofördröjligen därom göra anmälan hos tillsynsmyndigheten.

I anledning av anmälan, som nu sagts, har tillsynsmyndigheten att, så snart ske kan, meddela beslut, huruvida det må vara kassan medgivet att med mindre medlemsantal, än ovan för varje särskilt fall avsetts, fortsätta sin verksamhet som erkänd arbetslöshetskassa. Lämnas sådant medgivande, skall tillsynsmyndigheten tillika bestämma visst tal, under vilket kassans medlemsantal ej må nedgå, vid äventyr att medgivandet återkallas.

Har medgivande, som i nästföregående stycke sägs, ej lämnats eller har sådant medgivande lämnats och kassans medlemsantal därefter nedgått under det nya talet och detta icke inom tre månader åter uppnåtts, skall kassan vara pliktig att träda i likvidation.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

34 §.

Finner tillsynsmyndigheten, att avvikelse från denna förordning förekommer eller att eljest anledning till anmärkning mot erkänd arbetslöshetskassas verksamhet föreligger, äger tillsynsmyndigheten meddela kassan anvisning att vidtaga den åtgärd eller den förändring av kassans verksamhet, som prövas erforderlig, därvid tillsynsmyndigheten skall bestämma viss skälig tid, inom vilken anvisad åtgärd eller förändring skall hava vidtagits.

Finnes erkänd arbetslöshetskassa icke tillbörligen ställa sig sålunda meddelad anvisning till efterrättelse, må antagandet återkallas eller kassan förklarar vara rätten till statsbidrag helt eller delvis för viss tid förlustig.

Har anvisning enligt 82 § i lagen om understödsföreningar meddelats erkänd arbetslöshetskassa och finnes kassan icke tillbörligen ställa sig anvisningen till efterrättelse, må tillsynsmyndigheten, där den ej finner skäl föreligga att tillämpa i nämnda paragraf därför stadgad påföljd, förfara enligt andra stycket här ovan.

Återkallande av antagande må ej ske utan att tillfälle lämnats kassan att å sammanträde fatta beslut i anledning av lämnad anvisning.

35 §.

Om delgivning av beslut, som av tillsynsmyndigheten meddelats enligt denna förordning, så ock om besvär över sådant beslut skall gälla vad i 83 § i lagen om understödsföreningar finnes stadgat; dock må klagan icke föras över beslut, som av tillsynsmyndigheten meddelats angående beskaffenheten av arbetskonflikt inom område, där kollektivavtal gäller.

36 §.

I enlighet med bestämmelser, som Konungen meddelar, skall utses en nämnd, bestående av personer med sakkunskap beträffande arbetslöshetsfrågor, vilken nämnd skall hava att sammanträda inför tillsynsmyndigheten för att samråda med denna myndighet i angelägenheter, som röra de erkända arbetslöshetskassorna.

VII. Straffbestämmelser.

37 §.

Styrelseledamot eller annan, som vid ansökan om antagande mot bättre vetande meddelar oriktig uppgift, straffes med dagsböter.

Försummas anmälan, som är föreskriven i 33 §, straffes den försumlige med böter från och med fem till och med trehundra kronor.

38 §.

Böter, som ådömas enligt denna förordning, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas gäldande, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Försummelse att göra anmälan, som är föreskriven i 33 §, skall åtalas vid allmän underrätt i den ort, där kassans styrelse enligt stadgarna har sitt säte.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1934.

D.

att Kungl. Maj:ts i ifrågavarande proposition framlagda förslag till

1) förordning om riksförsäkringsanstaltens uppbörd av avgifter jämlikt lagen angående bidrag från arbetsgivare till bestridande av statens omkostnader för de erkända arbetslöshetskassorna och den offentliga arbetsförmedlingen, samt

2) förordning om ändrad lydelse av § 5 i förordningen den 31 mars 1922 (nr 130) angående uppbörd av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete

icke må av riksdagen bifallas.

E.

att de i anledning av ifrågavarande proposition väckta motionerna av

fröken Hesselgren och herr Bergström (I: 318) ävensom fru Nordgren m. fl. (II: 489),

herr Löfvander m. fl. (I: 319) ävensom herr Gustafson i Vimmerby m. fl. (II: 488).

herrar Sam Larsson och Elof Andersson (I: 334) ävensom herr Jeppsson m. fl. (II: 498),

herr Pålsson (I: 336),

herr Spångberg m. fl. (II: 496),

herrar Hagberg i Luleå och Brädefors (II: 497) samt

herr Petersson i Lerbäckaby m. fl. (II: 499),

i den mån de icke blivit tillstyrkta eller eljest beaktade genom vad utskottet ovan hemställt, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 13 juni 1933.

På särskilda utskottets vägnar:

FELIX HAMRIN.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sigfrid Hansson, Bårg, Trygger, Johansson* i Fredrikslund, *von Stockenström, Westman, Hagman, Wohlin, Sam Larsson, Lindström, Sandén* och *Bagge*; samt

från andra kammaren: herrar *Hamrin, Jansson* i Falun, *Lindman, Lindqvist, Olsson* i Kullenbergstorp, *Fast, Linnér, Pehrsson* i Bramstorp, *Andersson* i Tungeå, *Norling, Persson* i Tidaholm och *Petersson* i Lerbäcksbyn.

Reservationer:

1:o) av herrar *Trygger, Johansson* i Fredrikslund, *Bagge, Lindman, Linnér* och *Petersson* i Lerbäcksbyn, som

a) ansett, att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

»Socialförsäkringen är en av den moderna socialpolitikens främsta landvinningar, icke minst därigenom att den gjort det möjligt för små inkomstagare att själva bidra till sin försörjning, när förvärvsförmågan uteblir, och sålunda vid sådana tillfällen erhålla rätt till uppehälle utan behovsprövning och utan andra villkor än att försäkringsfallet verkligen inträffat. Socialförsäkringens olika grenar ha därför med rätta av den svenska staten på olika sätt och i stor omfattning uppmuntrats och understötts. Förutsättningen för att socialförsäkringen skall få denna innebörd är emellertid, att riskerna för utebliven förvärvsförmåga verkligen äro försäkringsbara; eljest urartar socialförsäkringen till ett system av automatisk utdelning av understöd utan behovsprövning och utan de garantier i övrigt, som erfarenheten visat vara ur samhällssynpunkt nödvändiga. Konsekvenserna av en sådan form av understödsverksamhet bliva särskilt betänkliga, när det gäller de arbetsföra, något som även hittills beaktats inom den svenska arbetslöshetspolitiken och erkänts inom så gott som alla läger oberoende av politisk åskådning.

Strävandena bland arbetarna att genom arbetslöshetskassor söka åstadkomma självförsörjning vid arbetslöshet äro värda allt erkännande. Tanken att det allmänna på sätt som sker inom socialförsäkringen borde stödja dessa strävanden bl. a. genom bidrag av allmänna medel ligger nära till hands. Hur behjärtansvärt detta än kan synas, har man emellertid skyldighet att närmare undersöka, huruvida den ovan angivna förutsättningen för varje slag av socialförsäkring verkligen föreligger på detta område eller om ej de faktiska förhållandena göra det nödvändigt att i första hand söka andra former för den hjälp från det allmänna sida åt de ofrivilligt arbetslösa, varom alla äro eniga.

Inom alla grenar av socialförsäkring medför uppgiften att på förhand beräkna, fördela och efter angivna regler begränsa försäkringsfallen, så att en uppskattning av risken kan med erforderlig tillförlitlighet genomföras, stora svårigheter, vilka nödvändiggöra att man går fram med mycket stor försiktighet, för att icke de ekonomiska och sociala följdverkningarna skola bliva

nedbrytande. Utskottet har icke kunnat undgå att finna, att dessa svårigheter äro vid den s. k. arbetslöshetsförsäkringen vida större än inom den egentliga socialförsäkringen. I det föreliggande förslaget har man sökt att minska dessa svårigheter genom att tilldela arbetslöshetsförsäkringen en skäligen begränsad uppgift och genom att suppleras den med bestämmelser rörande hjälpverksamhet i annan form åt arbetslösa, som uttömt sin rätt till daghjälp från arbetslöshetskassan eller som ej tillhöra en sådan. Härigenom har arbetslöshetsförsäkringens effektivitet och betydelse i hög grad kringskurits; men detta oaktat blir arbetslöshetsrisken ändock allttjämt oberäknelig. När arbetslösheten av olika orsaker når en vid beräkningen av avgifterna ej avsedd omfattning, är det sannolikt, att försäkringsramen kommer att sprängas genom krav på utvidgningar och hjälp från det allmänna, som från början i olika avseenden djupt engagerats i den föreslagna formen för arbetslöshetsförsäkring. Om daghjälp vid en massanhopning av arbetslösa ej kan utbetalas i avtalad omfattning eller, efter det ersättningsperioden gått till ända, understödsbehovet kvarstår, ligger det nära till hands för de arbetslösa att betrakta vidgat bistånd från samhället såsom ett rättsanspråk. Anordningen kommer i sådant fall att leda till en urartad form av socialförsäkring av det slag som tidigare omnämnts och att övergå till en automatisk utbetalning av kontantunderstöd i stor skala utan behovsprövning. Följderna härav måste te sig skrämmande.

En synnerligen betydelsefull omständighet är, att försäkringstagarna i en arbetslöshetsförsäkring själva såväl kollektivt som individuellt kunna medverka till arbetslöshetsriskens utbredning, vilket ytterligare medför, att denna risk icke kan anses försäkringsbar i vanlig mening.

Förhållandet sammanhänger med att arbetslöshetsförsäkringen i de former, som hittills använts för densamma, är en försäkring mot risken att behöva taga arbete *under en viss lön*. Propositionens innebörd i detta avseende är obestridlig. Försäkringen kan därigenom bidra till att skapa lönelägen, vilka åstadkomma ökad arbetslöshet.

Vad beträffar den enskildes arbetsvillighet kommer denna vid en dylik försäkring att enbart prövas därigenom att man konstaterar, att den arbetslöse anlitat den offentliga arbetsförmedlingen och ej nekat antaga »lämpligt» arbete. I sistnämnda begrepp ligger en påtaglig svaghet ur försäkringssynpunkt. Men även bortsett härifrån kan den nämnda garantien särskilt under svårare arbetslöshetsperioder icke bliva särskilt effektiv, och den enskilde kan genom att ej med tillräcklig energi själv söka arbete öka sin arbetslöshetsrisk.

Båda dessa omständigheter bidra till att de försäkrades risk icke kan med tillräcklig säkerhet beräknas.

Den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen i vårt land har hittills varit begränsad till vissa ekonomiskt starka arbetargrupper. Det är sannolikt att även det föreliggande förslaget skulle i huvudsak komma allenast de bättre ställda arbetarna till godo. I det föreliggande förslaget söker man visserligen befordra en tillslutning på bredare bas genom själva reglerna för subventioneringen. Man måste dock starkt ifrågasätta anordningens effektivitet, och i

vilket fall som helst torde med all sannolikhet den egentliga landsbygdsbefolkningen komma att stanna utanför försäkringen. Erfarenheten från andra grenar av den frivilliga socialförsäkringen visar, hur svårt det är att vinna önskvärd anslutning utanför industriarbetarnas led, även då försäkringen icke såsom i detta fall är i huvudsak uppbyggd på fackföreningsorganisationen. Enligt förslaget skulle därjämte hemindustriens arbetare uteslutas. Det kan därför befaras, att efter införandet av arbetslöshetsförsäkringen den påfallande skillnaden mellan olika arbetarekategoriers löner och övriga ekonomiska förmåner skulle komma att ytterligare befastas.

Det kan ej heller förbises, att en anknytning till fackföreningarna, som förslaget innebär, skulle kunna medföra betänkliga följder, då kassorna bland annat skulle ha att avgöra vad som skulle anses utgöra lämpligt arbete, vilket de försäkrade vore skyldiga att antaga vid risk av daghjälpens indragande. De uttalanden som framkommit i sammanhang med behandlingen av begreppen 'vanlig lön' och 'skäligen lön' äro i detta avseende belysande.

Man torde allmänt vara ense om, att den föreslagna arbetslöshetsförsäkringen icke skulle få nämnvärd betydelse för nu rådande arbetslöshet. Med andra ord: tidsläget är ingen objektiv motivering för att påskynda avgörandet. Å andra sidan kommer försäkringen att inom få år lägga nya betydande bördor på samhället och de enskilda. Under en period, då arbetslösheten ställer utomordentliga krav på skattebetalarna och de ekonomiska utsikterna i varje fall äro mycket ovissa, måste en sådan anordning, vilken erfarenheten visar vara synnerligen svår att avskaffa även när dess betänkliga följder blivit fullt uppenbara, väcka stora betänkligheter.

På grund av vad utskottet sålunda anfört, kan utskottet ej bifalla Kungl. Maj:ts förslag om införande av en arbetslöshetsförsäkring, utan hemställer utskottet,

A.

att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 319 av herr Löfvander m. fl. och II: 488 av herr Gustafson i Vimmerby m. fl. ävensom II: 499 av herr Petersson i Lerbäcksbym m. fl., avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 209, samt

B.

att de i anledning av ifrågavarande proposition väckta motionerna av

fröken Hesselgren och herr Bergström (I: 318) ävensom fru Nordgren m. fl. (II: 489),

herrar Sam Larsson och Elof Andersson (I: 334) ävensom herr Jeppsson m. fl. (II: 498),

herr Pålsson (I: 336),

herr Spångberg m. fl. (II: 496), samt

herrar Hagberg i Luleå och Brädefors (II: 497)

icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda»;

b) för den händelse yrkandet om avslag å Kungl. Maj:ts proposition icke skulle av riksdagen bifallas, ansett, att nedannämnda paragrafer i förordningen om erkända arbetslöshetskassor böra hava följande lydelse:

15 §.

Till den, som frivilligt utan giltig anledning lämnat sitt arbete eller på grund av otillbörligt uppförande skilts från arbetet eller avvisat erbjudet lämpligt arbete, må understöd icke utgivas för de fyra närmast följande verkorna efter det sådant förhållande inträffat.

Erbjudet arbete skall anses lämpligt under förutsättning,

att det motsvarar arbetarens krafter och färdigheter,

att det är förenat med avlöning, som prövas vara skälig i förhållande till i arbetsorten förekommande avlöning för sådant arbete,

att det icke hänför sig till arbetsplats, där arbetskonflikt råder, samt

att icke heller eljest särskilda omständigheter föreligga med hänsyn till sökandens personliga förhållanden eller arbetets natur.

Arbete, vilket enligt vad därom särskilt är stadgat, anordnats som statligt eller statskommunalt reservarbete, skall, oavsett lörens storlek, anses som lämpligt arbete.

Vad sålunda stadgats angående arbetskonflikt skall icke äga avseende å konflikt, som befunnits strida mot kollektivavtal eller lagen om kollektivavtal eller av tillsynsmyndigheten förklarats eljest vara av den särskilda beskaffenhet, att skälig anledning till arbetsvägran icke förelegat; dock att inom område, där kollektivavtal gäller, sådan förklaring skall äga giltighet allenast för tid intill dess arbetsdomstolen eller, där enligt avtal tvisten må hänskjutas till skiljemän, dessa meddelat beslut angående konflikten.

16 §.

Det ankommer på tillsynsmyndigheten att avgöra, huruvida understöd må utgivas under tiden för arbetskonflikt. Vid tillsynsmyndighetens prövning skall särskilt iakttagas:

att daghjälp icke må utgå till den, som är indragen i arbetskonflikt (strejk eller lockout) eller som eljest blir arbetslös på grund av konflikten, dock att i sistnämnda fall tillsynsmyndigheten äger rätt att, då särskilda skäl därtill föreligga, medgiva undantag;

att vid allmän konflikt inom ett yrke eller en industri daghjälp icke må utgå till de arbetare, som tillhöra yrket eller industrin inom landet eller på den ort, där konflikten råder, och som icke, i enlighet med vad därom finnes särskilt stadgat, överförts till det lokala arbetskraftsöverskottet; samt

att på enahanda sätt, som nyss sagts i fråga om allmän konflikt, skall förfaras vid sådan partiell konflikt, om vilken det gäller, att den kan anses vara ett led i en aktion med syfte att inverka på de allmänna löne- och arbetsvillkoren inom området i fråga.

20 § 2 mom.

Är medlem i erkänd arbetslöshetskassa i anledning av arbetslöshet lagligen berättigad till regelbundet utgående understöd av annan beskaffenhet än fattigvård, må daghjälp till honom utgivas allenast i den mån understödet icke uppgår till vad daghjälpen enligt 1 mom. högst må utgöra.

Kassa äger i sina stadgar föreskriva, att till medlem, vilken uppbär understöd, som i första stycket nämnts, må utgå daghjälp allenast i den mån understödet icke uppgår till den medlemmen eljest tillförsäkrade daghjälpen.

21 § 5 mom.

Medlem må vid tillämpning av denna paragraf allenast tillgodoräknas avgift, som erlagts för tid, då han för annans räkning mot avlöning använts till arbete.

26 § första stycket.

Erkänd arbetslöshetskassa skall för tid, då medlem för annans räkning mot avlöning användes till arbete, upptaga fasta medlemsavgifter;

c) under härovan under b) angiven förutsättning ansett, att utskottets motivering i nedannämnda avseenden bör erhålla följande lydelse:

Motiveringen till 15 § beträffande erbjudet arbetes lämplighet med hänsyn till lörens storlek (utlåtandet sid. 33):

»Av den lämnade redogörelsen har framgått, att den här behandlade frågan icke blott äger betydelse för arbetslöshetsförsäkringen utan att den jämväl beträffande rätten till anvisning till reservarbete eller till kontantunderstöd spelar en viktig roll. Utskottet, som funnit denna fråga böra bedömas på enhetligt sätt, vill alltså här med utgångspunkt från försäkringsförslaget företaga den till bedömande i ett sammanhang.

I anslutning till sin i annat utlåtande angivna allmänna uppfattning håller utskottet före, att arbetslöshetshjälpen i sin helhet — och således även arbetslöshetsförsäkringen — bör anordnas så, att densamma icke mer än oundvikligt inverkar på den fria lönebildningen på arbetsmarknaden. Ur denna synpunkt är det nödvändigt att uppehålla fordringen, att den som söker daghjälp icke må avvisa arbete med lön, som prövas vara skälig.

Tillämpningen härav ifrågakommer endast, då arbetare vägrar att åtaga sig arbete till lön, som av vederbörande arbetslöshetskommitté eller arbetslöshetskassa prövas vara skälig. Uppenbarligen böra arbetslöshetskommittéerna i påkommande mera tveksamma fall äga påkalla råd och bistånd från tillsynsmyndighetens sida. Vad angår arbetslöshetskassorna följer detta direkt av föreslagna bestämmelser om tillsynsmyndighetens överinseende över kassorna.

Även frågan om och i vad mån skyldigheten för hjälpsökande att åtaga sig arbete till viss lön kan påverkas av lagstiftningen angående kollektivavtal torde böra prövas på enahanda sätt. Därvid kommer givetvis vederbörlig hänsyn

att tagas till de tolkningar av kollektivavtalslagens innebörd, som framkomma genom arbetsdomstolens praxis.

På sålunda anförda skäl tillstyrker utskottet i vad avser försäkringen bifall till de av herr Sam Larsson m. fl. (I: 334) och av herr Jeppsson m. fl. (II: 498) väckta motionerna i förevarande avseende.

I överensstämmelse härmed anser utskottet, att utestängning från hänvisning till statligt eller statskommunalt reservarbete samt från kontantunderstöd med statsbidrag skall drabba den, som avvisar erbjudet arbete, där lönen finnes vara skälig.»

Motiveringen till 15 § beträffande arbetslöshetsförsäkringens anknytning till reservarbetslinjen (utlåtandet sid. 35—36):

»Enligt den av utskottet förordade formen för anordnande av allmänna arbeten till motverkande av arbetslösheten är reservarbetslinjen bibehållen. Avlöningen vid reservarbete skall fastställas av statens arbetslöshetskommission enligt nu gällande regler och kommer således att understiga lägsta grovarbetarlönen i orten.

I den officiella statistiken upptagas de vid reservarbete sysselsatta arbetarna såsom arbetslösa. Från försäkringens synpunkt finnes emellertid ej anledning att betrakta en vid reservarbete sysselsatt arbetare som arbetslös, utan han bör helt jämföras med den, som är sysselsatt vid arbete å öppna arbetsmarknaden. Härav följer, att en reservarbetare har skyldighet och rätt att inbetala avgifter till sin kassa, att han på grund av sådana avgifter kan bli understödsberättigad samt att ny arbetslöshet anses hava inträtt vid reservarbetets upphörande, därest annan sysselsättning ej samtidigt erhålles, men att den som frivilligt utan giltig anledning lämnar ett reservarbete ej må uppbära daghjälp under fyra veckors tid. Särskild bestämmelse om att reservarbete i dessa avseenden skall vara likställt med annat arbete synes ej behöva meddelas i förordningen.

Enligt den i det föregående givna definitionen på vad som skall förstås med lämpligt arbete läres väl skyldighet ej förefinnas för de försäkrade att antaga hänvisning till reservarbete. Utskottet kan emellertid ej finna annat än att skyldighet att antaga sådan hänvisning alltid bör föreligga. Reservarbete är en bland samhällets hjälpformer emot arbetslösheten, och det kan ej anses riktigt, att den som utan giltig anledning vägrar att inställa sig vid reservarbete skall kunna åtnjuta kontant understöd med statsbidrag från en arbetslöshetskassa. Utskottet förordar således, att i förordningen införes bestämmelse om skyldighet för de försäkrade att vid risk av understödets indragande antaga hänvisning till reservarbete. Skyldighet att antaga sådan hänvisning bör dock lämpligen endast stadgas beträffande statliga och statskommunala reservarbeten.»

Motiveringen beträffande förhållandet till fattigvården (utlåtandet sid. 47—48):

»Genom den — — — se sid. 47 — — — försvåras kontrollmöjligheterna.

Det är — — — till fattigvården.

De av utskottet nu förordade reglerna synas böra gälla i lika grad för statliga och statskommunala reserverbeten som för kommunalt kontantunderstöd med statsbidrag. Däremot lärer ej nu böra till behandling upptagas frågan om den rent kommunala understödsverksamhetens ordnande utan synes man för denna fråga böra avvakta det förslag, som av organisationssakkunniga kan komma att framläggas.

Vad arbetslöshetsförsäkringen — — — allmänna fattigvården.

Därest ifrågavarande — — — förnyad omprövning.»

Motiveringen till 16 § (utlåtandet sid. 26—29):

»Som grundläggande regel för den statliga arbetslöshetshjälpens förhållande till arbetskonflikter har hittills varit erkänt, att staten skall iakttaga neutralitet vid arbetskonflikter. Det innebär ett skarpt avsteg härifrån, då departementschefen nu ifrågasätter, huruvida nämnda krav över huvud har någon gripbar mening. Utskottet anser därför nödvändigt att ånyo fastslå principens giltighet.

Detta måste i första hand innebära, att de, som äro indragna i arbetskonflikt, icke kunna tillerkännas arbetslöshetshjälp. Med indragna i arbetskonflikt (*direkta deltagare*) avses härvid främst de arbetare, som blivit arbetslösa på grund av konflikt. Andra fall kunna finnas, då arbetare, som redan äro arbetslösa, måste anses som indragna i konflikt, t. ex. vid mera temporärt eller säsongvis bedrivna arbeten, där en mer eller mindre fast arbetarstam finnes och där konflikt utbryter, innan arbetet upptages för säsongen. Som exempel må nämnas skogsavverkning, tegelbruk, mindre sågverk m. m. Det torde ankomma på tillsynsmyndigheten att i varje fall träffa avgörande härom.

Under det att enighet lärer råda om att de direkta deltagarna i konflikt skola avstängas från arbetslöshetshjälp, råda delade meningar i avseende å denna hjälps förhållande till sådan arbetslöshet, som antingen uppkommer som en följd av konflikt (sekundär arbetslöshet) eller som är befintlig redan vid konfliktutbrott.

Vad den *sekundära* konfliktarbetslösheten beträffar, må framhållas, att enligt hittills tillämpad praxis arbetslöshetshjälp ej medgivits vid arbetslöshet, som uppkommit på grund av konflikt vid industrier eller företag, som stå i mera direkt produktionssammanhang med det konfliktberörda företaget. En mera långtgående följdverkan torde härvid ej hava tillämpats. Även om löne- och övriga anställningsvillkor för de sekundärt arbetslösa ej rönt inverkan av konflikten, har likväl avstängning ansetts böra äga rum.

Till förtydligande av innebörden av de sekundärt arbetslösas avstängning må följande exempel anföras. Om konflikt utbryter vid sorteringsställe i flottled, varigenom virke ej framkommer till sågverk och andra träförädlingsindustrier i orten, bli, i brist på råvara, arbetarna vid nyssnämnda industrier arbetslösa. Liknande förhållanden inträffade vid vissa sågverk under massakonflikten 1932. I dylika fall anser utskottet, att arbetarparten enligt neutralitetsregeln bör bära kostnaderna för de sekundärt arbetslösas underhåll

och att således liksom hittills arbetslöshetshjälp ej skall utgå. Erkännes detta som riktigt, kan man emellertid icke godkänna den i herr Sam Larssons motion föreslagna formuleringen, vilken för avstängning från arbetslöshetshjälp förutsätter inverkan genom konflikten på löne- och anställningsvillkoren. En avstängning av sågverksarbetarna under massakonflikten skulle således ej ha kunnat ske, då de och massaarbetarna ha skilda avtal.

Emellertid har en granskning av de avstängningar, som förekommit under arbetslöshetskommissionens praxis, givit vid handen, att i ett särskilt fall det synes kunna ifrågasättas, om ej sådan avstängning medfört en viss hårdhet. Att på tillfredsställande sätt beskriva liknande undantagsfall möter emellertid stora svårigheter. Utskottet har därför velat föreslå en viss dispensbefogenhet för tillsynsmyndigheten.

Beträffande *de före en konflikt arbetslösa* torde tvivel icke råda därom att de i många fall påverkas av konfliktens utgång och således måste anses vara indragna i densamma. Såsom exempel härpå torde det vara tillräckligt att hänvisa till det stora antalet arbetslösa byggnadsarbetare, vilka under pågående konflikt komme att enligt herr Sam Larssons förslag erhålla arbetslöshetsunderstöd från samhället. Enligt utskottets mening däremot böra de på grund av sin samhörighet med yrket avstängas från understöd. Å andra sidan finner utskottet, att anvisningar böra givas till förhindrande av att vissa grupper av de förut arbetslösa orättmätigt träffas av avstängning.

I detta avseende synes i huvudsak det av 1923 års riksdag anvisade sättet om överförande enligt vissa grunder av arbetslösa till det lokala arbetskraftsöverskottet alltjämt lämna bästa resultat. Härigenom befrias sådana arbetslösa, som på grund av driftsnedläggelse, rationalisering o. d. förlorat möjligheten att inom överskådlig tid vinna återanställning inom sitt yrkesområde, från inverkan på arbetslöshetshjälpens av en inom yrket uppkommen konflikt.

Då det i vissa fall förekommit, att de lokala arbetslöshetsorganen icke förstått att rätt tillämpa nyssnämnda regel angående det lokala arbetskraftsöverskottet, torde ökad upplysningsverksamhet och strängare tillsyn över lokalorganen böra förordas i avsikt att åstadkomma en sådan tillämpning av bestämmelserna, att åsyftad verkan ernås. I annat sammanhang kommer utskottet att förorda en utökning av arbetslöshetskommissionens sociala avdelning, varigenom det torde bliva möjligt att bl. a. ägna den nu behandlade frågan tillräcklig uppmärksamhet.

Emellertid visar erfarenheten att en annan modifikation i visst avseende är påkallad. Vid vissa konflikter, som beröra sådant arbete, där icke-yrkesskicklig arbetskraft utan svårighet kan anställas, hava konfliktdirektiven understundom — då det varit fråga om allmän konflikt eller partiell konflikt med allmänna verkningar — kommit att verka väl hårt beträffande dels de arbetslösa, som hänförts till det lokala arbetskraftsöverskottet dels den merendels stora gruppen yngre arbetslösa, vilka såsom yrkeslösa bokförts i diversearbetargruppen.

Hittills hava exempelvis f. d. järnbruksarbetare, som sålunda tillhöra det lokala arbetskraftsöverskottet, betraktats som grov- och diversearbetare

liksom nyssnämnda yngre arbetslösa och därför vid konflikter berörande grov- arbete kunnat bliva avstängda. Man torde sålunda böra utbygga begreppet 'lokalt arbetskraftsöverskott' på så sätt, att även från grov- och diversearbetar- gruppen en överföring till det lokala arbetskraftsöverskottet kan äga rum.

Vad till sist angår *partiella konflikter utan allmänna verkningar* har utskot- tet funnit, att de nuvarande bestämmelserna i detta avseende, vilka infördes av 1926 års riksdag, i praktiken visat sig äga vida mindre betydelse än man då torde ha antagit. Direktiven böra i denna del ändras därhän, att arbets- hänvisning endast bör ifrågakomma vid lag- eller avtalsstridiga konflikter och vid okynneskonflikter. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om de många störande ingripanden, som under senare tid förekommit på arbetsmark- naden, bakom vilka endast stått ett mindretal eller ofta inga alls av de arbe- tande och varvid ofta framförts ohemula och ogenomförbara krav. Det all- männa bör i sin hjälpverksamhet för de arbetslösa icke handla så, att en ut- veckling av dessa tendenser befordras.

Ovan angivna och närmare motiverade regler torde kunna sammanfattas så- lunda:

'Inträffar arbetskonflikt, ankommer det på tillsynsmyndigheten att avgöra, huruvida och i vad mån offentlig arbetslöshetshjälp må utgå. Härvid skall särskilt iakttagas,

att statlig arbetslöshetshjälp icke må utgå till den, som är indragen i ar- betskonflikt (strejk, blockad, lockout m. m.) eller som eljest blir arbetslös på grund av konflikten, dock att i sistnämnda fall tillsynsmyndigheten äger rätt att, då särskilda skäl därtill föreligga, medgiva undantag;

att vid *allmän konflikt* inom ett yrke eller en industri all statens hjälpverk- samhet skall upphöra och samtliga de arbetare, som anses tillhöra yrket eller industrien inom landet eller på den ort, där konflikten råder, och som icke blivit överförda till det lokala arbetskraftsöverskottet enligt vad nedan säges, avstängas från arbetslöshetshjälp; samt

att på enahanda sätt, som nyss sagts i fråga om allmän konflikt, skall för- faras beträffande sådan *partiell konflikt*, om vilken det gäller, att den kan anses vara ett led i en aktion med syfte att inverka på de allmänna löne- och arbets- villkoren inom området ifråga.

Vid annan partiell konflikt än här ovan omförmäles (*partiell konflikt utan allmänna verkningar*) må hänvisning av arbetssökande till därav berört ar- betsställe äga rum, då arbetskonflikten befunnits strida mot kollektivavtal eller lagen om kollektivavtal eller av tillsynsmyndigheten förklarats eljest vara av den beskaffenhet, att skälig anledning till arbetsvägran icke förelegat, dock att i de fall, där dylik förklaring rör tvist om kollektivavtals bestånd, innebörd eller tillämpning, densamma skall äga giltighet allenast för tid intill dess arbetsdomstolen eller, där enligt avtal tvisten må hänskjutas till skiljemän, dessa meddelat beslut angående konflikten.

Har arbetare en längre tid saknat anställning i det yrke eller den industri han tillhört eller har han därinom icke i nämnvärd omfattning haft arbete och kan det antagas, att han icke under en närmare framtid åter kan erhålla an-

ställning inom yrket eller industrin, må han överföras till det lokala arbetskraftsöverskottet. Dit överförd arbetare skall icke till följd av konflikt inom det yrke eller den industri han tillhört hindras att erhålla arbetslöshetshjälp.»

Motiveringen till 20 § 2 mom. (utlåtandet sid. 51 styckena 3 o. 4):

»I 2 mom — — — sid. 51 — — — tillförsäkrade daghjälp.

Det övertvägande antalet fall, då medlemmar i en erkänd arbetslöshetskassa komma att i anledning av arbetslöshet vara lagligen berättigade till regelbundet utgående understöd av annan beskaffenhet än fattigvård, torde komma att utgöras av sådana, då medlemmarna vid sidan av den erkända kassan bildat en fristående arbetslöshetskassa för att förstärka daghjälpen storlek. Det kan emellertid icke anses riktigt, att staten skall lämna bidrag till försäkring av sådana arbetare, som äro i den ekonomiska ställning, att de vid sidan av försäkringen uteslutande genom egna avgifter förskaffa sig ett högre understöd. Att daghjälpen maximibelopp bestämts till sex kronor måste bero på att detta belopp ansetts tillräckligt för en nödtorftig försörjning även på dyrare orter. Jämväl på grund härav saknas anledning att med statsbidrag underlätta förvärvandet av en högre sammanlagd inkomst än sex kronor om dagen. Utskottet vill därför förordna en sådan ändring i förevarande regler, att daghjälp må till medlem utgivas allenast i den mån understödet icke uppgår till vad daghjälp enligt 1 mom. i paragrafen högst må utgöra för honom. Detta innebär med andra ord, att summan av daghjälp och understödet maximeras i förhållande såväl till den relativa som till den absoluta gränsen.»

Motiveringen till 21 § 5 mom.:

»Enligt Kungl. Maj:ts förslag må medlem för rätt till understöd allenast tillgodoräknas avgift, som erlagts för tid, då han för annans räkning mot avlöning använts till arbete, 'som utförts annorstädes än i medlemmens hem'. Härmed sammanhänger bestämmelsen i 26 §, att kassorna endast ålagts skyldighet att av medlemmarna upptaga avgifter för tid, då de använts till arbete, som utförts annorstädes än i hemmet.

Departementschefens förslag överensstämmer i förevarande avseende med vad som förordats av 1932 års sakkunniga för arbetslöshetsförsäkring. De sakkunniga motiverade sitt förslag med att hemarbetarna intoge en mellanställning mellan självständiga yrkesutövare och egentliga arbetare, att det vore synnerligen svårt att erhålla effektiv kontroll därå att vederbörande verkligen vore arbetslösa, samt att hemarbetarkåren i icke ringa utsträckning utgjordes av hemmavarande hustrur och barn.

Utskottet kan för sin del icke finna den anförda motiveringen övertygande. De s. k. hemarbetarna utgöras till mycket stor del av arbetare, vilka hava lika fast anställning som de arbetare, vilka utföra sitt arbete å av arbetsgivaren anvisad arbetsplats. Exempel härå erbjuda skrädderiarbetarna inom konfektionsbranschen och vissa grupper av textilarbetare, särskilt i Västergötland. Det framstår för utskottet som en orättvisa, om dessa arbetare i realiteten skulle lämnas utanför försäkringen. Svårigheterna att erhålla till-

fredsställande kontroll på att hemarbetarna verkligen inneha arbete under tid, för vilken de erlägga avgifter, och att de äro arbetslösa, då de framställa begäran om understöd, torde ingalunda vara oöverkomliga. I stor utsträckning lär man kunna lita på den kontroll, som utövas av vederbörandes kamrater, och i övrigt kunna uppgifter härom erhållas av arbetsgivaren. Härvid bör jämväl hållas i minne, att enligt av departementschefen i annat sammanhang given motivering rätt att erlägga avgift i allmänhet skulle föreligga, även om arbete blott innehafts en dag i veckan.

Utskottet förordar sålunda, att medlem i erkänd arbetslöshetskassa medges att för rätt till understöd tillgodoräkna sig avgifter jämväl för tid, då arbetet utförts i medlemmens hem.»

Motiveringen till 26 §:

»På sätt som framgår av vad utskottet anfört under 21 § förordar utskottet, att medlem i erkänd arbetslöshetskassa medges att för rätt till understöd tillgodoräkna sig avgifter jämväl för tid, då arbetet utförts i medlemmens hem.

I samband härmed lär i förevarande paragraf skyldigheten för kassorna att upptaga fasta avgifter böra utsträckas jämväl till de fall, då arbetet utföres i medlemmens hem.»

2:o) av herrar *Westman* och *Pehrsson* i Bramstorp, som ansett, att utskottets utlåtande och förslag bort hava följande lydelse:

»Utskottet finner, att det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till arbetslöshetsförsäkring är utarbetat med stor omsorg och innebär, att den frivilliga arbetslöshetsförsäkringens princip tillämpas på ett sätt, som undanröjer åtskilliga av de vådor, varmed den frivilliga försäkringens system visat sig vara förenat. Om utskottet likväl icke anser sig kunna tillstyrka bifall till förslaget, är detta beroende dels därpå att vissa viktiga frågor i förslaget enligt utskottets mening icke kunna sägas hava blivit lösta på ett tillfredsställande sätt, dels ock därpå att ett införande av en arbetslöshetsförsäkring ej lämpligen bör ske under så svåra depressionstider som för närvarande.

Bland de frågor i förslaget, som enligt utskottets mening ej lösts på ett tillfredsställande sätt, vill utskottet här endast framhålla förhållandet till fattigvården, avgränsningen av de s. k. självständiga företagen och behandlingen av hemarbetarna.

Att försäkringen ej bör genomföras under nuvarande svåra arbetslöshets-tider, finner utskottet med fog kunna göras gällande. Det allmännas alla krafter erfordras för att lindra följderna av massarbetslösheten. Ett positivt beslut, som nu fattades i frågan, skulle ej medföra någon omedelbar lättnad med avseende å arbetslösheten men väl bringa staten stora utgifter i en nära framtid. Härtill kommer, att det under nu rådande massarbetslöshet erbjuder särskilda svårigheter att verkställa den prövning av de försäkrades arbetsvillighet, som är en nödvändig förutsättning för att en försäkring av ifrågavarande art skall kunna verka på det sätt, som avses.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

A.

att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 319 av herr Löfvander m. fl. och II: 488 av herr Gustafson i Vimmerby m. fl. ävensom II: 499 av herr Petersson i Lerbäcksbym m. fl., avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 209, samt

B.

att de i anledning av ifrågavarande proposition väckta motionerna av

fröken Hesselgren och herr Bergström (I: 318) ävensom fru Nordgren m. fl. (II: 489),

herrar Sam Larsson och Elof Andersson (I: 334) ävensom herr Jeppsson m. fl. (II: 498),

herr Pålsson (I: 336),

herr Spångberg m. fl. (II: 496), samt

herrar Hagberg i Luleå och Brädefors (II: 497)

icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.»

3:o) av herr *von Stockenström*, som anført:

»Det av utskottet tillstyrkta förslaget anser jag mig ej kunna biträda. Måhända skulle många av de allvarliga olägenheter och brister, som befunnits följa med eller vidlåda vissa utländska system på detta område, kunna undvikas enligt det föreliggande förslaget, men det synes mig dock som om vissa med förslagets genomförande sammanhängande frågor ej kunna anses ha blivit fullt tillfredsställande lösta. I fråga om försäkringsverksamhetens blivande omfattning kan jag vidare ej undertrycka den meningen, att stora grupper av särskilt landsbygdens arbetare, även om enligt förslaget möjlighet beredes dem att ansluta sig till arbetslöshetskassor, dock komma att stå utanför och ej få något som helst gagn av verksamheten, till vars uppehållande dock alla skattedragare måste bidra. Slutligen kan jag ej känna mig övertygad om lämpligheten eller nödvändigheten av att just nu, i en svår depressionstid med starkt sjunkande statsinkomster, fatta ett beslut, som innebär mycket stora krav på statskassan redan i en nära framtid, utan att dock nu någon lättnad beredes i den rådande svåra arbetslösheten.»

4:o) av herr *Olsson* i Kullenbergstorp, som ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte såväl, med bifall till motionerna I: 319, II: 488 och II: 499, avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 209 som ock avslå övriga i anledning av propositionen väckta motioner.

5:o) av herrar *Sigfrid Hansson*, *Bärg*, *Hagman*, *Lindström*, *Sandén*, *Jansson* i Falun, *Lindqvist*, *Fast*, *Andersson* i Tungelsta, *Norling* och *Persson* i Tidaholm, vilka ansett

a) att utskottet beträffande 1 och 21 §§ i förordningen om erkända arbetslöshetskassor bort tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag,

b) att utskottets motivering bort i nedannämnda delar hava följande lydelse, nämligen

beträffande 1 § i nämnda förordning (utlåtandet sid. 50):

»I de i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 215 angående anslag till vissa kostnader för arbetslöshetsförsäkringens organisation m. m. väckta motionerna I: 335 av herrar Elof Andersson och Edward Larson och II: 500 av herr Mosesson hava yrkanden framställt om att grunderna för statsbidraget antingen måtte införas i förordningen om erkända arbetslöshetskassor eller meddelas i särskild av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt antagen förordning. I motionerna har som skäl för yrkandet anförts att, om grunderna för statsbidraget av riksdagen fogades som villkor vid anslagsbeviljandet, desamma komme att kunna ändras genom beslut vid gemensam votering, vilket icke vore önskvärt.

Utskottet erinrar om att grunderna för statsbidrag till de erkända sjukkasorna vid reformen år 1931 allenast fogades som villkor vid anslagsbeviljandet och därefter av Kungl. Maj:t sammanfattades i en kungörelse. De blivande arbetslöshetskassorna komma att rättsligt sett bliva alldeles likartade de erkända sjukkasorna. Tillräckliga skäl saknas enligt utskottets förmenande för att genomföra den legislativa utformningen på annat sätt nu än vid sjukkasereformen. Utskottet tillstyrker därför Kungl. Maj:ts förslag till lydelse av denna paragraf.»

beträffande viss tids avgiftsbetalning för rätt till understöd (utlåtandet sid. 39—40):

»Utskottet finner den av departementschefen i förhållande till sakkunnigförslaget vidtagna förändringen i understödsvillkoren befogad. Visserligen bör man eftersträva, att åt försäkringen utmätas ett bestämt begränsat område av den samlade arbetslösheten, men detta område bör icke bestämmas så snävt, att en mycket stor del av de försäkrade aldrig kan tänkas bliva understödsberättigad. Det torde vara en ren bedömningsfråga att bestämma, var gränsen lämpligen skall dragas, och utskottet kan för sin del ansluta sig till vad departementschefen anført som motiv för de i propositionen föreslagna bestämmelserna.

Genom att den tid, inom vilken avgifterna skola vara erlagda, utsträckts i förhållande till den tid, inom vilken den längsta understödstiden bestämts, kunna visserligen vid särskilda omständigheter icke önskvärda ojämnheter uppstå med avseende på understödsrätten. Utskottet delar emellertid departementschefens uppfattning om att det här rör sig om undantagsfall, vilka icke i och för sig böra föranleda ändring i de bestämmelser, som eljest finnas lämpliga.

Utskottet kan med hänsyn till vad sålunda anförts ansluta sig till vad Kungl. Maj:t i förevarande avseende föreslagit.»

e) att utskottet bort med bifall i förevarande delar till ifrågavarande proposition tillstyrka, att riksdagen måtte antaga följande vid propositionen följande förslag till

1) Lag

angående bidrag från arbetsgivare till bestridande av statens omkostnader för de erkända arbetslöshetskassorna och den offentliga arbetsförmedlingen.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Arbetsgivare, som i sin verksamhet använder arbetare i sådan omfattning, att de motsvara ett antal av minst tio i genomsnitt för kalenderår till fullo sysselsatta arbetare, är skyldig att såsom bidrag till bestridande av statens omkostnader för de erkända arbetslöshetskassorna och den offentliga arbetsförmedlingen erlägga årlig avgift i enlighet med vad nedan sägs.

Med arbetsgivare och arbetare förstås i denna lag de, som enligt 2 § i lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete anses såsom arbetsgivare och arbetare.

Denna lag äger icke tillämpning å staten eller kommun, ej heller å innehavare av anstalt för yrkesutbildning, såvitt angår dem, som vid anstalten åtnjuta undervisning och enligt Konungens förordnande äro att anse såsom arbetare enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

2 §.

Avgiften utgår med tre kronor för arbetare och beräknas efter det antal i genomsnitt för kalenderår till fullo sysselsatta arbetare, som de under näst föregående år i verksamheten använda arbetarna motsvara, avjämnat till närmaste hela tal.

Användes arbetare till arbete av två eller flera arbetsgivare gemensamt, svara arbetsgivarna, i den mån avgiftsplikt föreligger, en för alla och alla för en för avgiften.

3 §.

Uppbördens av avgifterna ombesörjes av den försäkringsinrättning, i vilken arbetarna äro försäkrade jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

Det ankommer å försäkringsinrättning, som i första stycket sägs, att besluta, huruvida arbetsgivare, vars arbetare där äro försäkrade, är avgiftspliktig, samt att i förekommande fall bestämma avgiftens belopp. Beslut av riksförsäkringsanstalten om avgifts belopp skall, även där beloppet blivit allenast provisoriskt bestämt, utan hinder av förd klagan tillsvida lända till efterrättelse. Vinnes nedsättning i eller befrielse från avgift, återbetalas vad för mycket blivit erlagt.

Avgifter till riksförsäkringsanstalten erläggas på tid och sätt, som av Konung och riksdag bestämmes. Avgifter, som icke på föreskrivet sätt blivit erlagda till anstalten, indrivnas i den ordning, som för indrivning av resterande kronoutskylder är stadgad.

4 §.

Riksförsäkringsanstalten har att till statskontoret inbetala de avgifter, som uppburits av anstalten.

Bolag, som avses i 4 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete, skall varje år före den 1 september till statskontoret inbetala ett belopp, motsvarande de avgifter, vilkas uppbörd bolaget skolat ombesörja. Samtidigt med inbetalningen skall bolaget till riksförsäkringsanstalten skriftligen uppgiva beloppet av den avgift, som inbetalats för varje arbetsgivare.

5 §.

Summan av de varje budgetår inflytande avgifterna skall beräknas å riksstaten.

Av det sålunda beräknade beloppet skall så stor del, som erfordras för bestridande av statens omkostnader för den offentliga arbetsförmedlingen, dock högst två tredjedelar, anvisas såsom anslag för detta ändamål.

Återstoden skall anvisas såsom anslag för avsättning till en särskild fond, vilken skall användas till bestridande av stadgade förvaltningsbidrag till de erkända arbetslöshetskassorna samt, i den mån medlen finnas därtill förslå, enligt Konungens bestämmande i varje särskilt fall, till åtgärder för utveckling av den statsunderstödda arbetslöshetsförsäkringen.

6 §.

Till bestridande av kostnad för uppbörden av avgifterna samt för täckande av förlust till följd av försummad avgiftsbetalning äger försäkringsbolag av de avgiftspliktiga arbetsgivarna uttaga så stort belopp, som skäligen kan anses belöpa på envar av dem.

7 §.

Över beslut av försäkringsinrättning i fråga, som avses i 3 eller 6 §, må klagan föras hos försäkringsrådet genom besvär, som skola ingivas till rådet eller i betalt brev med allmänna posten vara till rådet inkomna sist å trettionde dagen efter det klaganden av beslutet erhållit del, den dagen oräknad, då sådant skedde.

Försäkringsrådet äger, ändå att klagan icke förts eller framställning gjorts, till prövning upptaga ärende, som här avses.

Försäkringsrådets beslut meddelas kostnadsfritt.

Över försäkringsrådets beslut må klagan ej föras.

8 §.

De närmare föreskrifter, som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning, meddelas av Konungen eller, efter Konungens förordnande, av försäkringsrådet eller riksförsäkringsanstalten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1934; och skola arbetsgivare förty första gången erlägga avgifter under år 1935.

2) Förordning

om riksförsäkringsanstaltens uppbörd av avgifter jämlikt lagen angående bidrag från arbetsgivare till bestridande av statens omkostnader för de erkända arbetslöshetskassorna och den offentliga arbetsförmedlingen.

Häri genom förordnas som följer:

I fråga om riksförsäkringsanstaltens uppbörd av avgifter jämlikt lagen den 1933 (nr) angående bidrag från arbetsgivare till bestridande av statens omkostnader för de erkända arbetslöshetskassorna och den offentliga arbetsförmedlingen skola bestämmelserna i §§ 2, 4—6 och 8 i förordningen den 31 mars 1922 (nr 130) angående uppbörd av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete äga motsvarande tillämpning med iakttagande, att avgifterna skola uppbäras i samband med de i förordningen omförmälda avgifterna samt att utanordning enligt § 4 mom. 5 i förordningen icke skall äga rum.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1934.

3) Förordning

om ändrad lydelse av § 5 i förordningen den 31 mars 1922 (nr 130) angående uppbörd av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

Häri genom förordnas, att § 5 i förordningen den 31 mars 1922 angående uppbörd av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete skall erhålla följande ändrade lydelse:

§ 5.

Skall försäkringsavgift uppbäras i den i § 4 stadgade ordning och uppgår avgiften ensamt eller tillika med avgift jämlikt lagen den 1933 (nr) angående bidrag från arbetsgivare till bestridande av statens omkostnader för de erkända arbetslöshetskassorna och den offentliga arbetsförmedlingen till 1,000 kronor eller mera, må riksförsäkringsanstalten på ansökan av

den avgiftspliktige medgiva, att avgiften erlägges med hälften under första och återstoden under andra halvåret.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1934.

d) att utskottet bort beträffande förslaget om införande av *arbetsgivarebidrag* anföra följande (utlåtandet sid. 48—49):

»Utskottet övergår här efter till den del av propositionen, som avser införandet av skyldighet för vissa arbetsgivare att utgiva bidrag till bestridande av statens omkostnader för de erkända arbetslöshetskassorna och den offentliga arbetsförmedlingen.

Departementschefen har som motiv för de föreslagna arbetsgivarebidragen anfört, att en genomförd försäkringsorganisation vore ägnad att åstadkomma ökad stabilisering och minskad oro på arbetsplatserna och därmed även inom näringslivet. Försäkringens förmåner komme sålunda industrien direkt till godo, varför ett bidrag av en måttlig omfattning till försäkringens organisationskostnader syntes fullt berättigat. Detsamma gällde bidraget till merkostnaden för arbetsförmedlingen, i den mån kostnaden sammanhörde med arbetsförmedlingens verksamhet för samarbete med försäkringsorganen. Därjämte komme emellertid hela utbyggnaden av arbetsförmedlingen att bliva till direkt betydelse för näringslivet, såsom ägnad att i hög grad medverka till arbetskraftens rörlighet och till möjligheterna för industrien att vid varje tillfälle erhålla den lämpligaste arbetskraften.

Till vad departementschefen sålunda anfört kan utskottet ansluta sig. En genomförd arbetslöshetsförsäkring måste anses i hög grad komma hela näringslivet till godo. I länder med obligatorisk arbetslöshetsförsäkring har det också ansetts skäligt, att arbetsgivarna med betydande belopp direkt deltaga i försäkringens finansiering. Exempel saknas ej heller på att arbetsgivarebidrag uttagas även vid en frivillig arbetslöshetsförsäkring. Väl må det vara sant, att bidragen vid en frivillig försäkring komma att drabba även de arbetsgivare, vilkas arbetare ej alls eller endast till en mindre del äro inbegripna under försäkringen. Men de genom försäkringen och den utbyggda arbetsförmedlingen vunna fördelarna komma dock hela näringslivet till godo, och utskottet anser det därför icke vara obilligt, att jämväl arbetsgivarna direkt få deltaga i kostnaderna, oberoende av om deras arbetare äro försäkrade eller ej. Av tekniska skäl skulle det för övrigt vara omöjligt att stadga bidragsskyldighet allenast för försäkrade arbetare. De av Kungl. Maj:ts föreslagna beloppen äro icke heller av den storlek, att de kunna väntas medföra svårigheter för arbetsgivarna.

Utskottet finner sig sålunda kunna tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag i förvarande del. Emot bidragens storlek samt begränsningen av bidragsskyldigheten till arbetsgivare med minst tio årsarbetare ävensom mot sättet för avgifternas uttagande har utskottet icke något att erinra.»

6:0) av herrar *Hamrin, Wohlin* och *Sam Larsson*, vilka

a) ansett, att utskottet bort tillstyrka följande lydelse av 15 § i förordningen om erkända arbetslöshetskassor:

15 §.

Till den, som frivilligt utan giltig anledning lämnat sitt arbete eller på grund av otillbörligt uppförande skilts från arbetet eller avvisat erbjudet lämpligt arbete, må understöd icke utgivas för de fyra närmast följande veckorna efter det sådant förhållande inträffat.

Erbjudet arbete skall anses lämpligt under förutsättning, att det motsvarar arbetarens krafter och färdigheter, att det är förenat med avlöning, som prövas vara skälig i förhållande till i arbetsorten förekommande avlöning för sådant arbete, att det icke hänför sig till arbetsplats, där arbetskonflikt råder, samt att icke heller eljest särskilda omständigheter föreligga med hänsyn till sökandens personliga förhållanden eller arbetets natur.

Uppstår inom riket eller någon del därav eller inom visst yrke särskilt omfattande arbetslöshet, äger tillsynsmyndigheten föreskriva, att arbete, vilket enligt vad därom särskilt är stadgat anordnats som statligt eller statskommunalt reservarbete, skall, oavsett lörens storlek, anses som lämpligt arbete.

Vad sålunda stadgats angående arbetskonflikt skall icke äga avseende å konflikt, som befunnits strida mot kollektivavtal eller lagen om kollektivavtal eller av tillsynsmyndigheten förklarats eljest vara av den särskilda beskaffenhet, att skälig anledning till arbetsvägran icke förelegat; dock att inom område, där kollektivavtal gäller, sådan förklaring skall äga giltighet allenast för tid intill dess arbetsdomstolen eller, där enligt avtal tvisten må hänskjutas till skiljemän, dessa meddelat beslut angående konflikten.

b) under hänvisning till reservationer vid utskottets utlåtande nr 17, ansett, att utskottets motivering bort i nedannämnda delar hava följande lydelse, nämligen

beträffande frågan om erbjudet arbetes lämplighet med hänsyn till lörens storlek (utlåtandet sid. 33):

»Av den lämnade redogörelsen har framgått, att frågan om erbjudet arbetes lämplighet med hänsyn till lörens storlek icke blott äger betydelse för arbetslöshetsförsäkringen utan att den jämväl beträffande anvisning till reservarbete samt kontantunderstöd spelar en viktig roll. Utskottet, som funnit denna fråga böra bedömas på enhetligt sätt, vill alltså här med utgångspunkt från försäkringsförslaget företaga den till bedömande i ett sammanhang.

I anslutning till sin tidigare angivna allmänna uppfattning håller utskottet före, att arbetslöshetshjälpen i sin helhet — och således även arbetslöshetsförsäkringen — bör anordnas så, att densamma icke mer än oundvikligt förminskar arbetskraftens rörlighet och förmåga av anpassning efter förändringarna på arbetsmarknaden. Detta torde också erkännas även från deras sida, som i detta sammanhang yrka, att skyldigheten för en arbetare att vid risk att gå förlustig rätten till arbetslöshetshjälp åtaga sig er-

bjudet arbete skall vara begränsad till arbete, där lönen uppgår till den i orten för sådant arbete vanliga. Som skäl emot en regel, enligt vilken i stället hänsyn skall tagas till lörens skälighet, åberopas också framför allt dels de praktiska olägenheter, som förmenas bliva en följd av en dylik regel, dels också det faktiska förhållandet, att med den utveckling, kollektivavtalsystemet erhållit i vårt land, utrymme i praktiken icke funnes för en sådan bestämmelse. Vad angår sistnämnda synpunkt äger det visserligen sin riktighet, att beträffande arbetsområde, vilket regleras av kollektivavtal och där kollektivavtalslönen alltså är den 'vanliga', organiserade arbetare äro lagligen tillförbundna att icke inom arbetsområdet åtaga sig arbete till lägre lön. Det kan vid sådant förhållande uppenbarligen icke ifrågakomma, att de genom vägran att där antaga arbete till en lön understigande den avtalsbestämda skulle bliva utestängda från arbetslöshetshjälp, även om den erbjudna lönen skulle kunna anses 'skälig'. Beträffande däremot de arbetsområden, där kollektivavtal icke är allmänt gällande — något som i övertvägande grad är fallet exempelvis inom skogsbruk och lantbruk — kan emellertid utrymme i praktiken finnas för en saklig skälighetsprövning och här ifrågavarande meningsskiljaktighet äga avsevärd praktisk betydelse. Detsamma är förhållandet beträffande reservarbeten, där ju sysselsättningen icke i något fall är reglerad genom kollektivavtal. Vad nyss sagts gäller även för ett sådant fall som att under en uppåtgående konjunktur lönerna allmänt stiga över vad i ett för längre tid gällande kollektivavtal bestämts; även om den sålunda förhöjda lönen därvidlag är den vanliga, måste kollektivavtalslönen, så länge avtalet gäller, i allmänhet anses 'skälig'. I sådana fall som de här anförda synes det utskottet icke rimligt, att en arbetssökande, som avvisar en lön, vilken prövas vara skälig, ändock skulle komma i åtnjutande av arbetslöshetshjälp på det allmännas bekostnad. Vad angår anmärkningen därom, att den sålunda förordade regeln skulle bliva svår att i praktiken tillämpa, vill utskottet framhålla, att tillämpning endast skall ifrågakomma, då arbetare vägrar att åtaga sig arbete till lön, som av vederbörande arbetslöshetskommitté eller arbetslöshetskassa prövas vara skälig. Det lärer kunna förväntas, att i de fall, då hänvisning sker till arbete med lön understigande den 'vanliga', omständigheterna komma att vara sådana, att dylik vägran icke skall bliva ofta förekommande. Uppenbarligen böra arbetslöshetskommittéerna i påkommande mera tveksamma fall äga påkalla råd och bistånd från tillsynsmyndighetens sida. Vad angår arbetslöshetskassorna följer detta direkt av föreslagna bestämmelser om tillsynsmyndighetens överinseende över kassorna.

På sålunda anförda skäl tillstyrker utskottet i vad avser försäkringen bifall till de av herr Sam Larsson m. fl. (I: 334) och av herr Jeppsson m. fl. (II: 498) väckta motionerna i förevarande avseende.

I överensstämmelse härmed anser utskottet, att utestängning från hänvisning till statligt eller statskommunalt reservarbete samt från kontantunderstöd med statsbidrag skall drabba den, som avvisar erbjudet arbete, där lönen finnes vara skälig.»

beträffande frågan om arbetslöshetsförsäkringens anknytning till reservarbetslinjen (utlåtandet sid. 35—36):

»Enligt den av utskottet förordade formen för anordnande av allmänna arbeten till motverkande av arbetslösheten är reservarbetslinjen principiellt sett bibehållen. Avlöningen vid statliga och statskommunala reservarbeten skall fastställas av statens arbetslöshetskommission med utgångspunkt från den lägsta grovarbetarlön, för vilken arbete å respektive orter kan i avsevärd omfattning beredas med särskilt beaktande i förekommande fall av löneförhållandena vid jord- och skogsbruket. Reservarbetslönen skall därvid konstrueras så, att den sammanfaller med nyss angivna grovarbetarlön, så snart denna icke överstiger fyra kronor per dag, varemot högre grovarbetarlöner skola reduceras enligt en fallande skala, som upptager nedsättning med tjugoprocent vid grovarbetarlöner om nio kronor per dag och två procent, där grovarbetarlönen uppgår till fyra kronor femtio öre per dag.

I den officiella statistiken hava de vid reservarbete sysselsatta arbetarna hittills upptagits som arbetslösa, och så torde väl jämväl komma att ske även efter den föreslagna omläggningen. Men då reservarbetslönen upp till fyra kronor kommer att sammanfalla med den fastställda grovarbetarlönen och för ett löneläge över fyra kronor ej kommer att väsentligt understiga grovarbetarlönen, kan det enligt utskottets förmenande icke gärna ifrågasättas, att en reservarbetare sett från försäkringens synpunkt skulle betraktas som arbetslös. Han bör således ur denna synpunkt helt jämföras med den, som är sysselsatt vid arbete å öppna arbetsmarknaden. Härav följer, att en reservarbetare har skyldighet och rätt att inbetala avgifter till sin kassa, att han på grund av sådana avgifter kan bli understödsberättigad samt att ny arbetslöshet anses hava inträtt vid reservarbetets upphörande, därest annan sysselsättning ej samtidigt erhålles, men att den som frivilligt utan giltig anledning lämnar ett reservarbete ej må uppbära daghjälp under fyra veckors tid. Särskild bestämmelse om att reservarbete i dessa avseenden skall vara likställt med annat arbete synes ej behöva meddelas i förordningen.

I annat sammanhang förordar utskottet, att bland förutsättningarna för att ett erbjudet arbete skall anses lämpligt stadgas, att detsamma skall vara förenat med avlöning, som prövas vara skälig i förhållande till i arbetsorten förekommande avlöning för sådant arbete. Då reservarbetslönen upp till fyra kronors höjd kommer att sammanfalla med den lägsta grovarbetarlönen i orten, torde man kunna säga, att reservarbetslönen upp till nu nämnt löneläge alltid måste anses skälig i förhållande till i arbetsorten förekommande avlöning för sådant arbete som reservarbetet. Samma resultat i fråga om avlöningens skälighet lär man emellertid komma till även vid något högre löneläge. Då reservarbetslönen tages till utgångspunkt vid ackordssättningen och erfarenheten givit vid handen, att medelinkomsten i regel överstiger denna lön, torde man kunna utgå från att de faktiska inkomsterna för goda arbetare även vid ett något högre löneläge än fyra kronor komma att uppgå till den fastställda grovarbetarlönen. Vid sådant förhållande bör en försäkrad

arbetare, därest övriga i förordningen omnämnda förutsättningar jämväl föreligga, vara skyldig att antaga hänvisning till reserverarbete vid risk av daghjälpens indragande under en tid av fyra veckor. Särskild bestämmelse här om torde ej behöva införas i förordningen.

Vad härefter beträffar reserverarbeten, som anordnas å orter med fastställd grovarbetarlön inom den högsta delen av skalan, lärer man däremot ej med utgångspunkt från den i förordningen givna definitionen å 'lämpligt arbete' kunna hävda, att skyldighet skulle föreligga för de försäkrade att antaga hänvisning till sådant reserverarbete. En allmän skyldighet att antaga dylik hänvisning torde ej heller lämpligen böra föreskrivas. Dock anser utskottet i likhet med minoriteten bland 1926 års arbetslöshetsakkunniga, att man under extraordinära arbetslöshetsförhållanden bör ur såväl samhällets som kassornas synpunkt kräva, att de försäkrade skola vara skyldiga att oavsett avlöningens storlek antaga hänvisning till reserverarbete. Föreskrift härom bör för varje särskilt fall lämnas av tillsynsmyndigheten. Utskottet vill uttala, att sådan föreskrift alltid bör lämnas, då arbetslösheten stigit till inemot 20 procent, därest fråga ej är om ett säsongyrke. I enlighet härmed har särskilt stadgande införts i 15 § i förordningen.»

7:o) av herr *Wohlin*, som i fråga om 16 § i förordningen om erkända arbetslöshetskassor anslutit sig till den av herr *Trygger* m. fl. avgivna reservationen.

8:o) av herr *Wohlin* vid 21 § 5 mom. och 26 § i nyssnämnda förordning.